

פיקוח על הבנקים

מדיניות והסדרה

ירושלים, ט"ו אב, תשפ"ד

19 באוגוסט, 2024

הס- 524

לכבוד

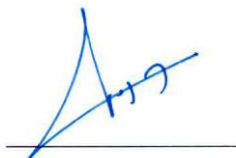
התאגידים הבנקאיים ובעלי רישיון נותן שירותי תשלום יציבות

שלום רב,

הנדון: הוראות ניהול בנקאי תקין העוסקות בדרישות הלימות ההון - שאלות ותשובות - מסמך מרכז

1. להלן ריכוז שאלות שהתקבלו מהתאגידים הבנקאיים, ותשובות הפיקוח על הבנקים, בנוגע ליישום הוראות ניהול בנקאי תקין העוסקות בדרישות הלימות ההון, בגישה הסטנדרטית ובגישת המודלים הפנימיים לסיכוני אשראי.
2. מסמך זה כולל את כל התשובות שניתנו על ידינו בעבר, ותשובות לסוגיות חדשות, שנוספו לאורך הזמן. בצמוד לכל תשובה מופיע תאריך מסירתה (או עדכונה האחרון).
3. לאור חלוף הזמן ממתן עמדה לגבי הגדרת גופים מסוימים לפי סעיף 57(ב) כ-PSE, הוחלט לתקן שו"ת שעסקה בנושא. כבר בשו"ת המקורי צוין כי אם תשתנה פעילותם או הבעלות בהם יהיה מקום לדיון מחודש בסוגיה. לפיכך הוחלט להבהיר שוב כי האחריות לסיווג מוטלת על התאגיד הבנקאי, ועליו לנהוג באופן שמרני.
4. התשובות הכלולות בקובץ זה מבטאות את עמדתה ופרשנותה המחייבת של המפקח על הבנקים להוראה. בעתיד, תבחן האפשרות לשלב חלק מהתשובות בגוף ההוראה.
5. מסמך זה מוצב באתר האינטרנט של בנק ישראל, ומתעדכן על ידינו מעת לעת.

בכבוד רב,

רויטל קיסר-סטויה

סגנית המפקח על הבנקים

העתק: המפקח על הבנקים

קובץ שאלות ותשובות - הוראות ניהול בנקאי תקין העוסקות בדרישות הלימות ההון

תוכן עניינים

	I. תחולה ובסיס הון
	1. מבוא, תחולה וחישוב דרישות - הוראת ניהול בנקאי תקין מספר 201
	2. מדידה והלימות הון - רכיבי ההון - הוראת ניהול בנקאי תקין מספר 202
	2.1 הון עצמי רובד 1
	2.2 הון רובד 1 נוסף
	2.3 הון רובד 2
	2.4 ניכויים מבסיס ההון
	2.5 הוראות מעבר
	II. גישה סטנדרטית
	הגישה הסטנדרטית - סיכון אשראי - הוראת ניהול בנקאי תקין מספר 203:
	1. חובות בודדים
	1.1 חובות של ריבוניות (סעיפים 53-55)
	1.2 חובות של ישויות סקטור ציבורי (סעיפים 57-58)
	1.3 חובות של בנקים רב צדדיים לפיתוח (סעיף 59)
	1.4 חובות של בנקים (סעיפים 60-64)
	1.5 חובות של חברות ניירות ערך (סעיף 65)
	1.6 חובות של תאגידים (סעיפים 66-68)
	1.7 חובות שנכללו בתיקים קמעונאיים פיקוחיים (סעיפים 69-71)
	1.8 חובות בביטחון נכס למגורים (סעיפים 72-73)
	1.9 חובות בביטחון נדל"ן מסחרי (סעיף 74)
	1.10 הלוואות בפיגור (סעיפים 75-78)
	1.11 קטגוריות סיכון גבוהות יותר (סעיפים 79-80)
	1.12 נכסים אחרים (סעיף 81)
	1.13 פריטים חוץ מאזניים (סעיפים 82-89)
	1.14 כללי
	2. דירוג אשראי חיצוני
	2.1 הכרה בחברות דירוג

	2.2 תהליך המיפוי	
	3. הפחתת סיכון אשראי (CRM)	
	3.1 ביטחונות	
	3.2 קיזוז פריטים מאזניים	
	3.3 ערבויות ונגזרי אשראי	
	3.4 כללי	
	איגוח:	
	4. מדידה והלימות הון - סיכון אשראי - איגוח - הוראת ניהול בנקאי תקין מספר 205	
	סיכון תפעולי:	
	5. מדידה והלימות הון - סיכון תפעולי - הוראת ניהול בנקאי תקין מספר 206	
	5.1. הגדרת רכיבי האינדיקטור העסקי	
	5.2. קריטריונים כלליים לזיהוי, לאיסוף ולטיפול בנתוני הפסד	
	5.3. קריטריונים ספציפיים לזיהוי, לאיסוף ולטיפול בנתוני הפסד	
	5.4. החרגת הפסדים מרכיב ההפסד	
	5.5. החרגה של פעילויות שנמכרו מהאינדיקטור העסקי	
	5.6. הכללת הפסדים ופריטי אינדיקטור עסקי הקשורים למיזוגים ולרכישות	
	5.7. אופן יישום	
	סיכון שוק:	
	6. מדידה והלימות הון - סיכון שוק - הוראת ניהול בנקאי תקין מספר 208	
	6.1. סיווג מכשיר פיננסי בתיק למסחר	
	6.2. סיכון ספציפי	
	6.3. סיכון אשראי צד נגדי	
	6.4. התאמות להערכות שווי	
	6.5. הקצאת הון בגין הסיכון הגלום באג"ח להמרה	
	6.6. אישור מודל מתקדם להקצאת הון בגין סיכוני שוק	
	6.7. נגזרי זהב	
	6.8. סוגי עסקאות	
	6.9. גידור סיכונים בין התיק הבנקאי לתיק למסחר	

	6.10 סיכון שער חליפין	
	פוזיציות לא נזילות:	
	א6. מדידה והלימות הון - טיפול בפוזיציות לא נזילות - הוראת ניהול בנקאי תקין מספר 209	
	א6.1. התאמות להערכות שווי	
	הגישה הסטנדרטית - סיכון אשראי - הוראת ניהול בנקאי תקין מספר 203 (נספחים):	
	7. טיפול בדרישות הון לעסקאות שכשלו ועסקאות שאינן DVP - נספח ב' להוראת ניהול בנקאי תקין מספר 203	
	8. סיכון אשראי צד נגדי - נספח ג' להוראת ניהול בנקאי תקין מספר 203	
	8.1 סוגי עסקאות	
	8.2 אופציות	
	8.3 קיזוז עסקאות	
	8.4 גישת החשיפה הנוכחית	
	8.5 כללי	
	8.6 הקצאת הון בגין סיכון CVA	
	III. מדידה והלימות הון - גישת המודלים הפנימיים - הוראת ניהול בנקאי תקין מספר 204	
	1. מבוא (סעיפים 211-213)	
	2. מכניזם של גישת ה- IRB	
	2.1 חלוקה לקבוצות של חשיפות (סעיפים 215-243)	
	2.2 הגישה הבסיסית והגישה המתקדמת (סעיפים 244-255)	
	2.3 אימוץ גישת הדירוגים הפנימיים על קבוצות הנכסים השונות (סעיפים 256-262)	
	3. כללים עבור חשיפות לתאגיד, לריבונות ובנק	
	3.1 נכסים משוקללים בסיכון עבור חשיפות לתאגיד, לריבונות ולבנק (סעיפים 271-284)	
	3.2 רכיבי סיכון (סעיפים 285-325)	
	4. כללים לחשיפות קמעונאיות	
	4.1 נכסים משוקללי סיכון לחשיפות קמעונאיות (סעיפים 327-330)	
	4.2 רכיבי סיכון (סעיפים 331-338)	
	5. כללי חשיפות למניות	
	5.1 נכסים משוקללי סיכון בשל חשיפות למניות (סעיפים 340-358)	

	5.2 רכיבי סיכון (סעיפים 359-361)	
	6. כללים לטיפול בתיקי חייבים שנרכשו	
	6.1 שקלול נכסי סיכון בגין הסיכון לכשל (סעיפים 363-368)	
	6.2 שקלול נכסי סיכון בגין סיכון לדילול (סעיפים 369-370)	
	6.3 הטיפול בהנחות במחיר הרכישה לתיקי חייבים (סעיפים 371-372)	
	6.4 הכרה בהפחתות סיכון אשראי (סעיף 373)	
	7. טיפול בהפסדים צפויים והכרה בהפרשות	
	7.1 חישוב הפסדים צפויים (סעיפים 375-379)	
	7.2 חישוב הפרשות (סעיפים 380-383)	
	7.3 טיפול בהפסדים צפויים (EL) ובהפרשות (סעיפים 384-386)	
	8. דרישות הסף לגישת ה- IRB	
	8.1 הרכב דרישות הסף (סעיפים 388-391)	
	8.2 ציות לדרישות הסף (סעיפים 392-393)	
	8.3 תכנון מערכת הדירוג (סעיפים 394-421)	
	8.4 תפעול מערכת דירוג הסיכונים (סעיפים 422-437)	
	8.5 פיקוח ושלטון תאגידי (סעיפים 438-443)	
	8.6 שימוש בדירוגים פנימיים (סעיפים 444-445)	
	8.7 כימות רכיבי הסיכון (סעיפים 446-499)	
	8.8 תיקוף אומדנים פנימיים (סעיפים 500-505)	
	8.9 אומדנים פיקוחיים של LGD ו- EAD (סעיפים 506-522)	
	8.10 דרישות להכרה בחכירה (leasing) (סעיפים 523-524)	
	8.11 חישוב דרישות הון עבור חשיפות למניות (סעיפים 525-536)	
	8.12 דרישות גילוי (סעיפים 537)	
	IV. נספחים	
	נספח א' - פריטים חוץ מאזניים - טבלת התאמה	
	נספח ב' - תהליך סיווג חשיפה	
	נספח ג' - ניירות עמדה	
	נייר עמדה מספר 1 - יישום גישת הדירוגים הפנימיים לסיכונים אשראי על חשיפות קמעונאיות	

	נייר עמדה מספר 2 - Low Default Portfolios (LDPs)	
	נייר עמדה מספר 3 - פילוסופית הדירוג בגישת IRB	
	נייר עמדה מספר 4 - מסגרת לתיקוף מערכות דירוג	

תאריך עדכון		
	I. תחולה ובסיס הון	
	1. מבוא, תחולה וחישוב דרישות - הוראת ניהול בנקאי תקין מספר 201	
	שאלה 1:	האם פטור מתחולת ההוראה מתייחס לכל שלושת הנדבכים בהוראות ניהול בנקאי תקין העוסקות בדרישות הלימות ההון? האם תאגיד בנקאי הפטור מתחולת ההוראות חייב לקיים הליכי ניהול סיכונים על פעילויותיו?
1.6.09	תשובה:	תחולת ההוראות מתייחסת לכל שלושת הנדבכים. תאגיד עזר הפטור מקיום הוראות ניהול בנקאי תקין העוסקות בדרישות הלימות ההון על פי התנאים שבסעיף 20 להוראה, עדיין יידרש לתהליכי ניהול סיכונים נאותים התואמים את גודלו, מורכבותו, פרופיל הסיכונים שלו והשפעתו על חברת האם. תאגיד כאמור, לא יידרש להגיש לפיקוח על הבנקים דיווח רבעוני נפרד על מדידה והלימות הון ודוח ICAAP נפרד.
	שאלה 2:	האם חברות שהן תאגידי עזר, ואשר נכללות במאזן התאגיד הבנקאי בלבד (סולו) על פי האמור בסעיף 9' להוראות הדיווח לציבור (עמוד 14-661), פטורות מהוראות ניהול בנקאי תקין העוסקות בדרישות הלימות ההון?
1.6.09	תשובה:	איחוד מלא של נכסי תאגיד העזר בדוח התאגיד הבנקאי (סולו), על פי סעיף 9' להוראות הדיווח לציבור, אינו מספיק לצורך קבלת פטור מהוראות ניהול בנקאי תקין העוסקות בדרישות הלימות ההון. סעיף זה אינו מבטיח את העמידה המלאה של חברת האם בכל ההתחייבויות של תאגיד העזר (מאחר ואינו מחייב שיפוי), אינו מבטיח הכללה של תאגיד העזר בתהליכי הבקרה וניהול הסיכונים של חברת האם, וכן אינו מבטיח העברת מקורות מחברת האם או החזר התחייבויות. לפיכך עמידה בתנאי סעיף 9' להוראות הדיווח לציבור אינה יכולה להחליף את התנאים בסעיף 20 להוראה.
	שאלה 3:	האם קיומו של כתב שיפוי של חברת אם לתאגיד עזר שהוא חברת בת, פוטר אוטומטית את תאגיד העזר מתחולת ההוראות ניהול בנקאי תקין העוסקות בדרישות הלימות ההון?
1.6.09	תשובה:	תאגיד עזר פטור מקיום הוראות ניהול בנקאי תקין העוסקות בדרישות הלימות ההון אם התאגיד הבנקאי השולט בו מקיים את כל התנאים בסעיף 20 סעיף קטן 3(ב) להוראה. עצם קיומו של כתב שיפוי אינו מבטיח כי יתקיימו יתר התנאים הנדרשים לפטור. לפיכך על התאגיד הבנקאי לוודא עמידה בכל שלושת תנאי הפטור, לרבות בדרישה כי אין ולא חזוי מכשול כלשהו, לרבות מכשול משפטי, להעברה מיידית של מקורות, או לביצוע החזר התחייבויות של התאגיד על ידי התאגיד הבנקאי השולט. לעניין זה: "העברה מיידית של מקורות" - העברה של נזילות או מכשירי הון.
	שאלה 4:	האם נדרש אישור מראש של הפיקוח על הבנקים לצורך מתן פטור מתחולת ההוראות ניהול בנקאי תקין, העוסקות בדרישות הלימות ההון, לתאגיד עזר שהוא חברת בת?
1.6.09	תשובה:	תאגיד עזר העומד בתנאי הפטור המנויים בסעיף 20 להוראה, פטור מתחולת ההוראות, ולא נדרש אישור מראש של המפקח על הבנקים.

תאריך עדכון		
	נדגיש כי על התאגיד הבנקאי מוטלת החובה לבצע הליך בדיקה מסודר ומתועד של העמידה בתנאי סעיף 20 להוראה. בכלל זה, על התאגיד הבנקאי לבצע בדיקה בתדירות רבעונית של סכום נכסי הסיכון המשוקללים, כאמור בסעיף קטן 3א', או - במקום בו הפטור הינו על פי סעיף קטן 3ב', על התאגיד הבנקאי להחזיק בחוות דעת משפטית כתובה, לפיה כתב השיפוי שנתן התאגיד הבנקאי אינו מוגבל ומכסה את כל ההתחייבויות של תאגיד העזר, הינו בר אכיפה משפטית בכל תחומי השיפוט הרלוונטיים, ולא קיים שום מכשול משפטי להעברה מיידית של מקורות, או לביצוע החזר ההתחייבויות של תאגיד העזר על ידי התאגיד הבנקאי השולט.	
2. מדידה והלימות הון - רכיבי ההון - הוראת ניהול בנקאי תקין מספר 202		
2.1 הון עצמי רובד 1		
קריטריונים לסיווג מניות רגילות		
	שאלה 1:	קריטריון 7 לסיווג מניות רגילות כהון עצמי רובד 1 קובע כי חלוקה תבוצע רק אחרי שמולאו כל ההתחייבויות החוזיות והמשפטיות ובוצעו התשלומים בגין מכשירי הון בכירים יותר. כיצד יש לפרש את המונח "בוצעו תשלומים"?
5.12.13	תשובה:	המונח "בוצעו תשלומים" מתייחס לתשלומים שהגיע מועד פירעונם.
	שאלה 2:	האם קריטריון 7 מונע אפקטיבית חלוקה לבעלי מניות רגילות כאשר לא בוצעה חלוקה בגין מכשירי הון שלתאגיד הבנקאי ניתן שיקול דעת מלא בכל עת לבטלם?
5.12.13	תשובה:	לא תבוצע חלוקה כהגדרתה בהוראת ניהול בנקאי תקין מס' 331 לבעלי מניות רגילים מיד לאחר או במקביל לאי ביצוע תשלומים בגין מכשירי הון כאמור לעיל. חלוקה תתאפשר רק כעבור פרק זמן סביר, כפי שיוגדר ע"י התאגיד הבנקאי, ובכפוף לשיפור מהותי במצבו של הבנק המצדיק קבלת החלטה על חלוקה.
	שאלה 3:	קריטריון 8 לסיווג מניות רגילות דורש ש"ההון המונפק הוא זה הסופג ראשון ובאופן יחסי את ההפסדים הגבוהים ביותר בעת היווצרותם". האם קיימת עמידה בקריטריון זה כאשר ישנה דרישה למחיקה או המרה של מכשירי הון רובד 1 נוסף והון רובד 2?
5.12.13	תשובה:	כאשר למכשיר הון יש מאפיין הדורש מחיקה או המרה, עדיין יחשבו המניות הרגילות כעומדות בקריטריון זה.
	שאלה 4:	קריטריון 11 לסיווג מניות רגילות כהון עצמי רובד 1 קובע כי המכשיר יוכר לרובד הון זה אם הוא: הונפק ישירות ונפרע במלואו ואין באפשרות התאגיד הבנקאי, במישרין או בעקיפין, לממן את רכישת המכשיר. האם מניות שרכישתן מומנה על ידי הבנק בהתאם לתנאים המפורטים בהוראת ניהול בנקאי תקין מס' 332 בנושא "רכישה עצמית על ידי תאגידים בנקאיים", יוכרו להון עצמי רובד 1?
5.12.13	תשובה:	כן. מניות רגילות שרכישתן מומנה על ידי הבנק בהתאם לתנאים המפורטים בהוראת ניהול בנקאי תקין מס' 332 בנושא "רכישה עצמית על ידי תאגידים בנקאיים" יוכרו להון עצמי רובד 1.

תאריך עדכון		
	מניות בכורה	
	שאלה 1:	כיצד יש לסווג מניות בכורה בהון הפיקוחי?
24.11.15	תשובה:	ככלל, כל מכשיר הוני צריך להיות מסווג בהתאם לעמידתו בקריטריונים המפורטים בנספחים א', ג' ו-ד' להוראה 202. על התאגיד הבנקאי לבחון עמידה בכל הקריטריונים בטרם סיווג המכשיר לרובד הוני מסוים. מניות בכורה מקבלות עדיפות בחלוקת דיבידנד, ולפיכך, אינן עומדות בקריטריון 7 לנספח א' לצורך סיווגן כהון עצמי רובד 1. קריטריון זה דורש כי לא תהיה חלוקה מועדפת, כולל בהתייחס לרכיבים אחרים המסווגים כהון המונפק בעל האיכות הגבוהה ביותר. לעניין מניות בכורה צוברות - בהתאם לעמדה שהוצגה בדברי ההסבר למסגרת באזל הן אינן יכולות להיכלל בהון רובד 1 אלא רק בהון רובד 2.
2.2 הון רובד 1 נוסף		
	ישות למטרה מיוחדת (SPV)	
	שאלה 1:	האם חברה בת להנפקות הנמצאת בבעלות מלאה של תאגיד בנקאי נחשבת כישות למטרה מיוחדת (SPV/SPE)?
5.12.13	תשובה:	לא. רק ישויות העונות להגדרה של SPE כאמור בסעיף 552 להוראה 205 (סיכון אשראי - איגוח) ייחשבו כישויות למטרה מיוחדת.
2.3 הון רובד 2		
	הפרשות קבוצתיות להפסדי אשראי	
	שאלה 1:	הפרשות קבוצתיות להפסדי אשראי כשירות להכללה בהון רובד 2 עד לתקרה של 1.25% מסך נכסי הסיכון המשוקללים לסיכון אשראי המחושבים לפי הגישה הסטנדרטית. מאחר וניתן להפחית את סכום ההפרשה להפסדי אשראי שאינה מוכרת כהון מנכסי הסיכון, כיצד יש לחשב את סכום התקרה?
5.12.13	תשובה:	סכום התקרה יחושב מנכסי הסיכון המשוקללים לסיכון אשראי לפני הפחתת ההפרשה הקבוצתית.
	מכשירי הון רובד 2	
	שאלה 1:	כאשר מופעל הטריגר לספיגת הפסדים האם ספיגת ההפסדים יכולה להיות חלקית?
26.2.18	תשובה:	1) כאשר הטריגר הינו ירידה מיחס הון עצמי רובד 1, כאמור בנספח ד' "קריטריונים להכללת מכשירים בהון רובד 2", שיעור ההמרה או המחיקה יהיה כזה שיחזיר את יחס הון עצמי רובד 1 של התאגיד הבנקאי לכל הפחות ל-5%. במקרה זה ספיגת ההפסדים עשויה להיות חלקית.

תאריך עדכון		
	(2) כאשר הטריגר הינו הפעלת שיקול דעת המפקח על הבנקים, בהתאם לנספח ה' "דרישות לספיגת הפסדים בנקודת האי-קיימות", ההמרה או המחיקה תהיה מלאה.	
	מהם התנאים להשבה של מכשיר הון?	שאלה 2:
26.2.18	(1) השבה תתאפשר אם מצבו של התאגיד הבנקאי משתפר באופן משמעותי לאחר המחיקה, ויחס הון עצמי רובד 1, בעת ההשבה ולאחריה, עולה על היחס המזערי שנקבע לבנק על ידי המפקח. למען הסר ספק, יובהר כי הכוונה ליחס הון עצמי רובד 1 מזערי שנקבע לתאגיד הבנקאי בהתאם לפרופיל הסיכון שלו ולא ליחס המזערי הנדרש מכלל המערכת הבנקאית כאמור בהוראת ניהול בנקאי תקין 201 "מבוא, תחולה וחישוב דרישות". (2) כאשר המחיקה נעשית כתוצאה מהפעלת שיקול דעת המפקח על הבנקים, ההשבה תתאפשר רק באישורו. (3) ההשבה יכולה להיות מלאה או חלקית. (4) ההשבה תחול רק על תשלומי קרן. בשום מקרה ההשבה לא תכלול את תשלומי הריבית בתקופת המחיקה. (5) מועד ההשבה הינו עד 7 שנים ממועד המחיקה, בין אם חלף מועד הפירעון הסופי ובין אם לאו. (6) יודגש כי ההחלטה לבצע השבה נתונה לשיקול דעתו המלא של הבנק בכפוף לקיום התנאים הנדרשים ולרבות האמור בסעיף 2 לעיל.	תשובה:
	מהם התנאים הנדרשים ליישום מנגנון ספיגת ההפסדים באמצעות המרת המכשיר למניות?	שאלה 3:
26.2.18	תנאי המכשיר במקרה כזה חייבים לכלול יחס המרה קבוע למניות שנקבע במועד ההנפקה של המכשיר. יחס ההמרה צריך לאזן בין הדרישה לספיגת הפסדים על ידי מחזיקי מכשירי ההון לבין מניעת דילול יתר של בעלי המניות. הפיקוח לא קבע טווח ליחס המרה רצוי, אך יצוין כי היחס המקובל היום בהנפקות בעולם בין מחיר המנייה שנקבע לצורך המרה (סכום ריצפה), למחיר המנייה בעת ההנפקה, נע בין 50%-ל-67%.	תשובה:
	האם ניתן לעשות שינויים במכשירי ההון לאחר הנפקתם ובאילו מקרים?	שאלה 4:
26.2.18	ככלל, לא ניתן לעשות שינוי בתנאי המכשיר מבלי שהתקבל לכך אישור מראש מהמפקח. ניתן לבצע פדיון מוקדם של המכשיר לאחר 5 שנים כמפורט בקריטריון 5 לנספח ד' להוראה. על אף האמור לעיל, בהתרחש אירוע רגולטורי המשפיע על תנאי השטר, כגון שינוי בהוראות הפיקוח, ובפרט הטריגרים לספיגת הפסדים ותנאים לפדיון מוקדם, או שינוי בחוקי המס, ניתן יהיה לפנות לפיקוח בבקשה לביצוע שינויים בשטר. השינויים יהיו	תשובה:

תאריך עדכון		
	כפופים להסכמת הפיקוח והתאגיד הבנקאי לא יצור ציפייה בקרב מחזיקי השטר בעת ההנפקה כי פנייתו תיענה.	
	מהי נקודת האי קיימות ובאילו מקרים עלול המפקח להפעיל את שיקול הדעת כאמור בנספח ה' להוראה?	שאלה 5:
26.2.18	וועדת באזל לא מגדירה את נקודת אי הקיימות. עם זאת, להלן מפורטות מספר דוגמאות, שאינן בהכרח ממצות את כלל המקרים, בהם עשוי המפקח להפעיל את שיקול הדעת ולהורות על המרה או מחיקה של המכשירים: 1. נכסי הבנק אינם מספקים הגנה נאותה למפקידים ולנושים; 2. התאגיד הבנקאי אינו עומד בהתחייבויות שהגיע מועד פירעון או שקיים חשש ממשי, שהוא לא יוכל לעמוד בהתחייבויות כאמור; 3. רמת ההון של התאגיד הבנקאי, אינה מספקת על מנת לתמוך בסיכונים הגלומים בפעילותו, והתאגיד הבנקאי אינו פועל להגדלת ההון או שאינו מסוגל להגדיל את ההון בשל תנאי השוק או בשל פגיעה מהותית במוניטין שלו; 4. קיימת הרעה משמעותית במצב הנזילות של התאגיד הבנקאי הבאה לידי ביטוי, בין היתר, בקושי בהשגת מימון קצר-מועד או בחשש להפרת יחסי נזילות.	תשובה:
2.4 ניכויים מבסיס ההון		
נכסים לא מוחשיים		
	האם נדרש לחלץ מוניטין מהשקעות בחברות כלולות המופחתות מההון, כאשר לפי הרישום החשבונאי אין רישום נפרד שלו (נספח א' - סעיף ד.1(א))?	שאלה 1:
20.6.10	סעיף ד' בנספח א' להוראה קובע שהפחתת השקעה (במקרים הרלוונטיים) תתבצע 50% מהון רובד 1 ו- 50% מהון רובד 2, למעט מוניטין, שמופחת כולו מהון רובד 1. לאור האמור, נדרש לחלץ את יתרת המוניטין, גם אם אין רישום נפרד שלו.	תשובה:
	על פי הנחיות המפקח יש לנכות מהון רובד 1 את יתרת הנכסים הלא מוחשיים. האם לעניין הניכוי מההון, הגדרת נכסים לא מוחשיים כוללת נכסי תוכנה, בין אם נרכשו ובין אם פותחו בתאגיד הבנקאי?	שאלה 2:
16.12.09	"נכסים לא מוחשיים אחרים" המופחתים מהון רובד 1 יכללו נכסים לא מוחשיים כמשמעותם בהוראות הדיווח לציבור, ובכללי החשבונאות המקובלים. מובהר כי נכסים בגין עלויות תוכנה שפותחו פנימית והוונו או בגין תוכנות שנרכשו, אשר מוצגים בדוחות הכספיים בסעיף "בניינים וציוד", לא ינוכו מההון. עמדה זו תיבחן מחדש במידה ויחול שינוי בכללים החשבונאיים.	תשובה:
מסים נדחים		
	חלק מנכס מס נדחה נטו על התחייבויות בגין הטבות לעובדים, שנוצר כתוצאה מהפרשי עיתוי, ניתן למימוש לצרכי מס במצבים מסוימים כנגד מס שכר, המוצג במסגרת ההתחייבויות בגין הטבות לעובדים, ולפיכך סבירות המימוש שלו גבוהה יותר	שאלה 1:

תאריך עדכון		
	מהפרשי עיתוי אחרים. האם לאור האמור ניתן להחריגו מניכויי הסף המפורטים בסעיף 13 להוראה?	
3.4.16	תשובה: כאשר תאגיד בנקאי מגיע למסקנה שבנסיבות הקיימות במועד הדיווח סבירות המימוש של החלק מנכס המס הנדחה שצויין לעיל, היא קרובה לוודאי (virtually certain), ניתן לא להחיל את ניכוי הסף הכלול בסעיף 13 להוראה על חלק זה, עד לגובה ההתחייבות שנרשמה בגין מס שכר. למען הסר ספק, מובהר כי חלק זה, שלא נוכה מההון, ישוקלל כנכס סיכון בשיעור של 250%. תאגיד בנקאי יבחן מחדש את מסקנתו בכל מועד דיווח. תאגיד בנקאי, אשר במועד דיווח מסוים החליט לא לנכות חלק זה מההון, כאמור לעיל, יכלול בדוחות לציבור גילוי מתאים, לרבות את הגילוי המפורט להלן: 1. בשורות 20 ו-24 של הגילוי על הרכב ההון העצמי (נספח 1 לדרישות הגילוי של באזל ומידע נוסף על סיכונים – עמ' 37-651 להוראות הדיווח לציבור) את הניכויים שהיו נדרשים לפי מסמך באזל III בגין חלק זה. בשורה 25 ג. של הגילוי על הרכב ההון העצמי, את ההשפעה על הניכוי מהון עצמי רובד 1 של הטיפול שיישם התאגיד הבנקאי לפי שאלה ותשובה זו.	
פריטים המשוקללים ב- 1,250%		
	שאלה 1: כיצד יתכן שקלול מוגבר להשקעות ריאליות בשיעור של מעל 20% מאמצעי השליטה בחברה, כאשר החזקות עודפות אלה אסורות ממילא על פי חוק הבנקאות (רישוי)?	
5.12.13	תשובה: הכוונה להשקעות ריאליות בשיעור של מעל 20% מאמצעי השליטה שאושרו על ידי המפקח, או לחריגה אחרת המותרת על-פי חוק.	
החזקות צולבות הדדיות		
	שאלה 1: האם נדרש לנכות מההון גם החזקות צולבות הדדיות שהן ארעיות או לא מכוונות?	
5.12.13	תשובה: החזקה תיחשב כצולבת באם קיים הסכם בין שני תאגידי להחזיק האחד בהון של התאגיד האחר. כאשר לא קיים הסכם, יש לבחון את נסיבות החזקה. כאשר החזקה ההדדית מכוונת ויוצרת מצג הון שגוי, אזי יידרש ניכוי.	
	שאלה 2: האם החזקות צולבות כוללות גם החזקות צולבות במכשירי הון הכלולים ברובדים שונים של ההון? לדוגמה, בנק א' משקיע במניות של בנק ב' ובנק ב' משקיע ברובד 2 של בנק א', האם ההשקעה כאמור תיחשב השקעה צולבת?	
5.12.13	תשובה: כן.	
השקעות בהון של תאגידים פיננסיים		
	שאלה 1: בהגדרת "השקעה" הובהר כי אם מכשיר ההון אינו עומד בקריטריונים להכללה בהון עצמי רובד 1, הון רובד 1 נוסף או הון רובד 2 של התאגיד הבנקאי יחשב ההון כמניות רגילות לעניין הגדרה זו. מה משמעות ההנחיה הנ"ל לעניין בחינת השקעות במכשירי הון של מוסדות פיננסיים אחרים?	

תאריך עדכון		
5.12.13	ההנחייה מתייחסת לאופן הטיפול בהשקעה במכשירי הון של תאגידים פיננסיים. כאשר תאגיד בנקאי משקיע במכשיר המוכר להון של תאגיד פיננסי אחר, ונדרש לנכותו מההון בהתאם להוראה, הניכוי יעשה מרובד ההון בו היה המכשיר כשיר להיכלל אם היה מונפק על ידי התאגיד הבנקאי עצמו. אם המכשיר לא עומד בקריטריונים של הון רובד 1 נוסף או הון רובד 2, הוא ינוכה מהון עצמי רובד 1, ללא קשר לרובד ההון בו נכלל המכשיר בהונו של הגוף הפיננסי.	תשובה:
	כיצד מיישמים את המבחנים הכמותיים לצורך בחינת הפחתות בהשקעות בהון של תאגידים פיננסיים?	שאלה 2:
5.12.13	<u>דוגמה</u> לתאגיד בנקאי השקעות במכשירי הון של שני תאגידים פיננסיים א' ו-ב' (שני התאגידים אינם תאגידים בנקאיים או חברות בת שלהם). להלן פירוט ההשקעות: תאגיד פיננסי א' - 100 מ' ₪ באגרות חוב תאגיד פיננסי ב' - 50 מ' ₪ במניות רגילות (השקעה המהווה 5% מהון המניות הרגילות של התאגיד) ו-150 מ' ₪ באגרות חוב הון עצמי רובד 1 של התאגיד הבנקאי לאחר כל הניכויים, למעט ניכויים של תאגידים פיננסיים - 900 מ' ₪. הון רובד 2 של התאגיד הבנקאי - 200 מ' ₪. סך ההשקעה במניות של תאגידים פיננסיים - 50 מ' ₪. סך ההשקעה באגרות חוב של תאגידים פיננסיים - 250 מ' ₪. <u>שלב 1</u> - בדיקת שיעור ההחזקה של התאגיד הבנקאי בהון המניות של כל תאגיד פיננסי לצורך חלוקה לשתי קבוצות (החזקה גבוהה או קטנה מ-10%) - בדוגמה, שני התאגידים יטופלו בהתאם לסעיף 6א להוראה שכן בשניהם שיעור ההחזקה במניות רגילות נמוך מ-10%. <u>שלב 2</u> - סכימת סך כל ההשקעות בכל מכשירי ההון והמניות של כל התאגידים הפיננסיים בכל אחת משתי הקבוצות - בדוגמה, סך ההשקעה במכשירי ההון של שני התאגידים - 300 מ' ₪. <u>שלב 3</u> - קביעה האם סך ההשקעות גדול או קטן מ-10% מהון עצמי רובד 1 של התאגיד הבנקאי, לאחר כל הניכויים המפורטים בסעיף 5 - בדוגמה, ההשקעה גבוהה מ-10% מהון עצמי רובד 1 של התאגיד הבנקאי, לכן הסכום שעד 10% (90 מ' ₪) ישוקלל בהתאם לסיכון של כל תאגיד פיננסי והסכום שמעל 10% (210 מ' ₪) ינוכה מרובד ההון הרלוונטי. הניכוי יעשה כדלקמן: הסכום שינוכה מהון עצמי רובד 1 יהיה $210 \times 50 / 300$ (35 מ' ₪) והסכום שינוכה מהון רובד 2 יהיה $210 \times 250 / 300$ (175 מ' ₪). אם אגרות החוב לא עונות לקריטריונים של הון רובד 2, הסכום של 175 מ' ₪ ינוכה אף הוא מהון עצמי רובד 1.	תשובה:

תאריך עדכון		
	הון עצמי רובד 1 לאחר ניכויים - $865 = 900 - 35$ הון רובד 2 לאחר ניכויים - $25 = 200 - 175$	
	כיצד תטופל השקעה בתאגיד ריאלי אשר עונה להגדרה של תאגיד פיננסי?	שאלה 3:
5.12.13	השקעה זו תטופל כהשקעה בתאגיד פיננסי. כלומר, סעיף 14 בהוראה חל רק על תאגידים ריאליים שאינם פיננסיים.	תשובה:
	האם הכללים שנקבעו לעניין השקעות בתאגידים בנקאיים בסעיפים 6א(1) ו- (2) חלים על השקעות בבנקים בחו"ל?	שאלה 4:
18.1.15	לא. המונח "תאגיד בנקאי" הוא כהגדרתו בחוק הבנקאות (רישוי).	תשובה:
2.5 הוראות מעבר		
מכשירי הון		
	כאשר מכשיר כשיר להוראות המעבר ותקופת ההפחתה של חמש השנים האחרונות החלה לפני ה-1 בינואר 2014, האם סכום המכשיר שיוכר להוראות המעבר יהיה הסכום שלפני ההפחתה או הסכום המופחת?	שאלה 1:
5.12.13	יתרת המכשירים הכשירים להוראות המעבר שהפחתתם החלה לפני ה-1 בינואר 2014 תהיה היתרה לאחר הפחתה.	תשובה:
	כאשר מכשיר כשיר להוראות המעבר ותקופת ההפחתה של חמש השנים האחרונות החלה לפני ה-1 בינואר 2014, האם ההפחתה ממשיכה בשיעור של 20% לשנה אחרי ה-1 בינואר 2014?	שאלה 2:
5.12.13	עבור כל מכשיר בודד תמשיך להתבצע הפחתה בשיעור של 20% בכל שנה, זאת במקביל להפחתת התקרה הכוללת בשיעור של 10% לשנה.	תשובה:
	ב-1 בינואר 2014, לתאגיד בנקאי יש מכשירי הון שהונפקו בסך 100 מיליון ש"ח שאינם עומדים בקריטריונים להכללה בהון רובד 1. עד ה-1 בינואר 2017, ההכרה בהון מופחתת ל-50% (10% לשנה החל ב-80% ב-1 בינואר 2014). 50 מיליון ש"ח מתוך מכשירים אלו נפדו בפדיון מוקדם בין 2013 לסוף 2016 – כך שהיתרה עומדת על 50 מיליון ש"ח. האם לפי הוראות המעבר יכול התאגיד הבנקאי להכיר הכרה מלאה ביתרה של 50 מיליון ש"ח ב-1 בינואר 2017?	שאלה 3:
5.12.13	כן.	תשובה:
	חלק ממכשירי הון רובד 1 והון רובד 2 לא הוכרו נכון ליום 31.12.13 כהון פיקוחי בגלל שהבנק חרג ממגבלות שונות (כגון: מגבלת ה-50% לצורך הכרה בכתבי התחייבות נדחים). האם מכשירים עודפים אלה יכללו בסכום הכשיר לצורך הוראות המעבר?	שאלה 4:
5.12.13	לא. הסכום הכשיר לצורך הוראות המעבר יהיה סכום המכשירים שהונפקו והיו כשירים להכללה ברובד ההון הרלוונטי לפי ההוראות שהיו בתוקף עד ליום 31.12.13.	תשובה:

תאריך עדכון		
	שאלה 5: סעיף 9 להוראה 299 קובע ש"מכשירי הון שאינם כשירים עוד כהון פיקוחי והעומדים בתנאים שנקבעו בהוראה, יהיו כפופים להסדרי מעבר החל מיום 1.1.2014. יתרת המכשירים להפחתה תקובע לפי הסכום הנומינלי שלה ביום 31.12.2013". כיצד יש לחשב את הסכום הנומינלי במכשירי הון כאמור? האם הטיפול במכשירים הצמודים למדד או למטבע חוץ יהיה שונה?	
5.12.13	תשובה: קיבוע המכשיר ביום 31.12.2013 יהיה לפי יתרת המכשיר הרשומה בספרי התאגיד הבנקאי. כאשר המכשיר הינו צמוד מדד או צמוד מט"ח, והיתרה הרשומה בספרים כוללת את מרכיב ההצמדה בגין הקרן של מכשירים אלה, אזי גם מרכיב ההצמדה יתווסף ליתרת המכשיר.	
שקלול פריטים מסוימים		
	שאלה 1: האם יש הוראות מעבר לצורך שקלול פריטים מסוימים שבהתאם להוראה נדרש לשקללם בשיעור של 250% או 1250%?	
5.12.13	תשובה: הוראת המעבר מפרטת את הטיפול בהשקעה עודפת בתאגיד ריאלי בודד. הפריטים האחרים ישוקללו במלואם באופן מיידי עם תחילת היישום של ההוראה.	

תאריך עדכון		
		II. גישה סטנדרטית
		הגישה הסטנדרטית - סיכון אשראי - הוראת ניהול בנקאי תקין מספר 203
		1. חובות בודדים
		1.1 חובות של ריבוניות (סעיפים 53-55)
	שאלה 1:	על פי סעיף 54 להוראה: "כאשר רשות פיקוח במדינה אחרת קבעה משקל סיכון נמוך יותר מהמפורט בטבלה לעיל, לחשיפות של הריבונות באותה המדינה, ניתן להחיל אותו משקל סיכון לשקלול החשיפות במטבע המקומי, לריבונות זו (או לבנק המרכזי או לרשות המוניטרית הארצית) שמומנו במטבע זה, ובלבד שהמדינה חברה ב-OECD ומדורגת בדירוג A- או דירוג עדיף מזה". מהו המבחן לפיו חשיפה תחשב כ"נקובה וממומנת" במטבע המקומי?
28.7.08	תשובה:	כאשר מפקח במדינה (אשר חברה ב-OECD ומדורגת בדירוג A- או דירוג עדיף מזה) מאפשר לבנקים שבתחום שיפוטו להחיל משקל סיכון מועדף לחובות של אותה הריבונות, רשאים התאגידים הבנקאיים להחיל משקל סיכון זהה לחובות של אותה ריבונות ובלבד שהחשיפה נקובה במטבע של אותה המדינה, וכן שסכום ההתחייבויות של התאגיד הבנקאי במטבע זה הינו לפחות בגובה סכום אותה החשיפה לאותה הריבונות.
	שאלה 2:	האם ניתן להתייחס לחובות צמודים למט"ח של ממשלת ישראל, או של בנק ישראל, כאל חובות הנקובים בש"ח?
28.7.08	תשובה:	לעניין שקלול חשיפות של ממשלת ישראל ובנק ישראל, יחשבו חשיפות הצמודות למט"ח כחשיפות הנקובות במטבע ישראלי, וניתן להחיל משקל סיכון של 0% על חשיפות אלו.
	שאלה 3:	בהתאם לסעיף 55 להוראה, ניתן לעשות שימוש בדירוג סיכון המדינה שנקבע על ידי סוכנויות אשראי ליצוא (ECA) רק במקרים בהם הריבונות אינה מדורגת על ידי חברת דירוג אשראי חיצונית כשירה. האם ניתן לעשות שימוש בדירוגים אלו גם כאשר הריבונות מדורגת על ידי חברת דירוג אשראי חיצונית כשירה, אך לא זו שהתאגיד הבנקאי בחר לעשות שימוש בשירותיה?
31.12.08	תשובה:	ראה להלן: חלק II "גישה סטנדרטית", פרק 2 "דירוג אשראי חיצוני", סעיף 2.2 "תהליך המיפוי", שאלה 3.
	שאלה 4:	סעיף 54 להוראה מתיר להחיל משקל סיכון 0% לחשיפות של תאגידים בנקאיים לממשלת ישראל ולבנק ישראל, הנקובות בש"ח ושמומנו בש"ח. עוד קובע הסעיף, שחשיפות הנקובות במט"ח, שלמדינה קיימת אפשרות לסלק אותן בש"ח אם היא מתקשה בגיוס מט"ח (ובלבד ששער ההמרה לש"ח יהיה שער שוטף), תיחשבנה כחשיפות הנקובות במטבע ישראלי, וניתן להחיל עליהן משקל סיכון 0%.

תאריך עדכון		
	ביחס לפיקדונות במט"ח המופקדים בבנק ישראל, כיצד ניתן להסדיר את התנאי, המאפשר לבנק ישראל לסלק את ההתחייבות בש"ח?	
20.6.12	על מנת שניתן יהיה להחיל משקל סיכון 0% על הפקדות במט"ח בבנק ישראל, צריכה להיות הסכמה בין בנק ישראל לבין התאגיד הבנקאי, בנוגע לאפשרות סילוק ההתחייבות בש"ח. הסכמה זו יכולה לבוא לידי ביטוי בהסכם בין הצדדים, או בהודעה חד צדדית של התאגיד הבנקאי לבנק ישראל, בכתב, לפיה בנק ישראל יהיה רשאי לפרוע את פיקדונות המט"ח בש"ח, במקרה שיתקשה לגייס מטבע חוץ במועד הפירעון. מנגנון קביעת שער ההמרה הרלוונטי חייב להיות מוסכם על הצדדים, ולקבל ביטוי בהסכם, או בהודעה החד צדדית ששולח התאגיד הבנקאי.	תשובה :
	האם ניתן ליישם את "מנגנון ההודעה החד צדדית", המפורט בתשובה לשאלה מספר 4 לעיל, גם על התחייבויות אחרות של מדינת ישראל במט"ח?	שאלה 5 :
20.6.12	לא. בהיעדר הסכמה מפורשת וכתובה של ממשלת ישראל, אין אפשרות ליישם את מנגנון ההודעה החד צדדית לגבי התחייבויות של מדינת ישראל.	תשובה :
1.2 חובות של ישויות סקטור ציבורי (סעיפים 57-58)		
	במסגרת הרשויות המקומיות פועלים תאגידים שונים כתאגידים נפרדים בפעילות העסקית. התאגידים הינם בבעלות מלאה של הרשות המקומית או בזיקה אליה. האם ניתן להכיר בתאגידים אלו כישויות סקטור ציבורי?	שאלה 1 :
27.2.23	ישויות העונות לתנאי סעיף 57 להוראה, מוכרות כישויות סקטור ציבורי. תאגידים המוחזקים על ידי הרשות המקומית אינם עומדים בתנאי הסעיף, ועל כן לא יסווגו בקבוצה "ישויות סקטור ציבורי". האמור מתייחס לכל התאגידים המוחזקים על ידי הרשות המקומית, לרבות : תאגידי מים, ביוב, חברות כלכליות, חברות לפיתוח וכדומה. ואולם, אם קיימת ערבות מלאה של הרשויות המקומיות לחובות של תאגידים אלו, יופחת סיכון האשראי בהתאם לכללי פרק ד' להוראה - "הגישה הסטנדרטית - הפחתת סיכון אשראי". האמור לא חל על "איגוד ערים" כהגדרתו בחוק איגוד ערים תשט"ו-1955 ולכן לתאגיד הבנקאי נתון שיקול דעת ומוטלת האחריות לגבי סיווגו של איגוד ערים כאמור כישות סקטור ציבורי.	תשובה :
	מתבקשת רשימה של ישויות בבעלות ממשלתית מלאה שאינן מתחרות בסקטור הפרטי.	שאלה 2 :
20.6.10	בחינת כשירותן של חברות ממשלתיות להיכלל בקבוצה "ישויות סקטור ציבורי" כאמור בסעיף 57(ב), מוטלת על התאגיד הבנקאי. כדי לכלול חברה כלשהי בקבוצה זו, בין היתר, על התאגיד הבנקאי לקבוע קריטריונים למדידת תחרות בסקטור הפרטי. בנוסף נדרש התאגיד הבנקאי לייסד ולתחזק נהלים	תשובה :

תאריך עדכון		
	פנימיים למעקב אחר שינויים אפשריים באופי ובמהות הפעילות של החברה, בהרכב הבעלות והתפתחות של תחרותיות בסקטור הפרטי. עם זאת, מובהר כי: א. בקבוצה זו יסווגו רק חברות בבעלות ממשלתית של 99% ומעלה. ב. בטל. ג. לא ניתן לסווג את הישויות הבאות בקבוצה זו: התעשייה האווירית לישראל בע"מ, התעשייה הצבאית לישראל בע"מ, רפאל מערכות לחימה מתקדמות בע"מ ורשות השידור.	
20.6.10	בטל (הועבר לגוף ההוראה)	שאלה 3:
	על פי ההוראה, "חובות של ישויות סקטור ציבורי מקומיות, אשר חוב כלשהו שלהן לתאגיד הבנקאי מסווג על ידי התאגיד הבנקאי כ"סיכון אשראי מסחרי בעייתי" כהגדרתו בהוראות הדיווח לציבור בדבר "מדידה וגילוי של חובות פגומים, סיכון אשראי והפרשה להפסדי אשראי", יקבלו משקל סיכון בהתאם לחובות של תאגידים...". ההוראה למדידה וגילוי של חובות פגומים טרם נכנסה לתוקף. מהו הטיפול הנדרש לעניין הקצאת ההון עד למועד כניסת הוראה זו לתוקף?	שאלה 4:
20.6.10	כל עוד לא נכנסה הוראת הדיווח לציבור בדבר "מדידה וגילוי של חובות פגומים, סיכון אשראי והפרשה להפסדי אשראי" לתוקף, יש לטפל ב"חובות בעייתיים" של ישויות סקטור ציבורי מקומיות כחובות של תאגידים. לעניין זה, "חובות בעייתיים" - כהגדרתם בהוראות הדיווח לציבור.	תשובה:
20.6.10	בטל (הועבר לגוף ההוראה).	שאלה 5:
	האם ניתן לסווג לפי סעיף 57(ב) גופים מסוימים כ- PSE?	שאלה 6:
19.8.24	האחריות לסיווג כ- PSE מוטלת על התאגיד הבנקאי עצמו, במקרה של ספק יש לנהוג באופן שמרני.	תשובה:
	סעיף 57 מפרט כיצד יש לייחס משקל סיכון לחשיפות ל- PSE מקומיות בלבד. סעיף 58 מאפשר לייחס משקל סיכון לחובות של PSEs במדינות החברות ב- OECD ומדורגות בדירוג A-, או בדירוג עדיף מזה, בהתאם להנחיות הרשות המפקחת באותה מדינה. כיצד צריך לייחס משקל סיכון ל- PSE במדינה שאינה עומדת בקריטריונים הנ"ל, או במדינה זרה שעומדת בתנאים, אך התאגיד הבנקאי מחליט שלא ליישם את האפשרות הקבועה בסעיף 58?	שאלה 7:
27.12.10	ברירת המחדל בנוגע לייחוס משקל סיכון לחשיפות ל- PSE המאוגד במדינה זרה, היא כאילו מדובר בתאגיד (סעיפים 66-67).	תשובה:

תאריך עדכון		
	עם זאת, תאגיד בנקאי רשאי לפעול בהתאם לאמור בסעיף 58. כאשר תאגיד בנקאי מחליט לאמץ הנחיות שקבע מפקח במדינה החברה ב-OECD, המדורגת בדירוג A-, או בדירוג עדיף, הנחיות אלו יחולו על כל ה-PSEs באותה מדינה.	
	אילו ישויות נקבעו על ידי המפקח כ"ישויות סקטור ציבורי" כאמור בסעיף 57 (ה) להוראה?	שאלה 8:
19.10.17	בהתאם לקביעת המפקח, יוכרו הישויות הבאות כישויות סקטור ציבורי: • המוסד לביטוח לאומי; • רשות מקרקעי ישראל; • הרשות לניירות ערך; • רשות שדות התעופה; • Overseas Private Investment Corporation (OPIC); • Federal National Mortgage Association (FNMA); • Federal Home Loan Mortgage Corporation (FHLMC)	תשובה:
1.4 חובות של בנקים (סעיפים 60-64)		
	מהי ההתייחסות לבנקים ברשות הפלסטינית?	שאלה 1:
31.1.08	יש להתייחס לבנקים ברשות הפלסטינית כמו אל כל בנק זר אחר.	תשובה:
	כיצד יש לשקלל חשיפה מול צד נגדי שהוא חברת כרטיסי אשראי בינלאומית?	שאלה 2:
28.7.08	חשיפה לחברת כרטיסי אשראי בינלאומית, המטופלת כחשיפה לבנק על פי הוראות רשות הפיקוח המקומית במדינה בה התאגדה, תטופל כחשיפה לבנק. במקרים אחרים - החשיפה תטופל כחשיפה לתאגיד.	תשובה:
	האם חברת כרטיסי אשראי תטפל באופן אחר בחשיפות שנוצרו בכרטיסים, שהונפקו על ידי החברה עבור לקוחות של תאגיד בנקאי, שהוא חברת האם של חברת כרטיסי האשראי, לעומת חשיפות שנוצרו בכרטיסים שהונפקו עבור לקוחות של תאגיד בנקאי אחר?	שאלה 3:
28.7.08	לא.	תשובה:
	סעיף 64 מאפשר הקלה במשקל הסיכון לחובות של בנקים ישראליים, שמועד פירעונם המקורי הוא שלושה חודשים או פחות, הנקובים וממומנים בשקלים חדשים. האם ניתן להחיל הקלה זו גם על חובות לזמן קצר, שצפויים להתחדש?	שאלה 4:
20.6.10	חובות שמועד הפירעון (החוזי) שלהם הוא פחות משלושה חודשים ושצפויים להתחדש (כלומר מועד הפירעון האפקטיבי הוא למעלה משלושה חודשים) לא יהיו כשירים לטיפול המועדף, כאמור בסעיף 64, לעניין הלימות ההון.	תשובה:

תאריך עדכון		
	הסבר: עיקרון זה מאמץ את הגדרת "חובות לזמן קצר", כאמור בהערת שוליים מספר 25 (שנמחקה בעקבות ביטול סעיף 62), בהתייחס לייחוס משקל סיכון לבנקים בהתבסס על דירוג אשראי חיצוני.	
1.5 חובות של חברת ניירות ערך (סעיף 65)		
	חובות של איזו חברת ניירות ערך מקומית יטופלו כמו חובות של בנק?	שאלה 1:
27.12.10	סעיף 99 להוראה קובע בצורה מפורשת כי השקעה בנייר ערך חוב שהנפיקה "חברת בת של בנק, שהיא תאגיד עזר, שכל פעילותה היא בהנפקת ניירות ערך" תטופל בהתאם למשקל הסיכון של הבנק המנפיק. ביחס לחובות אחרים של חברות ניירות ערך, ניתן לטפל בחובות של חברת ניירות ערך מקומית כחובות של בנק, אם חברה זו היא תאגיד כאמור בסעיף 20(3) להוראת ניהול בנקאי תקין מספר 201, למעט תאגיד הפטור מתחולת הוראות ניהול בנקאי תקין העוסקות בדרישות הלימות ההון על פי הקריטריונים שבסעיף קטן 20(3)ב'.	תשובה:
	האם כללי solvency II נחשבים כללים ברי השוואה לכללי הוראות ניהול בנקאי תקין העוסקות בדרישות הלימות ההון?	שאלה 2:
31.12.08	התקנה האירופית solvency II לניהול סיכונים ודרישות הון חלה על חברות ביטוח בלבד. בסעיף 66 להוראה "חובות של תאגידים" נקבע במפורש כי חובות של חברות ביטוח ישוקללו בהתאם לשקלול הסיכון של חובות של תאגידים. לפיכך, לא ניתן בשום מקרה לכלול חברות ביטוח בקבוצת "חברות ניירות ערך".	תשובה:
20.6.10	בטל.	שאלה 3:
1.6 חובות של תאגידים (סעיף 66-68)		
	לאן יש לשייך את החשיפות לקיבוצים?	שאלה 1:
31.1.08	יש להתייחס לחשיפות לקיבוצים ולמושבים כאל חשיפות לתאגידים (כלומר, לא יחידים).	תשובה:
	מיהו הצד הנגדי לחשיפות שנוצרו בכרטיסי אשראי, שהונפקו באמצעות חשבון של תאגיד על שם עובדים?	שאלה 2:
28.7.08	כאשר מונפקים כרטיסים בחשבון מסוים, למשל בחשבון עסק, בעל החשבון יחשב הצד הנגדי לחשיפות הנוצרות מאותם כרטיסים, ולא אותם יחידים (למשל - עובדים) אשר על שמם הונפקו הכרטיסים.	תשובה:
1.7 חובות שנכללו בתיקים קמעונאיים פיקוחיים (סעיפים 69-71)		
	במקרה של אשראי לעסק ולבעל עסק, האם לצורך כשירות להיכלל בתיק הקמעונאי הפיקוחי, יש לקחת בחשבון את חבות בעל העסק בלבד?	שאלה 1:

תאריך עדכון		
31.1.08	לצורך כשירות התיק הקמעונאי הפיקוחי נבדקת החשיפה המצרפית לצד נגדי אחד. לעניין זה נקבע כי: "צד נגדי אחד" - לווה כהגדרתו בהוראת ניהול בנקאי תקין מספר 313 - מגבלות על חבות של לווה ושל קבוצת לווים, ומי ששולט בלווה כאמור ומי שנשלט על ידי אלה; לפיכך, יש להתייחס לחשיפה אל העסק ואל בעל השליטה בעסק (בין אם מאוגד כחברה, ובין אם לאו) כמקשה אחת. ככלל, החשיפה לבעל שליטה בעסק תצורף לחשיפה לעסק.	תשובה:
	מה ייכלל בחשיפה הקמעונאית המצרפית לצד נגדי אחד, על מנת לבדוק עמידה בסף של 5 מיליוני ש"ח?	שאלה 2:
31.12.08	לעניין עמידה בסף של 5 מיליוני ש"ח, יש לקחת בחשבון את כל צורות חשיפת האשראי (יתרה מאזנית ושווה ערך חוץ מאזני לאחר המרתו), לרבות חובות בפיגור וללא ניכוי מחיקות חשבונאיות והפרשות לחובות מסופקים.	תשובה:
	האם יוחל משקל סיכון גבוה מ- 75% לחשיפות הכשירות להיכלל בתיק הקמעונאי?	שאלה 3:
31.1.08	בשלב זה לא יוחל משקל סיכון גבוה מ- 75% לחשיפות בתיק הקמעונאי הפיקוחי. יחד עם זאת, המפקח שומר לעצמו את הזכות לקבוע משקל סיכון גבוה יותר, אם התנאים יחייבו זאת.	תשובה:
	האם לצורך מדידת הפיזור של התיק הקמעונאי הפיקוחי ניתן לכלול במכנה חובות בביטחון נכס למגורים?	שאלה 4:
18.1.15	חובות בביטחון נכס למגורים, הכשירים למשקל סיכון מופחת בשיעור 35% או 50% (לפי העניין), אינם חלק מהתיק הקמעונאי הפיקוחי, ולכן אינם נכללים במכנה, לצורך חישוב הפיזור של התיק.	תשובה:
	האם פעילות של לקוח קמעונאי בנגזרים כשירה להיכלל בתיק הקמעונאי הפיקוחי?	שאלה 5:
20.6.10	פעילות של לקוח קמעונאי בנגזרים (למעט נגזרים משובצים אשר על פי כללי החשבונאות הופרדו מהחוזה המארח) אינה חלק מהתיק הקמעונאי הפיקוחי, ותקבל משקל סיכון בשיעור 100%. פעילות זו לא תיכלל בתיק הקמעונאי, לצורך בדיקת כשירותו. <u>הסבר</u> - ככלל, עסקאות בנגזרים לא נחשבות חשיפה קמעונאית ולא "נהנות" ממשקל סיכון מופחת של 75%. עם זאת, אם החשיפה אינה תוצאה של פעילות הלקוח בנגזרים העומדים בפני עצמם, אלא תוצאה של הפרדת נגזר משובץ שנדרשת לפי כללי החשבונאות, ניתן להתייחס אל הנגזר שהופרד כאל חשיפה קמעונאית אם החוזה המארח הוא חשיפה קמעונאית.	תשובה:
	הגדרת עסק קטן, הכשיר להיכלל בתיק הקמעונאי הפיקוחי.	שאלה 6:

תאריך עדכון		
10.4.08	תשובה : עסק קטן כשיר להיכלל בתיק הקמעונאי הפיקוחי, אם הוא עסק, העומד <u>בשני</u> התנאים (המצטברים) להלן : (1) מבחן לגובה החשיפה : סך החשיפה של הקבוצה הבנקאית ללווה העסקי, על בסיס קבוצתי, נמוכה מ- 5 מיליוני ש"ח. (2) מבחן לאופן הניהול : החשיפה מנוהלת כקמעונאיות על ידי התאגיד הבנקאי, על פי הגדרות התאגיד בנקאי. עמדה זו מבוססת על ההנחה כי בהחלטות התאגיד הבנקאי לגבי אופן הניהול נלקח בחשבון גודלו של העסק. יחד עם זאת, אם התאגיד הבנקאי בחר לכלול בתיק הקמעונאי עסק, אשר מחזור המכירות השנתי שלו גבוה מ- 25 מיליון ש"ח, יידרש התאגיד הבנקאי להוכיח כי העסק מנוהל על סמך הקריטריונים שקבע התאגיד הבנקאי ללקוחותיו הקמעונאים, לרבות החלטות בנוגע להעמדת אשראי.	
	האם על פי ההוראה, סיווג החשיפה לקבוצת החשיפות (קמעונאי או תאגידיים) צריך להיות אחיד בכל הקבוצה הבנקאית?	שאלה 7 :
20.6.10	בהתייחס למבחן גובה החשיפה, ככלל חשיפות ללווה ספציפי צריכות להיות מסווגות באופן אחיד על ידי כל התאגידים הבנקאיים בקבוצה הבנקאית. תאגיד בנקאי רשאי לא לחשב את החשיפה המצרפית לצד נגדי אחד ברמת הקבוצה, במקרים בהם החשיפה המצרפית לצד נגדי אחד ברמת התאגיד הבנקאי אינה מהותית. במקרה כאמור, על התאגיד הבנקאי לקבוע מראש קריטריונים לסף המהותיות, התואמים לפעילות התאגיד הבנקאי וליישם בעקביות. סף המהותיות אינו צריך להיות אחיד בקבוצה הבנקאית. בהתייחס למבחן אופי הניהול, אין חובה בקיום אחידות בסיווג. ייתכנו מקרים שהתאגיד הבנקאי יסווג את החשיפה כחשיפה לתאגיד, גם כאשר סך החשיפה נמוך מהסף המחייב, ותאגיד בנקאי אחר בקבוצה סיווג חשיפה לאותו לווה כחשיפה קמעונאית.	תשובה :
	כיצד יש לסווג חשיפה ליחיד בביטחון עסק, או לטובת עסק?	שאלה 8 :
20.6.10	חשיפה לעסק קטן כוללת חשיפה ליחיד בביטחון עסק, וחשיפה ליחיד לטובת העסק. כאשר חשיפת ה"לווה" (כאמור בהוראת ניהול בנקאי תקין מספר 313) מורכבת מחשיפות אשר חלקן למטרות עסקיות וחלקן למטרות פרטיות, תסווג חשיפת ה"לווה" כחשיפה ל"עסק". הוראת ניהול בנקאי תקין מספר 313 מגדירה "לווה" כ"אדם בעל חבות, לרבות בן זוגו וכן מספר לוויים, כאשר ההחזר הצפוי של החבות מתבסס בעיקרו על אותו מקור	תשובה :

תאריך עדכון		
	החזר, ולאף אחד מהם אין מקור משמעותי נוסף להחזר החבות...". ההנחה היא שמקור ההחזר העיקרי של "לווה", אשר חלק מחשיפותיו הינן עבור "עסק" - הינו ה"עסק" עצמו. יחד עם זאת, כאשר הרכיב העסקי אינו מהותי ביחס לפעילות הכוללת, ניתן לצרף את החשיפה לעסק אל החשיפה לבעל העסק, ולהתייחס למכלול כחשיפה "ליחיד".	
	הסף לחשיפה קמעונאית נקבע ל- 5 מיליון ש"ח. האם ניתן להעלות את סכום החשיפה הקמעונאית מ- 5 מיליון ש"ח ל- 6 מיליון ש"ח? האם ניתן לאשר גמישות מסוימת ללווים עסקיים המנוהלים כקמעונאים באופן שחשיפה בטווחים של 5-6 מיליון ש"ח תוכר כחשיפה קמעונאית, ולא תסווג כחשיפה לתאגיד, עקב החריגה מהסף שנקבע?	שאלה 9:
28.7.08	סעיף 70 קובע כי: "החשיפה הקמעונאית המצרפית המרבית לצד נגדי אחד לא תעלה על 5 מיליוני ש"ח". סף זה שקבע המפקח על הבנקים אינו נתון לגמישות.	תשובה:
	קריטריון המוצר מפרט צורות שונות של חשיפה וקובע כי "ני"ע (כמו אג"ח או מניות), בין אם רשומים ובין אם לא ... נגרעו ספציפית מקטגוריה זו". בהתייחס לחשיפה הנובעת מני"ע - האם מדובר באשראי לרכישת ניירות ערך, בחשיפה הנובעת מהשאלת ני"ע או בחשיפה הנובעת ממכירה בחסר?	שאלה 10:
28.7.08	כל סוגי החשיפות הנובעות מפעילות בניירות ערך אינן כשירות להיכלל בתיק הקמעונאי הפיקוחי. בין היתר: חשיפות הנובעות מאשראי לרכישת ני"ע, מעסקאות השאלה של ני"ע (הן במסגרת רכש/מכר חוזר והן אחרות) וממכירה בחסר של ני"ע.	תשובה:
	בהערת שוליים מספר 28 לסעיף 70 נקבע: "צד נגדי אחד - "לווה" כהגדרתו בהוראת ניהול בנקאי תקין מספר 313 - מגבלות על חבות של לווה ושל קבוצת לוויים, ומי ששולט בלווה כאמור ומי שנשלט על ידי אלה". נבקש התייחסותכם לכוונת התאגיד הבנקאי ליישם הגדרה זו על ידי צירוף כל החשבונות בעלות מזהה ייחודי זהה (למשל, ת.ז. או ח.פ.). במקרה בו בחשבון רשומות שתי תעודות זהות (למשל, בעל ואישה) הם יהוו זהות ייחודית נפרדת (קרי, לווה נפרד).	שאלה 11:
20.6.10	על פי הוראת ניהול בנקאי תקין מספר 313, "לווה" הינו "אדם בעל חבות, לרבות בן זוגו וכן מספר לוויים, כאשר ההחזר הצפוי של החבות מתבסס בעיקרו על אותו מקור". על התאגיד הבנקאי לקיים תהליכים לזיהוי הלוויים שיש לצרף את חשיפותיהם כאמור בהוראה. בהתייחס לבני זוג, יש לצרף את כל החשבונות המשותפים לאחד מבני הזוג, או לשניהם. בהתייחס לאחרים, הדגש יהיה על צירוף לוויים להם קיים אותו מקור החזר לחבות. תהליכי הזיהוי ייקחו בחשבון, בין היתר, גם את מהותיות החשיפות. אין לכלול עסקים קטנים בתיק הקמעונאי הפיקוחי, אשר בהתייחס אליהם לא נבדק זיהוי הקשרים וצורפו חשיפות כנדרש בהערה 28 לסעיף 70.	תשובה:

תאריך עדכון		
	שאלה 12:	לעניין חשיפה קמעונאית מצרפית לקבוצה הבנקאית - נבקש התייחסותכם לסוגיה המשפטית של העברת מידע בקבוצה הבנקאית.
31.12.08	תשובה:	קריטריוני הכשירות להכללת חשיפה בתיק הקמעונאי, כאמור בסעיף 70, נבחנים ברמת הקבוצה הבנקאית. במקרה בו הוראות הדין אינן מאפשרות העברת מידע בין החברות בקבוצה, על התאגיד הבנקאי לנקוט בצעדים סבירים על מנת לבחון את היקף החשיפה של הצד הנגדי לקבוצה הבנקאית. למשל, ביצוע בדיקות נוספות כאשר סך החשיפות עולה על סף מסוים (ביניהן: בחינת דוחות כספיים, החתמת הלקוח על ויתור על סודיות, בירורים נוספים מול הלקוח וכדומה). לשם כך, על התאגיד הבנקאי לקבוע קריטריונים, לייסד ולתחזק נהלים וליישם בעקביות.
	שאלה 13:	בפסקה האחרונה שבסעיף 70 נקבע כי " ... חשיפה קמעונאית אשר נכללה בתיק קמעונאי פיקוחי, וחדלה לעמוד בתנאים לעיל, לא תוכל לחזור ולהיכלל בתיק הקמעונאי הפיקוחי אלא אם היו שינויים מהותיים אשר יצדיקו זאת". מה הדין במקרה וקיימת חריגה חד פעמית מהסף שנקבע?
31.12.08	תשובה:	במקרים בהם הייתה חריגה חד פעמית מהסף שנקבע, אשר אינה אופיינית לפעילות השוטפת של הלווה, ניתן לחזור ולכלול את החשיפה בתיק הקמעונאי הפיקוחי לאחר חזרתה לגבולות הסף. על התאגיד הבנקאי לתעד מקרים אלו, ובפרט את הסיבות שבגינן הוחלט להמשיך ולסווג את החשיפה בתיק הקמעונאי.
1.8 חובות בביטחון נכס למגורים (סעיפים 72-73)		
	שאלה 1:	האם הלוואות לכל מטרה, בביטחון נכס למגורים, כשירות לשקלול של 35% או 50%?
18.1.15	תשובה:	בהתבסס על סעיף 72, הלוואות לכל מטרה אינן כשירות לשקלול של 35% או 50%.
	שאלה 2:	כיצד יש להתייחס למספר הלוואות בביטחון נכס למגורים אחד אשר נלקחו במועדים שונים?
18.1.15	תשובה:	משקל סיכון מופחת של 35% או 50% יוחל רק על הלוואות העומדות בתנאי הכשירות כמפורט בסעיף 72 להוראה. לעניין חישוב יחס LTV להלוואות אלו - ראה להלן חלק III "גישת המודלים הפנימיים", פרק 2.1 "חלוקה לקבוצות של חשיפות".
	שאלה 3:	האם ניתן לייחס משקל סיכון מופחת (35% או 50%) להלוואה המיועדת לרכישת דירה, אולם היא במשכון של דירה אחרת (למשל, דירה נוספת של הלווה, או דירה של ההורים)?
18.1.15	תשובה:	לא. אם הנכס הנוסף בבעלות הלווה, לא ניתן לייחס להלוואה משקל סיכון מופחת (35% או 50%).

תאריך עדכון		
	אם הנכס הנוסף אינו בבעלות הלווה (למשל - דירה בבעלות הורי הלווה), ההלוואה אינה עומדת בהגדרת "הלוואה במשכון דירת מגורים" (סעיף 231 להוראת ניהול בנקאי תקין מספר 204). במקרה כזה, לא רק שמשקל הסיכון של ההלוואה לא יכול להיות 35% או 50%, אלא שהיא גם לא תדווח בלוח "משכנתאות" בדיווח לפיקוח.	
	מהו הטיפול בחובות ישנים בביטחון נכס למגורים, אשר אין לגביהם הערכת שמאי? האם התשובה משתנה, בהתקיים אירוע המצדיק בחינת שווי הנכס מחדש?	שאלה 4:
20.6.10	ראה סעיף 72א' להוראה. לתשומת לב, הטיפול שנקבע בהוראה ביחס לחובות "ישנים" (שהועמדו לפני שנת 2003) אינו מותנה בהיעדר הערכת שמאי. יודגש כי במקרה של הלוואה "ישנה", שמתרחש בנוגע לה אירוע המחייב הערכה מחודשת של שווי הנכס (למשל: שיעבוד נכס נוסף, "גרירת משכנתה", וכדומה), יש לחשב LTV מחדש, ואין להתבסס במקרה זה על הוראת המעבר הקבועה בסעיף 72א' להוראה.	תשובה:
	האם ניתן לחשב LTV דינאמי על פי מודל? לדוגמה, חישוב LTV באופן הבא: שערך הנכס יבוצע באופן יחסי לפי השינויים במחירי הדירות באזורים שונים, כך שבאזורים שבהם הערך הממוצע של הדירות עלה, יעלו ערכי הנכסים ולהפך. השערך של ההלוואה יחושב בהתאם ללוח הסילוקין שלה.	שאלה 5:
31.12.08	ראה להלן חלק III "גישת המודלים הפנימיים", פרק 2.1 "חלוקה לקבוצות של חשיפות".	תשובה:
	האם הלוואות במשכון דירת מגורים, אשר אינן עומדות בתנאים לצורך שקלול מופחת (35% או 50%), אך עומדות בתנאי התיק הקמעונאי הפיקוחי, ישוקללו ב 75%?	שאלה 6:
18.1.15	כן.	תשובה:
	כיצד יחושב ערך LTV להלוואות המובטחות על ידי נכס למגורים בשעבוד ראשוני וגם משני?	שאלה 7:
31.12.08	ראה להלן חלק III "גישת המודלים הפנימיים", פרק 2.1 "חלוקה לקבוצות של חשיפות".	תשובה:
	הלוואה בביטחון נכס למגורים שאינה עומדת בתנאי כאמור בסעיף 72(ב), קרי יחס ה- LTV גבוה מ- 60%, אינה כשירה למשקל סיכון מופחת. עם זאת, הלוואה זו תיכלל בתיק הקמעונאי הפיקוחי ויחול עליה משקל סיכון של 75%, כל עוד היא עומדת בתנאים כאמור בסעיף 70 (למעט הלוואה בפיגור כמפורט בסעיף 75). אם ההלוואה אינה עומדת גם בתנאים כאמור בסעיף 70, לרבות התנאי לפיו ערך החשיפה המצרפי אינו עולה על 5 מיליון ש"ח, יחול עליה משקל סיכון של 100%.	שאלה 8:

תאריך עדכון		
	האם ניתן להקל ולהחיל על הלוואה זו משקל סיכון של 75% (ולא 100%) גם כאשר ערך החשיפה המצרפי עולה על 5 מיליון ש"ח?	
18.1.15	לא. תנאי הכשירות לשקלול הלוואות בשיעור הנמוך מ- 100% מפורטים בהוראה בסעיפים המתייחסים ל: "חובות שנכללו בתיקים קמעונאיים פיקוחיים" (סעיפים 69-70) ו"הלוואות בביטחון נכס למגורים" (סעיף 72). הלוואה בביטחון נכס למגורים אשר אינה עומדת בתנאי הכשירות המפורטים בסעיפים אלו לא תשוקלל במשקל סיכון הנמוך מ- 100%.	תשובה:
	מהו ערך הנכס שיש לקחת בחשבון לעניין חישוב יחס LTV בעת "גרירת משכנתה"? בהקשר זה - כיצד יש להתייחס ל"גרירת משכנתה" בה השעבוד על דירת המגורים הוסר, ובמקומו הוקם פיקדון משועבד הגבוה מיתרת הלוואה, או שנמסרה ערבות בנקאית (עד אשר הלקוח יקנה נכס חדש)?	שאלה 9:
22.5.12	ראה להלן חלק III "גישת המודלים הפנימיים", פרק 2.1 "חלוקה לקבוצות של חשיפות".	תשובה:
	מהו משקל הסיכון המוחל על "הלוואה במשכון דירת מגורים", המיועדת לרכישת מגרש למטרת בניית דירת מגורים?	שאלה 10:
18.1.15	אם מדובר בעסקה נפרדת לרכישת מגרש, ההלוואה אינה עומדת בתנאי סעיף 72 להוראה, ועל כן לא יוחל עליה משקל סיכון מופחת של 35% או 50%. זאת גם אם קיימת אפשרות לבנות בעתיד דירת מגורים על המגרש. אם מדובר בשלב ראשון בעסקה משולבת לרכישת מגרש ובניית דירת מגורים על המגרש, ובהתקיים כל שאר תנאי הכשירות הרלוונטיים, ההלוואה עומדת בתנאי סעיף 72 להוראה, ועל כן יוחל עליה משקל סיכון מופחת של 35% או 50%, לפי העניין.	תשובה:
	כיצד יש לסווג הלוואות הניתנות במסגרת התאגדות של מספר רוכשים לבניית פרויקט בנייה ("קבוצת רכישה")?	שאלה 11:
31.12.08	ראה להלן חלק III "גישת המודלים הפנימיים", פרק 2.1 "חלוקה לקבוצות של חשיפות".	תשובה:
	כיצד יחושב יחס LTV להלוואה לרכישת נכס למגורים המובטחת על ידי הנכס הנרכש ועל ידי נכס למגורים נוסף בבעלות הלווה?	שאלה 12:
27.12.10	על פי תנאי הכשירות בסעיף 72 להוראה, על ההלוואה בביטחון נכס למגורים להיות מיועדת לרכישת אותו הנכס. לפיכך, חישוב יחס LTV להלוואה כאמור בשאלה לעיל, יחושב על פי היחס שבין סכום ההלוואה (כולל "התחייבות להעמדת אשראי" שטרם נמשכה על ידי הלווה) לבין שווי הנכס שלצורך רכישתו נלקחה ההלוואה. כלומר, בחישוב יחס LTV אין להתחשב בשווי הנכס הנוסף.	תשובה:

תאריך עדכון		
	שאלה 13: כיצד יש לחשב יחס LTV במקרים בהם הלקוח מעוניין לפרוע חלק מההלוואה באמצעות הלוואה מתאגיד בנקאי אחר, התאגיד הבנקאי האחר מבקש שיעבוד משותף פרי-פסו, והלקוח מציג הערכת שמאי חדשה לנכס שנערכה לטובת התאגיד הבנקאי האחר?	
1.2.09	תשובה: ראה להלן חלק III "גישת המודלים הפנימיים", פרק 2.1 "חלוקה לקבוצות של חשיפות".	
	שאלה 14: האם תנאי מקדים להכרה בהלוואה לדיור כחוב בביטחון נכס למגורים הכשיר למשקל סיכון מופחת (35% או 50%), הינו שזה חלק מתיק קמעונאי פיקוחי?	
18.1.15	תשובה: שייכות לתיק הקמעונאי הפיקוחי אינה תנאי מקדים להכרה בהלוואה כחוב בביטחון נכס למגורים הכשיר למשקל סיכון מופחת (35% או 50%). יותר מזה, חוב בביטחון נכס למגורים (סעיף 72 - כשירות למשקל סיכון מופחת) <u>לעולם אינו חלק מהתיק הקמעונאי הפיקוחי</u>. משמעות הדבר היא, למשל, שחובות אלו אינם נלקחים בחשבון לצורך בחינת עמידה בקריטריון העידון - תבליט שלישי בסעיף 70.	
	שאלה 15: האם הלוואה בשעבוד דירת מגורים בחו"ל יכולה להיחשב כחוב בביטחון נכס למגורים (משקל סיכון בשיעור 35% או 50%), אם עומדת בכל יתר התנאים?	
18.1.15	תשובה: עקרונית, ניתן לייחס לאשראי לדיור בחו"ל משקל סיכון מופחת בשיעור 35% או 50%, לפי העניין. עם זאת, לשם סיווג של חוב המובטח במשכנתה על נדל"ן בחו"ל כ"חוב בביטחון נכס למגורים" (כשיר למשקל סיכון מופחת) יש לעמוד בדרישה ל"תנאי חיתום סטנדרטיים". בהקשר זה ייתכן הבדל בין הלוואות שמעמידה שלוחה של תאגיד בנקאי ישראלי בחו"ל לבין הלוואות שמעמיד תאגיד בנקאי ישראלי "רגיל".	
	שאלה 16: לצורך חישוב יחס ה-LTV, כיצד יש להתייחס למענק המותנה שמקבלים הזכאים הבאים? האם כהלוואה או כמענק? • זכאי עמידר, עמיגור וכו' מהמדינה, במסגרת המעבר משכירות לרכישת הדירה; • זכאים למענק המותנה בפרויקטים לרכישת דירות במחיר מופחת.	
28.12.17	תשובה: יש להתייחס למענק המותנה כמענק, ולא כהלוואה. משמע, אין להביא את סכום המענק בחשבון בחישוב יחס ה-LTV.	
	שאלה 17: סעיף 72(ג) קובע סף של 5 מיליון ש"ח כתנאי כשירות לשקלול הלוואה בביטחון נכס למגורים כמפורט בסעיף 72(א). האם יש לבחון את הסף ביחס לכל "הלוואה", "לווה" או "נכס למגורים"?	
14.11.18	תשובה: סף 5 מיליון ש"ח הקבוע בסעיף מתייחס להלוואה לרכישת נכס למגורים לרבות בנייתו, הרחבתו, או שיפוצו, ולא ל"לווה". עם זאת:	

תאריך עדכון		
	- כאשר מספר הלוואות משמשות לרכישת אותו נכס, יש לבחון את הסך המצטבר של הלוואות אלו. - כאשר הבנק מעמיד לווה אחד מספר הלוואות בסכומים גבוהים לרכישת מספר נכסים, על הבנק לבחון האם מדובר בהלוואה למטרת עסק.	
1.9 חובות בביטחון נדל"ן מסחרי (סעיף 74)		
	האם ניתן לשקלל חובות בביטחון נדל"ן מסחרי על פי דירוג החברה, כאשר פעילות בנדל"ן מסחרי היא עיסוקה העיקרי של החברה?	שאלה 1:
20.6.10	חובות בביטחון נדל"ן מסחרי ישוקללו בשיעור של 100%, כאמור בסעיף 74 להוראה. חובות כאמור הינם הלוואות לעסקאות "נדל"ן מניב הכנסה" כמפורט בסעיף 226 להוראת ניהול בנקאי תקין מספר 204, וכל עוד החוב הינו בביטחון נדל"ן מסחרי. תאגיד בנקאי אשר אינו ערוך לסווג כראוי חובות כמפורט בסעיף 226 להוראת ניהול בנקאי תקין מספר 204, ישקלל את כל החובות בביטחון נדל"ן מסחרי בשיעור 100%, כאמור בסעיף 74 להוראה.	תשובה:
1.10 הלוואות בפיגור (סעיפים 75-78)		
	האם ניתן להשתמש בחישובי עומק הפיגור לצורך מדידת ימי הפיגור?	שאלה 1:
31.1.08	בכל ההלוואות, בהן על פי הוראות הדיווח לציבור מחושב פיגור ההלוואה על פי "עומק הפיגור", ניתן לעשות שימוש בנתון זה.	תשובה:
	האם יוכרו ביטחונות נוספים לצורך הפחתת משקל הסיכון של חובות בפיגור?	שאלה 2:
31.1.08	לא. הביטחונות המוכרים לצורך הפחתת משקל סיכון הם הביטחונות הכשירים לצורך הפחתת סיכון אשראי (CRM) בלבד.	תשובה:
	בחישוב שיעור ההפרשה הספציפית מיתרת סכום ההלוואה, האם יש לכלול במכנה את היתרה לפני ההפרשה או את היתרה לאחר ההפרשה?	שאלה 3:
20.6.10	שיעור ההפרשה יחושב כיחס שבין ההפרשה הספציפית לחובות מסופקים לבין היתרה לפני ההפרשה הספציפית לחובות מסופקים. כאשר קיימת הפרשה לריבית, יש לנכות מ"יתרת סכום ההלוואה" את ההפרשה לריבית, והמונה אינו כולל את ההפרשות לריבית.	תשובה:
	האם ניתן לפצל הפרשה בין חבויות על פי מודל?	שאלה 4:
31.1.08	כן, ובתנאי שהפיצול נקבע על פי המהות הכלכלית והכללים לחישוב הפרשות.	תשובה:
	כיצד יש לחשב את שיעור ההפרשה הספציפית מיתרת ההלוואה לצורך קביעת משקל הסיכון של הלוואה בפיגור? האם יש לחשב כיחס שבין יתרת ההפרשה ליתרת ההלוואה, או כיחס שבין יתרת ההפרשה לחלק יתרת ההלוואה שאינו מובטח?	שאלה 5:

תאריך עדכון		
1.4.09	תשובה :	כאמור בנוסח שבסעיף 75 להוראה, בחישוב שיעור ההפרשה הספציפית מיתרת הלוואה לצורך קביעת משקל הסיכון של הלוואה בפיגור, יש לקחת בחשבון את מלוא יתרת סכום ההלוואה, ולא רק את החלק שאינו מובטח מיתרה זו.
	שאלה 6 :	כאשר יש לתאגיד שתי הלוואות: אחת בפיגור שאמורה לקבל משקל סיכון של 150%, וקיימת עוד הלוואה שאינה בפיגור. מה משקל הסיכון שאמורה לקבל ההלוואה שאינה בפיגור? כאשר יש ללווה הלוואה בפיגור שאמורה לקבל משקל סיכון של 150%, ובנוסף גם מסגרת או ערבות, האם יש לשקלל את המסגרת או הערבות במשקל סיכון של 100% או 150%?
22.5.12	תשובה :	ההוראה מתייחסת לכל חוב בנפרד. לפיכך, אין חובה לשקלל בסיכון בהתאם לסעיף 75 הלוואה שאינה בפיגור, גם אם ללווה הלוואה אחרת, שבה קיים פיגור. לצורך קביעת משקל הסיכון של פריט חוץ מאזני (ערבות או מסגרת אשראי) המוקצה ללווה, שיש לו חוב בפיגור, יש לבחון אם הפריט החוץ מאזני שייך לחשבון שיש בו חוב בפיגור : - אם לא, הוא יקבל משקל סיכון (לאחר CCF) "רגיל"; - לעומת זאת, אם הפריט החוץ מאזני שייך לחשבון שיש בו חוב בפיגור, הוא יקבל משקל סיכון (לאחר CCF) של 150%.
	שאלה 7 :	סעיף 75 להוראה קובע כי לחלק שאינו מובטח בהלוואה בפיגור מעל 90 יום, בניכוי הפרשות ספציפיות (לרבות מחיקות חלקיות), יוקצה משקל סיכון של 150% אם ההפרשות הספציפיות נמוכות מ- 20% מיתרת סכום ההלוואה, ו- 100% אחרת. לעניין זה, האם ב"חובות קטנים" במונחי הוראות הדיווח לציבור (מתחת למיליון ש"ח) בפיגור של 90 יום ומעלה, אשר מסווגים כנחותים, ניתן להשתמש בהפרשה הקבוצתית המחושבת בגינם, לצורך חישוב שיעור ההפרשה?
22.5.12	תשובה :	הפרשה קבוצתית להפסדי אשראי אינה נחשבת להפרשה ספציפית לעניין בחינת שיעור ההפרשה הספציפית לצורך קביעת משקל הסיכון. תשובה זו נכונה לכל החובות, לרבות "חובות קטנים".
1.11 קטגוריות סיכון גבוהות יותר (סעיפים 79-80)		
	שאלה 1 :	מה משקל הסיכון המוחל על אשראי הניתן לחברת הון סיכון?
28.7.08	תשובה :	משקל סיכון של 150% מתייחס רק להשקעות של התאגיד הבנקאי בהון סיכון ולהשקעות הוניות פרטיות. הלוואות שנתן התאגיד הבנקאי לחברות העוסקות בהון סיכון ובהשקעות הוניות פרטיות יטופלו כחשיפות לתאגידים וישוקללו בסיכון על פי דירוג החברה.

תאריך עדכון		
	על אף זאת, מובהר כי יש לטפל בהלוואות לחברות כאמור הנושאות אופי השקעתי כאל השקעות ולהחיל עליהן משקל סיכון של 150%.	
	האם שווי הקרקע הממומנת, לצרכי חישוב LTV, הוא שווי השערוך העדכני ביותר למועד הדיווח או שווי הבטוחה המקורי שנקבע בסמוך למועד העמדת ההלוואה?	שאלה 2:
25.1.2023	חישוב ה-LTV ייעשה במועד העמדת ההלוואה, ויעודכן באופן שוטף לפי יתרת ההלוואה בספרים. ככלל, שווי הנכס הוא זה שנקבע במועד העמדת ההלוואה. עם זאת, כאשר: (א) יש לתאגיד הבנקאי אינדיקציות לירידת שווי מהותית כתוצאה משינוי בקרקע עצמה, עליו לבחון הפחתת שווי; (ב) חל שינוי או השבחה מהותיים בקרקע עצמה (כדוגמת תוספת זכויות בניה) התאגיד הבנקאי יהיה רשאי לעדכן את שווי הקרקע, והכל בכפוף לקבלת הערכת שמאי מעודכנת לפי תקן 19.	תשובה:
	עד איזה שלב התאגיד הבנקאי נדרש להקצות משקל סיכון מוגבר ביחס להלוואות המיועדות לרכישת קרקע למטרות פיתוח או בנייה, בשיעור LTV העולה על 80% משווי הנכס הנרכש?	שאלה 3:
25.1.2023	התאגיד הבנקאי נדרש להקצות משקל סיכון מוגבר עד להתחלת שלב הבנייה, כלומר עד לשינוי סיווג הלוואה מ"קרקע גולמית" ל"נדל"ן בתהליכי בנייה", בהתאם להוראת הדיווח לפיקוח מס' 831 בנושא "חלוקת סיכון האשראי הכולל לפי ענפי משק - רבעוני". כאשר ההלוואה ניתנה ללווה בענף פעילות שאינו "פעילויות בנדל"ן" התאגיד הבנקאי נדרש להקצות משקל סיכון מוגבר עד למועד תחילת הבינוי או עד מועד העמדת הלוואה נוספת למטרת בנייה לקרקע, לפי המוקדם.	תשובה:
	האם בחישוב ה-LTV יש לכלול יתרות בגין רכיבים חוץ מאזניים שהועמדו ללווה במסגרת עסקת מימון רכישת הקרקע?	שאלה 4:
25.1.2023	כן ; יש לחשב את יחס ה-LTV, לפי היחס בין יתרת האשראי (כולל יתרות חוץ מאזניות) לבין שווי הביטחון. אין חובה לכלול ערבויות ביצוע שהנפקתן נדרשה כחלק מהסכם רכישת הקרקע.	תשובה:
	האם מימון שניתן לצורך תשלום למע"מ, אשר צפוי להיפרע מתקבולים שיקבל הלקוח בחזרה מרשות המסים בתקופת מס' חודשים, ניתן לניכוי מהמונה כחלק מחישוב ה-LTV?	שאלה 5:
25.1.2023	כן ; ובלבד שהערכת השווי שבוצעה לנכס או מחיר הרכישה שנלקח לצורך חישוב ה-LTV, לא כוללים מע"מ.	תשובה:
	האם בעת שינוי סיווג הלווה לפי ענפי משק, יש להתאים את משקל הסיכון?	שאלה 6:

תאריך עדכון		
25.1.2023	לא; משקל הסיכון לא משתנה בעקבות שינוי סיווג ענף המשק של הלקוח.	תשובה:
	האם הדרישה בסעיף 79 חלה על אשראי שניתן בביטחון קרקע?	שאלה 7:
25.1.2023	הדרישה למשקל סיכון מוגבר חלה בנסיבות בהן האשראי משמש לרכישת הקרקע, ולא על אשראי שניתן בביטחון קרקע, ומשמש למטרות שונות מרכישת קרקע אחרת.	תשובה:
	בעת העמדת אשראי לרכישת קרקע, כיצד על התאגיד הבנקאי לנהוג כאשר קיים פער בין עלות רכישת הקרקע לבין הערכת שמאי לצורך קביעת שווי הקרקע?	שאלה 8:
25.1.2023	על התאגיד הבנקאי לקחת את השווי הנמוך מביניהם לצורך חישוב ה-LTV.	תשובה:
	בעת רכישת קרקע מרמ"י, הרוכש נדרש להעביר את התשלום בגין הקרקע, עוד בטרם הושלם רישום השעבוד לטובתו. האם במקרים אלו ניתן להחריג את ההלוואה מחובת שקלול אשראי לרכישת קרקע כאמור בסעיף 79?	שאלה 9:
25.1.2023	לא; גם בנסיבות אלו יש להתחשב בשווי הקרקע לצורך שקלול האשראי כאמור בסעיף 79.	תשובה:
	האם ניתן לקזז בטוחות מההלוואה למימון קרקע לצורך חישוב ה-LTV?	שאלה 10:
25.1.2023	ניתן לנכות אך ורק פיקדונות משועבדים באופן בלתי חוזר ומותנה, העומדים בכל הדרישות לקיזוז פריטים מאזניים (כאמור בסעיף 188 להוראה 203) שנועדו להבטחת האשראי לרכישת הקרקע בלבד. נבהיר כי האמור לעיל מתייחס רק לסוגיית חישוב ה-LTV ולא לצורך חישוב החשיפה לסיכון אשראי שלגביה יחולו ההוראות הסעיפים הרלוונטיים להוראה 203.	תשובה:
	האם סעיף 79 להוראה חל על אשראי לרכישת קרקע למטרות פיתוח או בניה שאינו מובטח ע"י נדל"ן? אם כן, מהו השווי (value) לצורך חישוב ה-LTV?	שאלה 11:
23.11.2023	כן, תחולת הסעיף נקבעת לפי מטרת האשראי, ובמקרה זה מדובר בקרקע למטרות פיתוח או בניה. יש לחשב את השווי לצורך חישוב ה-LTV לפי שווי הבטוחה או הבטוחות שהועמדו לטובת העמדת האשראי.	תשובה:
1.12 נכסים אחרים (סעיף 81)		
	כיצד יש לטפל באופציות לרכישת מניות, אשר אינן מסווגות לתיק למסחר?	שאלה 1:
5.12.13	אופציות לרכישת מניות, אשר אינן מסווגות לתיק למסחר, מטופלות במסגרת סעיף 81 להוראה 203 ("נכסים אחרים").	תשובה:
1.13 פריטים חוץ מאזניים (סעיפים 82-89)		
	האם לצורך חישוב דרישת ההון יש להתייחס למסגרת האשראי המאושרת, או למסגרת האשראי המנוצלת בפועל?	שאלה 1:
31.1.08	מסגרת האשראי שנוצלה הינה חשיפה מאזנית ותשוקלל על פי הצד הנגדי לעסקה.	תשובה:

תאריך עדכון		
	מסגרת אשראי שלא נוצלה הינה חשיפה חוץ מאזנית. חשיפה זו יש להמיר תחילה לחשיפה מאזנית על פי מקדמי ההמרה כמפורט בסעיף 83 להוראה, ולאחר מכן לשקלל על פי הצד הנגדי לעסקה.	
	שאלה 2: כיצד יש להתייחס למסגרת אשראי שבוטלה, אולם מבחינה טכנית עדיין ניתן למשוך כספים על חשבון המסגרת (למשל - כרטיסי אשראי)?	
31.1.08	תשובה: כל זמן שתתכן משיכת כספים על חשבון המסגרת, על אף שבוטלה באופן רשמי, יש להתייחס אל המסגרת כאל חשיפה חוץ מאזנית.	
	שאלה 3: האם מסגרות חו"ל בכרטיסי אשראי נחשבות מסגרת?	
31.1.08	תשובה: כן.	
	שאלה 4: מהו מקדם ההמרה לערבויות להבטחת זכויות עמיתים בקופות גמל?	
31.1.08	תשובה: ערבויות להבטחת זכויות עמיתים בקופות גמל יטופלו כאופציות PUT שהתאגיד הבנקאי כתב ללקוח, על פי כללי נספח ג' "סיכון אשראי צד נגדי".	
	שאלה 5: האם ניתן להתייחס אל מסגרות אשראי שאינן מנוצלות כאל מסגרות הניתנות לביטול, ולכן להחיל עליהן מקדם המרה לאשראי של 0% לפי סעיף 83 להוראה (למשל, מסגרות בחשבון עו"ש ומסגרות בכרטיסי אשראי)?	
28.7.08	תשובה: ראה התייחסות מפורטת בסעיף 83.	
	שאלה 6: לעניין סעיף 83, האם מסגרת אשראי הניתנת לביטול על ידי הודעת ביטול שתוקפה יהיה בעוד חודש והינה ללא תנאי, ניתנת להמרה לאשראי ב- 0%?	
28.7.08	תשובה: לא. מסגרת אשראי המבוטלת על ידי הודעה של חודש מראש אינה נחשבת כמסגרת אשראי הניתנת לביטול אוטומטי בשל האפשרות הקיימת ללקוח לנצל את המסגרת במהלך חודש זה.	
	שאלה 7: בסעיף 82 מובהר כי "המרה לאשראי של פריטים חוץ מאזניים תבוצע לאחר הפחתת סיכון האשראי (CRM, לפי פרק ד)". א. משמעות ההבהרה היא הפחתה בערך הביטחון הכשיר על פי מקדם ההמרה. אנו סבורים כי ההוראה במשמעותה המקורית אינה גורסת כך. ב. האם ההבהרה מתייחסת לכל הטכניקות להפחתת סיכון אשראי ולכל סוגי החשיפות?	
28.7.08	תשובה: א. רשויות פיקוח בעולם בחרו באחת משתי גישות שונות לחישוב ערך חשיפה חוץ מאזנית שיש לה הגנת אשראי: על פי הגישה הראשונה מופחת תחילה סיכון האשראי, ורק לאחר מכן מתבצעת המרה לשווה ערך אשראי. על פי הגישה השנייה מתבצעת תחילה ההמרה לשווה ערך אשראי, ורק לאחר מכן מופחת סיכון האשראי. המפקח על הבנקים בחר בגישה הראשונה, השמרנית יותר. גישה זו הינה הגישה החלה במדינות האיחוד האירופי.	

תאריך עדכון		
	ב. יש לבצע המרה לאשראי לאחר הפחתת סיכון האשראי (CRM) לכל סוגי החשיפות, ועל פי כל השיטות להפחתת סיכון אשראי. עם זאת, ישנן חשיפות בהן ההמרה לשווה ערך אשראי, או הגנת האשראי, טבועים באופן חישוב החשיפה, כמו למשל בחישובי סיכון אשראי של צד נגדי (נספח ג' להוראה). במקרים אלו יש לחשב את ערך החשיפה ישירות על פי הכללים שבהוראה.	
	מהו משקל הסיכון שיוחל על חשיפות חוץ מאזניות - לדוגמה, מסגרת לא מנוצלת להלוואה במשכון דירת מגורים?	שאלה 8:
31.12.08	יש לסווג את החשיפות (מאזניות וחוף מאזניות) לקבוצות חשיפה על פי הקריטריונים שנקבעו בהוראה. משקל הסיכון שיוחל על חשיפה חוץ מאזנית יהיה בהתאם לקבוצת החשיפה אליה סווגה.	תשובה:
	סעיפים 82-87 להוראה מתייחסים למקדמי ההמרה לאשראי המוחלים על פריטים חוץ מאזניים. נספח ג' להוראת ניהול בנקאי תקין מספר 311 "יחס הון מזערי" כולל רשימת פריטים חוץ מאזניים ומקדמי המרה לאשראי שיש להחיל עליהם. האם בכוונת בנק ישראל לפרסם טבלת התאמה בין הפריטים החוץ מאזניים ומקדמי ההמרה המפורטים בהוראת ניהול בנקאי תקין מספר 311, לבין אלו המפורטים בהוראת ניהול בנקאי תקין מספר 203?	שאלה 9:
31.12.08	ראה טבלת התאמה בחלק IV נספח א' להלן.	תשובה:
	האם יש להחיל מקדם המרה לאשראי (CCF) על התחייבות להשקעות בהון סיכון ובהשקעות הוניות פרטיות? אם כן, באיזה שיעור?	שאלה 10:
27.12.10	התחייבויות להשקעות בהון סיכון ובהשקעות הוניות פרטיות מהוות התחייבויות, שיש לרתק הון בגינן. על פי סעיף 83 להוראה, מקדמי ההמרה שיש להחיל על מחויבויות מכל סוג הם: 20% או 50%, בהתאם למועד הסיום המקורי של המחויבות.	תשובה:
	האם מקדם המרה בשיעור 10% למסגרות לא מנוצלות בכרטיסי אשראי של לוויס קמעונאיים, כאמור בסעיף 83א, מותנית בתקופה לפירעון של המסגרת?	שאלה 11:
1.2.09	ההקלה שנקבעה למסגרות לא מנוצלות בכרטיסי אשראי, העומדות בתנאי סעיף 83א להוראה, אינן מותנות בתקופה לפירעון של המסגרת. כלומר, ניתן ליישם הקלה זו גם למסגרות לא מנוצלות בכרטיסי אשראי שהועמדו לתקופה של למעלה משנה.	תשובה:
	כיצד יש לחשב הקצאת הון בגין התחייבות להעמדת מסגרת אשראי ללקוח, אשר תועמד בפועל אך ורק אם הלקוח יעמיד כנגדה ביטחונות כשירים (על פי הכללים שנקבעו בהוראה לעניין הפחתת סיכון אשראי)?	שאלה 12:
1.2.09	במקרים בהם קיימת ודאות כי המסגרת תועמד לרשות הלקוח אם ורק אם יעביר לרשות התאגיד הבנקאי ביטחונות כשירים כנדרש בהסכם, יוכל התאגיד הבנקאי לחשב את הקצאת ההון בגין המחויבות, בהתחשב בביטחונות על פי הכללים הקבועים	תשובה:

תאריך עדכון		
	בפרק ד' להוראה - "הגישה הסטנדרטית - הפחתת סיכון אשראי". חישוב זה יערך בשמרנות, בהתבסס על תנאי ההסכם עם הלקוח.	
	האם יש להקצות הון בגין סיכון אשראי הנובע מ"הצעות שיווקיות", שאינן כרוכות בהסכם עם הלקוח?	שאלה 13:
15.11.09	ככלל, אין דרישת הון בגין מחויבות כלפי לקוח, אשר על פי המבחנים החשבונאיים אינה מסווגת כ"מחויבות למתן אשראי". השאלה כוונה בעיקר בהצעות ללקוחות קמעונאיים לקבל הלוואה, מבלי שהלקוח מבקש את האשראי, ומבלי שהתאגיד הבנקאי מתחייב לשמור את ההצעה לפרק זמן כלשהוא. לגבי הצעות "שיווקיות" למתן אשראי, אם על פי המבחנים החשבונאיים לא התגבשו לכדי "מחויבות למתן אשראי" (מאזנית, או חוץ מאזנית), אין צורך בהקצאת הון בגין סיכון אשראי.	תשובה:
	מסגרות בכרטיסי אשראי בנקאיים נקבעות על ידי התאגידים הבנקאיים שבהסדר, ובאחריותם. האם חברת כרטיסי אשראי נדרשת להקצות הון בגין מסגרות לא מנוצלות בכרטיסי אשראי בנקאיים?	שאלה 14:
15.11.09	לחברת כרטיסי אשראי קיים סיכון אשראי בגין מסגרות אשראי המועמדות על ידי התאגידים הבנקאיים החברים בהסדר. על חברת כרטיסי האשראי להקצות הון כנגד סיכון זה, בהתאם לסעיף 83 להוראה. משקל הסיכון שיוחל על המסגרות יהיה בהתאם לצד הנגדי לו חשופה החברה, דהיינו, משקל הסיכון של התאגידים הבנקאיים החברים בהסדר.	תשובה:
	תאגיד בנקאי מתכוון לפתח מוצר אשראי בתנאים הבאים: (1) התאגיד הבנקאי מסכים להעמיד ללקוח מסגרת אשראי, תוך שהוא שומר לעצמו את הזכות לבטל אותה ללא תנאי בכל עת; ו- (2) הלווה מקבל הנחה משמעותית (ברביבית, בעמלות, וכדומה). האם ניתן לייחס מקדם המרה לאשראי (CCF) בשיעור אפס למסגרת אשראי זו?	שאלה 15:
20.6.10	ככלל, איננו מאפשרים הקלת הון לעסקאות שנבנו במטרה "לעקוף" את הוראותינו, בפרט לא בנושאי הלימות הון. במהות - מדובר בסיכון אשראי דומה מאד למסגרת "רגילה", שבתרגיל משפטי לא יידרש בגינו ריתוק הון. ניתן לראות בסוג זה של עסקאות מעין "קריצת עין", משום ששני הצדדים "מבינים" שיש בעסקה זו התחייבות למתן אשראי, וחותרים על הסכם שלא משקף את העסקה האמיתית. לחילופין, אם באמת אין מחויבות של הבנק, הלווה משלם על "כלום". בנוסף, עולה ספק אם קיימת ודאות משפטית, האם, בבוא העת, בית המשפט אכן יקבל הסכם כזה כפשוטו (חוזה אחיד, סעיף מפלה, אחריות להתמוטטות עסק וכן הלאה).	תשובה:

תאריך עדכון		
	שאלה 16: בסעיף 83(ב) נקבע כי "מחויבות למתן אשראי שניתנה ללקוח במסגרת "אישור עקרוני ושמירת שיעור הריבית" להוראת ניהול בנקאי תקין מספר 451 "נהלים למתן הלוואות לדיור", תקבל מקדם המרה של 0%". האם קיימת הגבלה לתקופה בה יכול מבקש ההלוואה לקבל את ההלוואה באותו שיעור ריבית, כלומר - לתוקף ההתחייבות למתן אשראי?	
22.5.12	תשובה: סעיף 4ג להוראת ניהול בנקאי תקין מספר 451 בנושא "נהלים למתן הלוואות לדיור" מגדיר מהו "אישור עקרוני ושמירת שיעור הריבית" (סעיף קטן א), וכן את הנתונים הכלולים בו (סעיף קטן ב). בהגדרה זו נקבע לעניין תוקף ההתחייבות כי מדובר ב"תקופה סבירה להמצאת המסמכים הדרושים לאימות הנתונים". בנוסף נקבע באותה הגדרה כי "תקופה כאמור לא תפחת מ-12 ימים". לעניין סעיף 83(ב) (מקדם המרה לאשראי בשיעור אפס), רק התחייבויות למתן אשראי אשר כוללת את כל הפרטים המפורטים בסעיף קטן ב, ופוקעות תוך חודש לכל היותר יכולות לקבל מקדם המרה של 0%. יודגש כי תאגיד בנקאי רשאי להתחייב כלפי לקוח על שמירת שיעור ריבית לתקופה ארוכה יותר, ובלבד שירתק הון כנגד המחויבות למתן אשראי יבוצע לפי מקדם המרה לאשראי המתאים (20% אם מועד הפירעון המקורי הוא עד שנה, 50% בכל מקרה אחר).	
	שאלה 17: תאגיד בנקאי מתחייב כלפי לקוח למתן אשראי. תוקף ההתחייבות קצר משנה, אך במידה והלקוח ינצל את התחייבות התאגיד הבנקאי, יעמיד לו התאגיד הבנקאי אשראי שמועד הפירעון שלו ארוך משנה. האם "מועד הפירעון המקורי" של המחויבות במקרה זה קצר משנה (ולכן מקדם ההמרה לאשראי יהיה 20%), או שהוא ארוך משנה (ולכן מקדם ההמרה לאשראי יהיה 50%)?	
27.12.10	תשובה: מקדם ההמרה לאשראי נקבע לפי אורך התקופה בה ניתן להמיר את המחויבות לאשראי מאזני, ללא קשר אם האשראי המאזני צפוי להיות קצר או ארוך. לפיכך, במקרה המתואר בשאלה יוחל מקדם המרה לאשראי בשיעור 20%.	
	שאלה 18: כיצד יש להתייחס למספר "ערבויות מכרז" שמנפיק תאגיד בנקאי למספר "מציעים" באותו מכרז?	
5.12.13	תשובה: הקצאת ההון בגין אותן ערבויות מכרז צריכה להתאים לחשיפה המרבית האפשרית של התאגיד הבנקאי בגין. במכרזים רבים מקובל, שמנהל המכרז שומר אצלו ערבויות מכרז רק בגין שתי ההצעות "המובילות", וכל שאר הערבויות מבוטלות תוך פרק זמן קצר.	

תאריך עדכון		
	בהינתן שהתאגיד הבנקאי ווידא שהסבירות שיותר משתי ערבויות תחולטנה נמוכה (בתסריט סביר, אך שמרני), ניתן להסתפק בהקצאת הון עבור שתי הערבויות שדרישות ההון בגינן הן הגבוהות ביותר.	
1.14 כללי		
	שאלה 1: בהוראות האיחוד האירופי ישנה התייחסות נפרדת לנכסים כמו: covered bonds, Collective Investment Undertakings. כיצד יש לסווג מכשירים אלו?	
31.12.08	תשובה: בהוראות ניהול בנקאי תקין העוסקות בדרישות הלימות ההון לא נקבע טיפול נפרד למכשירים כגון אלו. הסיווג לקבוצות חשיפה למכשירים אלו, אם ישנם, יבוצע על פי כללי הסיווג כאמור בהוראת ניהול בנקאי תקין מספר 203 "מדידה והלימות הון - הגישה הסטנדרטית - סיכון אשראי".	
	שאלה 2: כיצד יש לטפל בהפרשה הנוספת לעניין הקצאת הון?	
31.12.08	תשובה: לעניין חישובי הלימות ההון יש, להתייחס אל ההפרשה הנוספת כאל הפרשה ספציפית. ההפרשה הנוספת בגין ריכוזיות ענפית תפוצל בין החשיפות בענף על פי חלקן היחסי.	
	שאלה 3: מהו תהליך הסיווג של חשיפה, בפרט - חשיפה קמעונאית וחוב בביטחון נכס למגורים?	
1.3.09	תשובה: תהליך הסיווג של חשיפה קמעונאית וחוב בביטחון נכס למגורים מתואר בתרשים להלן בחלק IV נספח ב'. יודגש כי התרשים מפורסם לצורכי הבהרה בלבד, ולא נועד להוסיף או לגרוע מסעיפי ההוראה, או מהנחיות אחרות של המפקח.	
	שאלה 4: כיצד מוגדר המונח "טווח קצר" בהוראה?	
27.12.10	תשובה: המונח "חובות לזמן קצר" הוגדר בהערת שוליים מספר 26 להוראת השעה "מסגרת עבודה למדידה והלימות הון" מדצמבר 2008 (ההפניה להערת שוליים זו מופיעה בסעיף 63 להוראת השעה). על פי הגדרה זו, מונח זה מתייחס לחובות שמועד הפירעון המקורי שלהם הוא שלושה חודשים, או פחות. להבנתנו, הגדרת "חובות לטווח קצר" בשונה מהמשמעות המקובלת בעולם העסקי-חשבונאי (שנה), התייחסה במקור רק להקלת ההון בגין חשיפות בין-בנקאיות קצרות טווח. במסגרת השינוי באופן ייחוס משקל סיכון לחשיפות של בנקים [פורסם ביום 20 ביוני 2010, בחוזר מס' ח-2268], נמחק סעיף 63, ונמחקה הערת השוליים מספר 26. ככלל, המונח "טווח קצר" בהוראותינו השונות מקבל את המשמעות המקובלת, כלומר "עד שנה". מקום בו נקבעה באופן מפורש התייחסות לתקופה של שלושה חודשים (למשל - ייחוס משקל סיכון מופחת לחובות קצרי טווח של בנקים ישראלים הנקובים וממומנים בשקלים חדשים, סעיף 64 להוראה מספר 203), תחול ההגדרה הייחודית.	

תאריך עדכון		
	מהי הקצאת ההון הנדרשת בגין השקעה בתעודות סל?	שאלה 5:
11.4.11	ככלל, משקל הסיכון של תעודות סל הוא 100%, בהתאם למשקל הסיכון של תאגיד לא מדורג (דירוגי תעודות סל אינם מתייחסים ל"סיכון מנפיק"). לגבי תעודות סל הדורשות התייחסות מיוחדת (לדוגמה - תעודת סל אשר עוקבת אחר מדד מסוים של הון סיכון), יש להחיל משקל סיכון גבוה יותר, לפי העניין.	תשובה:
2. דירוג אשראי חיצוני		
2.1 הכרה בחברות דירוג		
	דירוגי חברות הדירוג ממומנים על ידי הגופים המדורגים, והמידע אודות הדרוג זמין לכלל הציבור ללא עלות. לפי מודל עסקי חלופי, חברת הדירוג גובה דמי שימוש מקוראי דו"חות הדרוג, ולא מהגוף המדורג, או שילוב כלשהו של השניים. לנוכח קריטריון הזמינות, עולה השאלה האם יוכרו דירוגים המסופקים למשתמש תמורת תשלום?	שאלה 1:
31.1.08	ניתן להכיר בחברת דירוג, המספקת מידע אודות דירוגים אותם ביצעה תמורת תשלום מהמשתמשים, במידה והתשלום אחיד וזמין לכלל הציבור.	תשובה:
	על פי סעיף 108 להוראה "המפקח על הבנקים מכיר בדירוגים שאינם מוזמנים למדינות, ישויות סקטור ציבורי, בנקים וחברות ציבוריות בלבד". האם ואלו תאגידי עזר בנקאיים נכללים במונח בנקים?	שאלה 2:
20.6.10	לעניין סעיף 108, תאגידי עזר בנקאיים, המחויבים בפרסום דוח כספי לציבור, נכללים במונח "בנקים". זאת בנוסף לגופים הנכללים בהגדרת "בנק", בסעיף 60.	תשובה:
2.2 תהליך המיפוי		
	האם ניתן לעשות שימוש בטבלת המרה בין דירוגים מקומיים לדירוגים בין לאומיים, ולהיפך?	שאלה 1:
20.6.10	לא יעשה כל שימוש בדירוגים שהופקו על ידי שימוש בטבלת המרה. שימוש מותר רק בדירוגים שמופו למשקלי סיכון על ידי המפקח על הבנקים, בסעיף 92 להוראה.	תשובה:
	האם הטבלאות המייחסות משקלי סיכון לדירוגים, המופיעות בהוראה, חלות על כל חברות הדירוג שיוכרו על ידי המפקח על הבנקים?	שאלה 2:
31.12.08	לא. המיפוי לדירוגי חברות הדירוג שהוכרו על ידי הפיקוח על הבנקים מופיע בסעיף 92 להוראה. המיפוי לדירוגי חברות דירוג, שיוכרו על ידי הפיקוח על הבנקים בעתיד, יפורסם כאשר יושלמו הליך ההכרה והליך המיפוי, לכל חברת דירוג בנפרד.	תשובה:
	מהי "ECAI שנבחרה", שעל התאגידים הבנקאיים חובה לעשות שימוש בדירוגיה, כאמור בסעיפים 94 ו-96-98 להוראה?	שאלה 3:

תאריך עדכון		
31.12.08	ECAI (חברת דירוג אשראי חיצונית) שנבחרה תהייה חברת דירוג אשראי, אשר התאגיד הבנקאי נתן גילוי לכך שהוא עושה שימוש בדירוגיה לצורך שקלול הסיכון, לפי סוגי חבויות (בהתאם לנדרש בסעיף 95 להוראה). עם זאת, לגבי חשיפות לריבונות, במקרה בו לא קיים דירוג בחברת הדירוג שנבחרה, על התאגיד הבנקאי לעשות שימוש בדירוג המפורסם הנמוך ביותר של חברת דירוג חיצונית (ECAI) אחרת שהוכרה על ידי המפקח, לפני שיפנה ליישם את האמור בסעיף 55 להוראה (זאת במידה והדירוג המפורסם עדכני ולא חלות מגבלות משפטיות או אחרות על השימוש בדירוג זה).	תשובה :
3. הפחתת סיכון אשראי (CRM)		
3.1 ביטחונות		
20.6.10	בטל (הועבר לגוף ההוראה).	שאלה 1 :
	מה נכלל בהגדרת מזומן (סעיף 145(א))?	שאלה 2 :
31.1.08	הגדרת מזומן בהוראה : "מזומנים בפיקדון בתאגיד הבנקאי (כמו גם תעודות פיקדון או מכשירים דומים שהונפקו על ידי התאגיד הבנקאי המלווה) הנחשף לצד הנגדי". תוכנית חיסכון נכללת תחת הגדרת מזומן, היות ולמעשה מדובר בפיקדון, למעט במקרה בו קיימת מגבלה חוקית או אחרת על משכון תוכנית החיסכון, או על קיזוזה כנגד הלוואות שהעמיד התאגיד הבנקאי לצד הנגדי (שאלת המשכון רלוונטית לפרק הביטחונות, בעוד שאלת הקיזוז רלוונטית לסעיף 188, המאפשר קיזוז של פיקדונות והלוואות).	תשובה :
	בתאגיד בנקאי מקובל לייחס ביטחונות ללווה, ולא לעסקה. כיצד נוהג זה מתיישב עם פרק ה-CRM בהוראה? האם התאגיד הבנקאי מורשה לבצע אופטימיזציה בעת הקצאת ביטחונות לחשיפות, לצורך הבאת מזעור דרישת ההון?	שאלה 3 :
31.1.08	בהתקיים דרישת הודאות המשפטית לגבי כיסוי הביטחונות את החשיפות (כלומר, בהתקיים שכל ביטחון יכול, מבחינה משפטית, לגבות כל אחת מן החשיפות), התאגיד הבנקאי רשאי להקצות את החשיפות לביטחונות באופן מיטבי, כזה שיביא לדרישת ההון הנמוכה ביותר. תחת הקצאה כזו יכול שביטחון אחד ישרת יותר מחשיפה אחת, ויכול שחשיפה אחת תגובה על ידי יותר מביטחון אחד. הקצאה מיטבית כאמור מחייבת מערכת טכנולוגית תומכת.	תשובה :
	אי התאמת תקופות לפירעון לגבי פיקדון, אם כביטחון ואם במסגרת הסכם קיזוז: • האם ניתן להכיר בפיקדון קצר מתחדש כפיקדון ארוך טווח? • האם פיקדון של לקוח, שלגביו נחסמת על ידי התאגיד הבנקאי אפשרות המשיכה, יכול להיות מפחית סיכון אשראי?	שאלה 4 :

תאריך עדכון		
	• האם התשובה תשתנה אם לוויים, ששעבדו פיקדונות כבטוחות לאשראי, יהיו רשאים לפדות את הפיקדונות, ובלבד שהתמורה הכספית תישמר כבטוחה כספית מופקדת בתאגיד הבנקאי ("עו"ש מוקפא"), ותוכל לשמש רק לרכישת ניירות ערך (או פיקדונות) שימשיכו לשמש כבטוחה לאשראי? • האם לשם הכרה בפיקדון, די בכך שבחווה מול הלקוח, מתחייב הלקוח שלא למשוך את הפיקדון כל עוד לא נפרע האשראי?	
11.4.11	תשובה: ככלל, לא ניתן להכיר בפיקדון קצר מתחדש כפיקדון לטווח ארוך. סעיף 203 עוסק בהגדרת תקופות הפירעון של חשיפות ושל גידורים. הסעיף קובע במפורש כי "התקופה לפירעון של החשיפה הבסיסית והתקופה לפירעון של הגידור יוגדרו שתיהן בצורה שמרנית", ו"באשר לגידור, יש להביא בחשבון אופציות גלומות שיכולות לקצר את תקופת הגידור, כך שתקופת הפירעון האפקטיבית תהיה התקופה הקצרה ביותר האפשרית. במקרים שבהם אופציית היציאה (call) נתונה לשיקול דעתו של מוכר ההגנה, התקופה לפירעון תסתיים תמיד בתאריך היציאה הראשון" (ההדגשות אינן במקור). יחד עם זאת, במקרה בו התאגיד הבנקאי שולט על מועד הפירעון של הפיקדון באופן בלעדי, כך שמועד משיכת הפיקדון אינו נתון לשיקול דעתו של בעל הפיקדון, נראה על פניו כי בעיה של אי התאמת תקופות הפירעון אינה מתרחשת. כל זאת בכפוף להיעדר "תמריץ חיובי לתאגיד הבנקאי לסיים את העסקה", כאמור בסעיף 203. פיקדונות המשמשים בטוחות לאשראי, וניתנים למשיכה במסגרת ההסדר המוצע (בתבליט השלישי בשאלה), יכולים להיחשב כמפחיתי סיכון אשראי, בתנאי שמתקיימים התנאים הקבועים בסעיף 151א (חשבון ניירות ערך הממושכן לטובת התאגיד הבנקאי). במקרה זה, יש להחיל על פיקדונות אלה את מקדמי הביטחון המפורטים בסעיף 151א. למען הסר ספק, נבהיר כי אין די בהתחייבות חוזית של הלקוח שלא למשוך את כספי הפיקדון. כדי שתאגיד בנקאי יוכל לטעון לשליטה בלעדית על פירעון הפיקדון (כאמור בפסקה הקודמת), עליו להבטיח באמצעות בקורות מיכוניות ואחרות כי ללקוח אין אפשרות למשוך את כספי הפיקדון.	
	בסיפא של סעיף 151א להוראה נדרש כי הגבלת הלקוח תהיה אפקטיבית ותוסדר משפטית ומיכונית. למה הכוונה?	שאלה 5:
27.12.10	כאשר תאגיד בנקאי מיישם את חלופה א', או את חלופה ב', בנוגע להקצאת מקדמי ביטחון לחשבון ני"ע של לקוח, או לחלקים מאותו חשבון, עליו להבטיח כי במצב בו הועמד אשראי ללקוח, והוא מצידו התחייב להחזיק תיק ני"ע משועבד לטובת הבנק בערך כספי מסוים, ולאחר מכן מבקש הלקוח לשנות את הרכב תיק ני"ע שלו (מבחינת כשירות ניירות הערך הכלולים בו): • קיימים מנגנונים מיכוניים לניטור החשיפה והביטחון;	תשובה:

תאריך עדכון		
	• קיימת לבנק זכות משפטית למנוע את השינוי בהרכב תיק ני"ע של הלקוח; וכן • הבנק לא נוהג "לחרוג, לפני משורת הדין" לטובת הלקוח ולאפשר חריגה כאמור.	
	האם ובאלו תנאים ניתן להכיר במכשירים אשר אינם מצוינים במפורש בסעיפים 145 ו-146 כביטחונות כשירים?	שאלה 6:
31.1.08	סעיפים 145 ו-146 מכירים, בכפוף לתנאים מגבילים שונים, במכשירים כגון מזומן, זהב, ני"ע חוב, מניות וקרנות נאמנות. מכשירים אשר אינם מצוינים במפורש בסעיפים 145 ו-146 יוכרו כביטחונות כשירים אך ורק לאחר קבלת אישור מראש ובכתב מהמפקח על הבנקים. אישור כזה יינתן לאחר שהמפקח ישתכנע שהמכשיר המבוקש מקביל, הן משפטית הן כלכלית, למכשיר הכשיר על פי ההוראה.	תשובה:
	האם אי התאמת תקופות לפירעון (maturity mismatch) ואי התאמת מטבע (currency mismatch) מוכרים בגישה הפשוטה לביטחונות?	שאלה 7:
31.1.08	<u>אי התאמת תקופות לפירעון</u> - הגישה הפשוטה לא מאפשרת אי התאמה של תקופות לפירעון. המשמעות היא שביטחון שמועד פירעונו חל לפני מועד הפירעון של החשיפה, לא יהיה מוכר לצורך הפחתת סיכון אשראי. ראה סעיפים 143 ו-182 להוראה. <u>אי התאמת מטבע</u> - מוכרת בגישה הפשוטה, ואין דרישה להחיל מקדמי ביטחון. עם זאת, כאשר יש אי התאמת מטבע - אז בכל מקרה קיימת רצפה של 20% במשקל הסיכון (risk weight), והסייגים בסעיפים 183-185 לא יחולו (זה נלמד מכך שכל אחד מהסעיפים 183-185 דורשים התאמה מטבעית). בנוסף יש לבצע הערכה מחדש של שווי הביטחון לפחות אחת לחצי שנה (סעיף 182) - הערכה שתביא בחשבון, גם אם באופן חלקי, את השינוי בשער המטבע.	תשובה:
	מהי הגדרת "משמורת" (custody) בסעיפים 123 ו-126?	שאלה 8:
28.7.08	הכוונה למוסד פיננסי בעל אחריות על ניירות ערך של הלקוח, אשר מספק שירותי ניהול ושמירה של ניירות הערך.	תשובה:
	האם ניתן להכיר בתעודות סל כביטחונות כשירים בגישה הסטנדרטית?	שאלה 9:
28.7.08	בשלב זה לא ניתן להכיר בתעודות סל כביטחונות כשירים בגישה הסטנדרטית.	תשובה:
	האם ניתן להכיר בקופת גמל נזילה כביטחון כשיר?	שאלה 10:
31.12.08	לא ניתן להכיר בקופת גמל כביטחון כשיר.	תשובה:
	ההוראה מאשרת שימוש בקרנות נאמנות כמפחיתות סיכון אשראי, במידה והן כוללות ני"ע כשירים. עם זאת, נתוני הרכב הקרן אינם זמינים (משום שמפורסמים בפער מסוים מיום הדיווח). מאחר שאנו רואים בקרן נאמנות ביטחון טוב מבחינת פיזור, נבקש התייחסותכם לקביעת מקדם הביטחון על פי מדיניות הקרן ולא על פי ההרכב בפועל.	שאלה 11:

תאריך עדכון		
1.3.09	בהתאם לסעיף 145(ו) להוראה, קרן נאמנות תוכר כביטחון כשיר רק אם היא מוגבלת להשקעה במכשירים כשירים המפורטים בסעיף 145. השאלה שיש לשאול, אם כן, היא: באלו מכשירים רשאית הקרן להשקיע? (ולא באלו מכשירים משקיעה הקרן בפועל נכון לנקודת זמן מסוימת). כך, למשל, קרן נאמנות שלפי מדיניותה מחויבת להשקיע לפחות 90% באג"ח מדינה כשירות, אך למנהל הקרן קיים שיקול דעת לגבי היתרה, איננה ביטחון כשיר (אף אם בפועל היא מושקעת כולה באג"ח מדינה). כך גם במקרים בהם קיימת במדיניות הקרן אמירה כללית, לפיה היא רשאית להשקיע אחוז מסוים מנכסיה באג"ח או במניות (שכן קיימת אפשרות שחלק מהאג"ח אינן מדורגות או מתחת לדירוג הסף שנקבע בסעיף 145(ג)), ושחלק מהמניות אינן רשומות בבורסה מוכרת / במדד ראשי). נבהיר כי מדובר בדוגמאות בלבד. מקדם הביטחון שיש להקצות לקרן נאמנות כשירה, לפי סעיף 151, הוא "הגבוה ביותר שניתן ליישם לני"ע שבו רשאית הקרן להשקיע". לדוגמה: על פי מדיניות הקרן היא משקיעה לפחות 80% מנכסיה באג"ח מדינה בעלות דירוג BBB+ לפחות, ואת היתר במניות ממדד ת"א 100. מקדם הביטחון שיוקצה לקרן <u>כולה</u> הוא 21.213% (מקדם הביטחון המתאים למניות מדד ראשי בהנחה של 20 ימי החזקה), אף אם נכון לנקודת זמן מסוימת הקרן מושקעת כולה באג"ח מדינה כשירות. על התאגיד הבנקאי ליישם הליכים שוטפים במטרה להתעדכן בשינויים במדיניות קרנות הנאמנות בהן הכיר כביטחון כשיר, הן לצורכי המשך ההכרה והן לצורכי קביעת מקדם הביטחון.	תשובה:
	לפי סעיף 151, מקדם הביטחון לאג"ח של ריבונות נקבע, בין היתר, בהתאם לדירוג הריבונות. לגבי אג"ח של מדינת ישראל, האם יש להתייחס לדירוג הבינלאומי של ישראל, או שיש ליישם את מקדם הביטחון המתאים לדירוג אופטימאלי (AAA), לאור ההקלה שניתנה בסעיף 54?	שאלה 12:
1.4.09	את סעיף 151 יש לקיים כלשונו. היינו, לכל ני"ע חוב של ריבונות, ובכלל זה ני"ע חוב של מדינת ישראל, יש להקצות את מקדם הביטחון המתאים לדירוג הבינלאומי של אותה ריבונות. סעיף 151 אינו מקנה למפקח על הבנקים שיקול דעת, ואינו מאפשר הקלה לגבי מדינת ישראל (זאת בניגוד לסעיף 54, שמקנה למפקח על הבנקים שיקול דעת לגבי משקל הסיכון של מדינת ישראל).	תשובה:
	בתאגיד בנקאי נשענים על נכסים כספיים (פיקדונות ותיקי ני"ע) של יחידים כביטחונות להבטחת חובותיהם של חייבים אחרים, כאשר אותם יחידים מוחתמים על כתב ערבות צד ג', להבטחת חובות החייב. כך למשל, התאגיד הבנקאי נשען על פיקדון כספי שבבעלות בעל מניות להבטחת חובות החברה שבבעלותו, וזאת אף אם מדובר בבעל מניות שאינו תאגיד. להבנתנו, על פי ההוראה, לצורך כשירות הפיקדון עצמו (וזאת, להבדיל מכשירות הערבות), די בכך שהפיקדון יהיה כשיר לפי ההוראה, ושהערבות תהיה תקפה	שאלה 13:

תאריך עדכון		
	ואכיפה מבחינה משפטית. קרי, אין חובה כי אף הערבות תעמוד בתנאי ההוראה בנוגע לכשירות ערבויות, מהם עולה כי ערבות של יחיד איננה כשירה.	
1.4.09	תשובה : כאשר ביטחון שהועמד על ידי צד שלישי, עומד בכל הכללים שנקבעו בהוראה לעניין כשירות הביטחון, הוודאות המשפטית, הזכות למימוש הביטחון בהקדם האפשרי במקרה של כשל, התקפות כלפי צד ג' כלשהו וכיוצא בזה דרישות, עצם קיומה של ערבות, כשלעצמה, במקביל לפיקדון הממושכן, אינה פוגעת, אלא במידה שתנאי הערבות או הדינים החלים על הצדדים, נוגסים בדרישות כאמור. נבהיר שכאשר ממושכן נכס להבטחת חיובו של אחר, מחיל סעיף 12 לחוק המשכון את דיני הערבות על היחסים שבין הממשכן, החייב והנושה. כך שאחת היא אם נחתם, בצמוד להסכם המשכון, גם כתב ערבות, אם לאו. בכל מקרה יחולו דיני הערבות על משכון לטובת צד שלישי. לפיכך, מקום שמושכן פיקדון להבטחת חיובו של אחר, יש לבדוק אם אין בעובדה שדין הממשכן כדין ערב כדי לפגוע בכשירותו של הביטחון הממושכן. למשל, אם מדובר ב"ערב מוגן", נראה כי הוראות חוק הערבות המחייבות למצות תחילה את ההליכים כנגד החייב בטרם ניתן יהיה לממש את הבטוחה שהעמיד הערב, שוללות למעשה את כשירות הביטחון (שכן לא יתקיים התנאי של יכולת מימוש מהיר של הביטחון).	
	מדדי מניות ראשיים ובורסות מוכרות (סעיף 146א) - מדדי מניות "אירופאים" עשויים לכלול גם מניות ממדינות שאינן מופיעות ברשימה. האם ניתן להכיר בבורסות ממדינות אלה כ"בורסות מוכרות"?	שאלה 14:
14.9.09	לא ניתן להכיר בבורסה שאינה מצוינת במפורש בסעיף 146א כ"בורסה מוכרת". עצם קיומם של מדדים "אירופאים" (כגון מדד ה- FTSE Eurofirst 300), הכוללים גם מניות ממדינות שאינן ברשימה, אינו מאפשר הכרה ב"בורסות מוכרות" מאותן מדינות.	תשובה :
	באיזה אופן יש לחשב את התקופה לפירעון של חשיפה באמצעות כרטיסי אשראי?	שאלה 15:
14.9.09	תשובה : חשיפה באמצעות כרטיסי אשראי מאופיינת במספר רב של עסקאות, ובתקופות לפירעון שונות, בין היתר בשל האפשרות הנתונה ללקוח לביצוע עסקאות בתשלומים. סעיף 203 להוראה קובע כי: "התקופה לפירעון של החשיפה הבסיסית והתקופה לפירעון של הגידור יוגדרו שתיהן בצורה שמרנית". להבנתנו, חישוב אופטימאלי הוא כזה שלוקח בחשבון את התקופה לפירעון של כל עסקה בנפרד. עם זאת, לאור אינדיקציות שקיבלנו לגבי קשיים מיכוניים שחישוב כזה יוצר, אנו מאפשרים לחשב את התקופה לפירעון גם לפי אחת משתי החלופות הבאות: 1. מכלול העסקאות של הלווה יחולק לחשיפות על פי תאריכי הפירעון החודשיים. לדוגמה, הלווה ביצע עסקה בסך 1,000 ש"ח בעשרה תשלומים שווים ועסקה נוספת בסך 600 ש"ח בשלושה תשלומים שווים. לווה זה 10	תשובה :

תאריך עדכון		
	חשיפות. שלוש החשיפות הראשונות הינן בסך של 300 ש"ח כל אחת, ושבע החשיפות האחרונות הינן בסך 100 ש"ח כל אחת. כל חשיפה תקבל את תאריך הפירעון שלה בפועל. 2. התאגיד הבנקאי יתייחס אל התקופה הארוכה ביותר האפשרית כתקופה לפירעון של סך החשיפות. בדוגמה שלעיל, נכון ליום ביצוע העסקאות, תהיה חשיפה אחת בסך 1,600 ש"ח עם תקופת פירעון של 10 חודשים. למען הסר ספק, התקופה הממוצעת לפירעון של כלל העסקאות אינה משקפת בשמרנות את התקופה לפירעון של העסקאות, ולכן לא ניתן להתחשב בה לעניין הפחתת סיכון אשראי.	
	סעיף 151א(ג) קובע את מקדם הביטחון לניירות ערך כשירים בתיק בו הלקוח אינו מוגבל בהחלפה של ניירות ערך ובסוג ניירות הערך בהם הוא רשאי להשקיע. כיצד על הבנק להתייחס לתנודתיות האפשרית בתיק ניירות ערך כזה (למשל לאפשרות של החלפת ני"ע כשיר בני"ע שאינו כשיר)?	שאלה 16:
27.2.11	לאור האפשרות של הלקוח להחליף ני"ע כשיר בני"ע שאינו כשיר, נקבע בסעיף 151א(ג) מקדם ביטחון שמרני בגובה 50%. בנוסף, במסגרת הערכת נאותות הלימות ההון (הוראת ניהול בנקאי מספר 211), נדרש התאגיד הבנקאי לבחון ולתעד על בסיס שוטף את התנהגות הלקוחות בחשבונות ני"ע כאמור בסעיף 151א(ג), וזאת כדי לקבוע אם יש מקום להגדיל את הקצאת ההון כנגד החשיפות המובטחות באמצעות חשבונות אלה. ללא קשר למקדם ביטחון זה, כאשר החשיפה והביטחון נקובים במטבעות שונים - יש להחיל גם מקדם ביטחון בשל אי התאמת מטבע, בהתאם לטבלה מספר 3 בסעיף 151.	תשובה:
	במדד ת"א 100 ובמדדים אחרים רשומות יחידות השתתפות (למשל: דלק קידוחים, אבנר וכו'). האם יחידות השתתפות הן ביטחון פיננסי כשיר (בדומה למניות)?	שאלה 17:
20.6.10	לעניין כשירות כביטחון פיננסי בהוראת ניהול בנקאי תקין מספר 203, ניתן להתייחס ליחידות השתתפות סחירות בבורסה בישראל, המוחזקות על ידי שותף מוגבל, כאל מניות.	תשובה:
	לאור השינוי באופן ייחוס משקל סיכון לחשיפות של בנקים [פורסם ביום 20 ביוני 2010, בחוזר מס' ח-06-2268], האם חל שינוי באופן הטיפול באג"ח שהונפק על ידי בנקים, המשמש לביטחון? כלומר, האם בטבלה מספר 1 שבסעיף 151 להוראה יוקצו מקדמי בטחון לפי דירוג שהוא דרגה אחת נחותה מדירוג המדינה?	שאלה 18:
20.6.10	לא. על מנת לקבוע את מקדם הביטחון לאג"ח שהנפיק בנק, כאמור בסעיף 151, יש להשתמש בדירוג האג"ח.	תשובה:
	בחוזר המפקח על הבנקים מספר ח-06-2268 נקבע עיקרון, לפיו נייר ערך חוב שהנפיק תאגיד בנקאי באמצעות חברת הנפקה (חברת בת שהיא תאגיד עזר, שכל	שאלה 19:

תאריך עדכון		
	פעילותה היא בהנפקת ניירות ערך) כמוהו כנייר ערך חוב שהנפיק התאגיד הבנקאי עצמו. האם גם מקדמי הביטחון הפיקוחיים הסטנדרטיים של אותם ניירות ערך חוב (טבלה מספר 1 בסעיף 151) מחושבים כאילו אותם ניירות ערך חוב הונפקו על ידי "תאגיד בנקאי", ולא על ידי "תאגיד"?	
27.12.10	כן.	תשובה:
	סעיף 124(א) קובע כי: "כדי שביטחון יספק הגנה, קיימת חובה שלא יהיה מתאם חיובי גבוה בין איכות האשראי של הצד הנגדי ובין ערך הביטחון". האם ניתן להסתפק בכך שלצורך יישום הוראת ניהול בנקאי תקין מספר 313 התאגיד הבנקאי לא מגדיר את הלווה ("הצד הנגדי") ואת התאגיד שהנפיק נייר ערך המשמש כביטחון, כלוה או כקבוצת לוויים?	שאלה 20:
11.4.11	המנגנון המפורט בשאלה אינו מהווה "תנאי מספיק" להבטחת אי קיום מתאם גבוה בין הלווה ובין התאגיד המנפיק את הביטחון. על מנת לבסס אי קיום מתאם גבוה כאמור, נדרש כי התאגיד הבנקאי יכיר את כל הישויות הרלוונטיות. מעבר לכך, המנגנון המוצע עשוי להיות רלוונטי רק אם התאגיד, אשר מנפיק את נייר הערך המשמש כביטחון, הוא "לווה" של הבנק במונחי הוראת ניהול בנקאי תקין מספר 313.	תשובה:
	לעניין סעיף 123א, האם ניתן להכיר בפיקדון כספי שמהווה ביטחון, אך אינו משועבד, כביטחון כשיר?	שאלה 21:
18.12.17	סעיף 123א קובע כי ביטחון יוכר כביטחון כשיר רק אם הזכות המשפטית של התאגיד הבנקאי בביטחון (משכון, למשל) תהיה תקפה כלפי כל צד שלישי. מובהר כי האמור חל גם על ביטחון מסוג פיקדון כספי שאינו משועבד, לרבות כאשר הוא מכסה חשיפה חוץ מאזנית כגון ערבות בנקאית. למען הסר ספק, נבהיר כי פיקדונות המשמשים בטוחות לאשראי יכולים להיחשב כמפחיתי סיכון אשראי, בתנאי שמקיימים את התנאים הקבועים בהוראה (תנאים תפעוליים ותנאים משפטיים).	תשובה:
3.2 קיזוז פריטים מאזניים		
	האם מכשירי פאסיבה (פיקדונות, תוכניות חיסכון וכדומה), אשר אינם ממושכנים לטובת חשיפת אשראי, אולם בתנאי החוזה שלהם קיימת לתאגיד הבנקאי זכות קיזוז, יכולים להיות מוכרים כביטחונות? האם לשם כך יהיה צורך בהתחייבות של הלקוח שלא למשוך את יתרות הפאסיבה עד לפירעון האשראי?	שאלה 1:
31.1.08	כאשר לתאגיד הבנקאי יש זכות קיזוז, המוסדרת בהסכם מול הצד הנגדי, הדרך לטפל בטכניקת CRM זו אינה במסגרת פרק הביטחונות, אלא במסגרת סעיף 188 העוסק בקיזוז פריטים מאזניים. הסעיף מאפשר, בכפוף לעמידה בדרישות תפעוליות	תשובה:

תאריך עדכון		
	ומשפטיות המפורטות בו, לקזז בין הלוואות לפיקדונות. לפיכך, אין צורך לדון בשאלה אם בביטחונות עסקינן. התוצאה, במישור של הקצאת ההון, היא אותה תוצאה כפי שהייתה מתקבלת אם היינו מתייחסים לפיקדון כביטחון, הואיל והחישוב בשתי הגישות מתבסס על אותה נוסחה מסעיף 147. לגבי הדרישה לסעיף בחוזה, לפיו מתחייב הלקוח שלא למשוך את יתרות הפאסיבה עד לפירעון האשראי, דרישה כזו קיימת היום בנספח ב' (סעיף 1(א)(5)(ב)) להוראת ניהול בנקאי תקין 311 ובסעיף 5(א) להוראת ניהול בנקאי תקין 313. עם זאת, לעת עתה אין בכוונתנו להוסיף דרישה ספציפית זו, אשר אינה מופיעה בהמלצות ועדת באזל. נדגיש כי כדי ליהנות מהקלה בדרישות ההון על בסיס סעיף 188, יש לעמוד גם בדרישות סעיפים 202-205 העוסקים באי התאמת תקופות לפירעון (maturity mismatch). בהתאם לסעיפים אלה, למעט חריגים, <u>על תקופת הפירעון של הפיקדון להיות ארוכה יותר מזו של ההלוואה</u>. המשמעות התפעולית היא שעל התאגיד הבנקאי לדאוג לכך שהלקוח לא יוכל למשוך את כספי הפיקדון כל עוד לא תמו חיי ההלוואה, אחרת, במרבית המקרים, לא יוכל התאגיד הבנקאי ליהנות מהקלת הון תודות להסכם הקיזוז. מעבר לכך, קיימת בהוראה גם דרישת הודאות המשפטית, שהיא תנאי סף לכל טכניקות ה-CRM ובכללן גם קיזוז.	
	האם ניתן לקזז בין יתרות זכות וחובה במספר חשבונות עו"ש של אותו לקוח?	שאלה 2:
31.1.08	לא. כיוון שללקוח קיימת זכות משפטית למשוך בכל עת את יתרת הזכות בחשבון, אין כל ודאות שאכן יהיה מול מה לקזז את יתרת החובה בעת הצורך. יתרה מכך, מדובר במצב של אי התאמת תקופות לפירעון (maturity mismatch) אשר אינו אפשרי לפי ההוראה: בעוד תקופת הפירעון של יתרת הזכות (הפיקדון) היא מיידית, היות וללקוח זכות מיידית למשיכת הכספים, הרי שתקופת הפירעון של יתרת החובה ארוכה יותר (מסתיימת רק עם תום תוקף אישור התאגיד הבנקאי למסגרת החח"ד). נציין שגם תחת משטר באזל I, לא ניתן היה לקזז בין יתרות בחשבונות עו"ש במסגרת הקצאת ההון.	תשובה:
	נדרשות הבהרות לגבי סעיף 188, ובכלל זה: האם נדרש הסכם קיזוז? איזה סוגים של יתרות ניתן לקזז? האם ניתן לקזז גם פיקדון של צד שלישי (דוגמת פמל"ה)? האם ניתן לקזז פיקדונות שתקופת הפירעון שלהם קצרה מתקופת ההלוואה?	שאלה 3:
28.7.08	- סעיף 188 דורש באופן מפורש קיומו של הסכם קיזוז. פרשנותנו היא כי מדובר בהסכם קיזוז ספציפי. אין די בסעיף קיזוז כללי במסגרת מסמכי פתיחת חשבון. - במסגרת סעיף 188 ניתן לקזז אך ורק הלוואות מול פיקדונות. כל יתרה מאזנית אחרת אינה ברת קיזוז לפי סעיף 188.	תשובה:

תאריך עדכון		
	- לא ניתן לקזז פיקדונות שהעמיד צד שלישי. סעיף 188 קובע כי הפיקדונות וההלוואות שיקוזזו הם של <u>אותו צד נגדי</u>. עם זאת, נראה על פניו כי אין מניעה להכיר בפיקדון כזה <u>כביטחון</u> לפי סעיף 145(א), בהתקיים דרישת הודאות המשפטית. - הכרה בפיקדון כאשר קיימת אי התאמת תקופות לפירעון (קרי, תקופת הפירעון של הפיקדון קצרה מזו של החשיפה), מוסדרת בסעיפים 202-205. לפי סעיפים אלה, למעט חריגים (תקופת פיקדון מקורית מעל שנה ויתרת תקופה מעל שלושה חודשים), לא ניתן להכיר בפיקדון. גם בהתקיים החריגים, יש לבצע התאמה (הפחתה) של שווי הפיקדון בהתבסס על הנוסחה שבסעיף 205.	
	האם במסגרת סעיף 188, ניתן לקזז יתרות חובה שנוצרו בחברות כרטיסי אשראי מול בתי עסק בגין פעולות ניכיון, או מתן מקדמות כנגד שוברים, או זיכוי עתידי של בית העסק?	שאלה 4:
28.7.08	מקדמות (או "ניכיונות") לבתי עסק, שלא עמדו בתנאי סילוק התחייבות לבית העסק לפי הוראות הדיווח לציבור, כלומר - אין אפשרות לבצע קיזוז מאזני לפי סעיף 15א ¹ להוראות הדיווח לציבור, לא יקוזזו לפי סעיף 188. הסבר: סעיף 188 להוראה עוסק בקיזוז פריטים מאזניים במסגרת הפחתת סיכון אשראי. על פי הסעיף, בתנאים מסוימים ניתן לקזז בין יתרת הלוואות לבין יתרת פיקדונות. שוברי תשלום אינם פיקדון, ועל כן לא נכנסים לתחולת סעיף 188.	תשובה:
	בפעילות חברת כרטיסי אשראי כמנפיקה וכסולקת נוצרות יתרות חובה וזכות מול גופים כגון חברות כרטיסי אשראי אחרות. האם ניתן לבצע קיזוז מאזני בין יתרות אלו במסגרת סעיף 188?	שאלה 5:
28.7.08	לא. ראו תשובה לשאלה 4 לעיל.	תשובה:
3.3 ערבויות ונגזרי אשראי		
	האם ערבות אשראי (להבטחת כל חובותיו והתחייבויותיו של לווה מסוים), בין אם מוגבלת בסכום ובין אם ללא הגבלה בסכום, הינה כשירה?	שאלה 1:
28.7.08	סעיפים 189 ו-190, אשר עוסקים בתנאי הכשירות של ערבויות, אינם מטילים מגבלות בקשר לסכום הערבות, או למספר החשיפות אותן היא מכסה. עם זאת, נדרש שהערבות תהיה "משויכת במפורש לחשיפות מסוימות או למאגר חשיפות מסוים, כך	תשובה:

¹ על פי סעיף 15א בהוראות הדיווח לציבור בדבר "דוח כספי שנתי", המטפל בסוגיית "קיזוז נכסים והתחייבויות", עשוי התאגיד הבנקאי לבצע קיזוז ביתרות המופיעות בדו"ח הכספי, בהתקיים התנאים הבאים:

(1) בגין אותן ההתחייבויות, יש לו זכות חוקית בת אכיפה (legally enforceable right) לקיזוז ההתחייבויות מהנכסים;

(2) בכוונתו לפרוע את ההתחייבויות ולממש את הנכסים על בסיס נטו או בו זמנית.

תאריך עדכון		
	שמידת הכיסוי מוגדרת בבירור ואינה נתונה לחילוקי דעות". דרישה זו מקבלת משנה תוקף כאשר מדובר בערבות ללא הגבלה בסכום, או בערבות שהיא לכלל חובות הלווה.	
	שאלה 2: סעיפים 140 ו- 189 דורשים כי ערבות תהיה בלתי מותנית, כתנאי לכשירותה. מהי ההבחנה בין ערבות מותנית וערבות שאינה מותנית?	
31.12.08	כל תנאי הפוגע בוודאות של תשלום החוב על ידי הערב במקומו של החייב, הוא תנאי הפוסל את הערבות מלהיות כשירה לצרכי הפחתה בדרישת ההון. נבהיר כי תנאים טכניים, כגון דרישה להגשת בקשת חילוט הערבות בכתב, לא ייחשבו כתנאים הפוסלים את הערבות.	תשובה:
	שאלה 3: סעיפים 140-142 ו- 189-201 עוסקים במפחיתי סיכון אשראי מסוג "ערבויות ונגזרי אשראי". האם ביטוח אשראי מוכר גם הוא כמפחית סיכון אשראי, על פי אותם סעיפים?	
20.6.10	כן. כותרת המסמך אינה קובעת, אלא תוכנו ומהותו. כל זמן שפוליסת ביטוח עומדת בתנאים המשפטיים והתפעוליים החלים בהוראה על ערבות, ניתן להכיר בה כמפחיתת סיכון אשראי כשירה.	תשובה:
	שאלה 4: הבהרה בנוגע לכשירות פוליסת הביטוח שמנפיקה אשרא - החברה הישראלית לביטוח יצוא בע"מ, כמפחיתת סיכון אשראי.	
22.5.12	הקביעות הבאות אינן פוגמות בכשירות פוליסת ביטוח שמנפיקה אשרא - החברה הישראלית לביטוח יצוא בע"מ, כמפחיתת סיכון אשראי: א. תנאי המאפשר לאשרא לשלם את סכום הביטוח תוך שישה חודשים (לכל היותר) מיום הכשל הראשון (מועד התשלום הראשון שלא בוצע); ב. קביעה כי "המבוטח [התאגיד הבנקאי] לא יהיה רשאי לבצע האצת פירעון [אקסלרציה] של יתרת המימון שלא שולם על פי הסכם ההלוואה אלא באישור בכתב ומראש מידי החברה [אשרא]"; ג. קביעה כי "ארעה הפרה וטרם ארע אירוע הביטוח, מתחייב המבוטח [התאגיד הבנקאי] לנקוט, בתאום מראש עם החברה [אשרא], בדרכי פעולה למניעת אירוע הביטוח ו/או הקטנת סכום ההפסד, לרבות לגביית חוב הלווה ולפעול לשם כך, במסגרת חבותו על פי כל דין"; ד. קביעה כי "לאחר הפרה יעביר המבוטח לחברה כל מסמך ו/או מידע שיימסר לו בקשר עם הסכם ההלוואה"; ה. קביעה כי "לאחר קרות אירוע הביטוח ולאחר שהחברה [אשרא] שילמה את סכום ההפסד, מתחייב המבוטח [התאגיד הבנקאי] לפעול כשלוחה של החברה ולנקוט, על פי בקשת החברה בכתב, בכל הצעדים שהחברה עשויה לדרשם מזמן לזמן במטרה לגבות את סכום ההפסד, ובכלל זה להגיש תביעות משפטיות אם יידרש לכך", ובלבד שהתאגיד הבנקאי לא ישא בהוצאות	תשובה:

תאריך עדכון		
	הקשורות בביצוע פעולות אלו מעבר לחלקו באשראי (היחס בין האשראי שאינו מבוטח על ידי אשרא לבין האשראי המבוטח על ידי אשרא).	
	שאלה 5: סעיף 189 להוראה כולל דרישות סף ביחס לערבויות ונגזרי אשראי כשירים. בין היתר, נדרש כי הערבות תייצג תביעה ישירה כלפי ספק ההגנה, וכי לא ייכלל סעיף בחוזה ההגנה מחוץ לשליטתו הישירה של התאגיד הבנקאי, שיש בו כדי למנוע את המחויבות של ספק ההגנה לשלם במועד במקרה שהצד הנגדי המקורי נכשל מלשלם את החוב/חובותיו במועד. מדינת ישראל מעמידה מעת לעת ערבויות להתחייבויות של חברות ממשלתיות, או לוויים אחרים. מטעמים תפעוליים, עשויה המדינה לדרוש כי חילוט ערבות המדינה ייעשה בתנאי ש"נאמן" מטעם בעלי החוב יפנה לחשב הכללי. האם הסדר זה סותר את הדרישות המוזכרות לעיל?	
20.6.12	ערבות ממשלתית כמתואר בשאלה עשויה להיחשב כשירה, בהתקיים התנאים הבאים: א. שטר הנאמנות יכול הגדרה ברורה לנסיבות בהן על ה"נאמן" להגיש בקשה לחילוט, ולא יותיר ל"נאמן" שיקול דעת בכל הקשור להליך חילוט הערבות; ב. קיומו של "נאמן" כאמור לא יגרום לדחייה משמעותית (מעל שלושה חודשים) בקבלת התשלום מהמדינה על ידי בעל החוב.	תשובה:
	שאלה 6: הוראת ניהול בנקאי תקין מספר 203 קובעת דרישות תפעוליות ביחס לנגזרי אשראי. באופן ספציפי, התנאים המוצגים בסעיף 191(ו) קובעים כי: (1) על מנת להכיר בחוזה נגזר אשראי, זהותם של השותפים האחראים לקבוע אם אירוע אשראי התרחש (מה שמכונה בפרקטיקה Determination Committee, להלן "ועדת קביעה"), חייבת להיות מוגדרת בברור; (2) קביעה זו לא תהיה באחריותו הבלעדית של מוכר ההגנה; (3) לרוכש ההגנה חייבת להיות זכות/יכולת להודיע לספק ההגנה על התרחשותו של אירוע אשראי. בהינתן פרקטיקת השוק שהתפתחה לאחרונה בעקבות פרוטוקול הביג-באנג (Big Bang Protocol), אשר כל המשתתפים בשוק נגזרי האשראי חתמו עליו, נדרשת הבהרה האם וכיצד ישפיע פרוטוקול זה על ההכרה בנגזרי אשראי.	
5.12.13	ניתן להכיר בנגזרי אשראי הכפופים לפרוטוקול הביג-באנג. דרישות סעיף 191(ו) עדיין יקוימו אם: • לרוכש ההגנה זכות/יכולת לבקש מ"ועדת הקביעה" לפסוק, כך שהרוכש אינו חסר השפעה; וכן, • "ועדת הקביעה" אינה תלויה במוכר ההגנה. משמעות הדבר היא שהתפקידים והזהויות מוגדרים בברור בפרוטוקול, וקביעת אירוע אשראי איננה באחריותו הבלעדית של מוכר ההגנה.	תשובה:

תאריך עדכון		
3.4 כללי		
	מהי "תקופת החזקה" (holding period)?	שאלה 1:
31.1.08	כאמור בסעיף 135, "תקופת החזקה" היא תקופת הזמן הממוצעת הנדרשת, להערכת ועדת באזל, כדי לסגור את הפוזיציה / לממש את הביטחון. ההוראה מבחינה בין שלוש תקופות החזקה שונות, בהתאם לסוג העסקה: עסקאות מסוג רכש חוזר - 5 ימים, עסקאות שוק הון אחרות - 10 ימים, ועסקאות מובטחות - 20 ימים. ראו פירוט בסעיפים 135 ו-166 עד 169 להוראה.	תשובה:
	כיצד יטופל "ביטוח משכנתאות" במסגרת סיכון האשראי?	שאלה 2:
27.2.11	ביטוח משכנתאות יוכר כמפחית סיכון אשראי (CRM), במסגרת הפרק העוסק בערבויות ונגזרי אשראי. כלומר, לגבי הסכום המוגן בפוליסת הביטוח, משקל הסיכון של חברת הביטוח יחליף את משקל הסיכון של הצד הנגדי. הגנת אשראי כזו תוכר אם היא עומדת בתנאים התפעוליים והמשפטיים הנדרשים מערבות (סעיפים 189, 190 ו-195). תנאי כללי להכרה בערבות הוא שהתשלום מספק ההגנה במקרה כשל יתבצע במועד (timely manner) - סעיפים 189 ו-190(א). לגבי ביטוח משכנתאות נקבע חריג (בהתבסס על הוראות הדירקטיבה האירופית (CRD), לפיו חוזי ביטוח המקנים לרוכש ההגנה את הזכות לקבל את מלוא סכום הביטוח תוך 24 חודשים מיום אירוע האשראי, עונים לתנאי של timely manner. הסכם לביטוח הלוואה לדיור, בו מתחייבת חברת הביטוח לשלם את סכום הביטוח רק לאחר מכירת הנכס, עשוי לעמוד בדרישות סעיף 201ב, ולהיות מוכר כמפחית סיכון אשראי כשיר, אם נקבע מנגנון לתשלום מקדמות על חשבון תגמולי הביטוח, העומד בתנאים הבאים: א. תשלומי המקדמות מכסים לכל הפחות את תשלומי ההלוואה שמועד פירעונם עבר, ולא שולמו (סכום ההלוואה שבפיגור); ב. קיימת הגדרה ברורה של המקרים בהם מאבד מקבל ההגנה (התאגיד הבנקאי) את זכותו לקבלת תגמולי הביטוח, ומהגדרה זו עולה כי רק במצב בו מקבל ההגנה מתרשל תפעולית באופן שאינו מאפשר מימוש הבטוחה, נמנעת ממנו הזכות לקבלת תגמולי הביטוח; ג. בהסכם בין חברת הביטוח למקבל ההגנה מוסכם כי בסיטואציות מוצדקות (שיוגדרו היטב) תינתן למקבל ההגנה ארכה למימוש הנכס, מבלי שיאבד את זכאותו לקבלת תגמולי הביטוח. למען הסר ספק, ביטוח משכנתאות יוכר אך ורק כמפחית סיכון אשראי במסגרת ה-CRM, ולא כמפחית LTV לצורך הקביעה האם ההלוואה תוכר כהלוואה במשכון דירת מגורים או לא.	תשובה:

תאריך עדכון		
	מה המשמעות של המושג "תחום שיפוט רלוונטי" המופיע בסעיף 118 ובסעיפים אחרים בהוראה?	שאלה 3:
28.7.08	המונח "תחום שיפוט רלוונטי" מתייחס בדרך כלל ליכולת האכיפה של ההסכמים אליהם מתייחס הסעיף הרלוונטי, בכל אחד מהמקומות בהם יידרש הליך אכיפה. המונח מתייחס, למשל, להסכמים עם צדדים הכפופים למערכת משפטית שונה, כגון צדדים מחו"ל.	תשובה:
	התאגיד הבנקאי נוהג לקבל בטוחות שונות מחו"ל (בעיקר ערבויות מבנקים, או מישויות אחרות מחו"ל). הדרישה הכללית לוודאות משפטית, כאמור בסעיפים 117 עד 118א להוראה, מטילה על התאגיד הבנקאי עלויות גבוהות. היות שמדובר בבדיקות שלרוב אינן מבוצעות היום, לא תמיד יש לתאגיד הבנקאי את היכולות המשפטיות לבצע את הבדיקות, עליו להיעזר במשפטנים מחו"ל וכיוצא באלה. בין היתר משמעות הדבר היא שלגבי ערבויות מסוימות יאלץ התאגיד הבנקאי לבצע בדיקה פרטנית של כל ערבות וערבות. מהי עמדת בנק ישראל בעניין?	שאלה 4:
14.9.09	על כל מפחית סיכון אשראי, הן מישראל והן מחו"ל, לעמוד בתנאי הודאות המשפטית שבסעיפים 117 עד 118א להוראה. בנוסף, עליו לעמוד בתנאים המשפטיים והתפעוליים הייחודיים לסוגו (למשל במקרה של ערבויות - בדרישות שבסעיפים 189 ואילך). בהיעדר ודאות משפטית כאמור, לא ניתן להכיר במכשיר כ- CRM כשיר. במידה והמשמעות, לגבי בטוחות מסוימות, היא העמסת עלויות משמעותיות נוספות על התאגיד הבנקאי - יכול הוא לבחון את הנושא בשיקולי עלות-תועלת ולבחור כיצד לפעול. אין חובה ליישם את מסגרת ה- CRM לכל סוגי הבטוחות. מיותר לציין כי אכן יתכנו מקרים רבים בהם נדרשת בדיקה פרטנית של ערבויות (או של כל בטוחה אחרת), וזאת כדי לוודא כי הערבות הספציפית עומדת בכל התנאים התפעוליים הקבועים בהוראה. בדיקה פרטנית זו אינה קשורה, דווקא, למקור הערבות, אם כי ניתן להניח כי במקרה בו מדובר בערבות מחו"ל, שאינה על פי נוסח סטנדרטי אותו נוהג התאגיד הבנקאי לקבל, אכן תידרש בחינה פרטנית.	תשובה:
	האם הגדרת "אירוע האשראי" במכשיר הגנת האשראי (למשל, ערבות או פוליסת ביטוח אשראי), אשר מקנה לתאגיד הבנקאי את הזכות לקבל שיפוי, חייבת להתאים להגדרת הכשל של גישת IRB (סעיפים 452-457 להוראת ניהול בנקאי תקין מספר 204)?	שאלה 5:
20.6.10	לא.	תשובה:
	בעסקת הגנת אשראי ייתכן שמועד "הפעלת" ההגנה יהיה מאוחר ממועד "הכשל של הלקוח". למשל כאשר נרכשת הגנה להתחייבות חוץ מאזנית (הלווה נקלע לכשל, אך החשיפה בכשל היא יתרה חוץ מאזנית, כגון ערבות, שהגנה בגינה תידרש רק כאשר היא תומר לאשראי). האם על מנת לעמוד בתנאי הכשירות שהתשלום מספק	שאלה 6:

תאריך עדכון		
	ההגנה במקרה כשל יתבצע במועד (timely manner) - סעיפים 189 ו-190(א), נדרש שתשלום הפיצוי בפועל לתאגיד הבנאי יתבצע כבר במועד ה"כשל של הלווה"?	
20.6.10	בהתאם לסעיף 190(א), ספק ההגנה יכול ליטול על עצמו את התחייבויות התשלום העתידיות של הצד הנגדי המכוסות על ידי מכשיר הגנת האשראי (הערבות, בלשון ההוראה). לפיכך, אין דרישה לתשלום לפני מועד התממשות הנזק לרוכש ההגנה.	תשובה:
	לגבי מכשירים נגזרים, ההבחנה בין התיק למסחר לבין התיק הבנקאי אינה ברורה. האם כנגד מכשירים נגזרים ניתן יהיה להשתמש בטכניקות CRM?	שאלה 7:
20.6.10	כן, ניתן להשתמש בטכניקות CRM כנגד מכשירים נגזרים. סעיף 112 להוראה קובע כי הגישה המקיפה לביטחונות תיושם גם לגבי סיכון האשראי בנגזרי OTC שנרשמו בתיק למסחר. <u>הסבר</u> - צריך לחשב סיכון אשראי צד נגדי בגין נגזרים, בין אם הם בתיק הבנקאי ובין אם הם בתיק הסחיר. סיכון זה מחושב על כל סוגי הנגזרים. אין לטעות ולחשוב שסיכון אשראי צד נגדי מחליף את הסיכון הספציפי. ישנם נגזרים מסוימים עליהם חל גם סיכון ספציפי, בנוסף לסיכון אשראי צד נגדי (למשל, חוזה על אג"ח קונצרני).	תשובה:
	בפעילות בנגזרים אשר עונה לתנאים של יישום הגישה המקיפה של טכניקות CRM, קיים נגזר שהוא חוזה עתידי דולר/אירו (פורוורד לקניית דולרים תמורת אירו), שכנגדו קיים לתאגיד הבנקאי ביטחון בצורה של פיקדון שקלי. האם במצב זה נדרש להוסיף מקדם ביטחון בשל אי התאמת מטבע, על אף העובדה שהחשיפה נטו, שחושבה בהתאם להוראות נספח ג', מתורגמת לשקלים חדשים?	שאלה 8:
20.6.10	מקדם הביטחון הנדרש בגין אי התאמת מטבע מפצה על התנודתיות הפוטנציאלית בערך הביטחון לעומת ערך החשיפה. בעסקה המתוארת בשאלה, התרגום לשקלים חדשים נעשה לצרכי הצגה בלבד. לפיכך, אכן יש להפעיל מקדם ביטחון בגין אי התאמת מטבע (כמו בכל מקום בו קיימת אי התאמה בין מטבע החשיפה ומטבע הביטחון).	תשובה:
	4. מדידה והלימות הון - סיכון אשראי - איגוח - הוראת ניהול בנקאי תקין מספר 205	
	5. מדידה והלימות הון - סיכון תפעולי - הוראת ניהול בנקאי תקין מספר 206 ²	
	5.1. הגדרת רכיבי האינדיקטור העסקי	
	סעיף 1.2 להוראה	

² עד לתחילתו של פרק זה, בעקבות עדכון הוראת ניהול בנקאי תקין מספר 206 (לפי חוזר ח-2785), יהיו בתוקף שאלות ותשובות לנושא סיכון תפעולי הכלולות בקובץ שמספרו [202340.pdf](#).

תאריך עדכון		
	האם יתרות אשראי בסטטוס לא צובר (לדוגמה, הלוואות שאינן נפרעות כסדרן) יסווגו כנכסים נושאי ריבית למטרות חישוב רכיב הריבית, חכירות, והדיבידנד של האינדיקטור העסקי?	שאלה 1:
1.1.2026	כן. כל יתרות האשראי במאזן, לרבות יתרות אשראי בסטטוס לא צובר (כגון הלוואות שאינן נפרעות כסדרן) צריכות להיכלל כנכסים נושאי ריבית למטרות רכיב הריבית, החכירות, והדיבידנד של האינדיקטור העסקי.	תשובה:
סעיף 1.3 להוראה		
	האם ניתן להחריג מהאינדיקטור העסקי הכנסות והוצאות מפעילות ביטוח היכן שהתאגיד הבנקאי משמש כמתווך (בשונה מספק הביטוח)?	שאלה 1:
1.1.2026	לא. כאשר תאגיד בנקאי משמש כמתווך, ולפיכך, אינו הגורם המבטח (נוטל הסיכון), ההכנסה וההוצאה הרלוונטיות יכללו באינדיקטור העסקי. ככל שמותר לתאגיד בנקאי לעסוק כמבטח או מבטח משנה (נטילת סיכון), פעילות זו לא תיכלל באינדיקטור העסקי.	תשובה:
5.2. קריטריונים כלליים לזיהוי, לאיסוף ולטיפול בנתוני הפסד		
סעיף 2.18 להוראה		
	האם אירועי הפסד תפעולי מפעילויות שהוצאו למיקור חוץ צריכים להיכלל בקובץ הנתונים של ההפסד התפעולי?	שאלה 1:
1.1.2026	עבור הפסדים תפעוליים מפעילויות שהוצאו למיקור חוץ, ההשפעות הפיננסיות של אירועים שעליהם אחראי התאגיד הבנקאי צריכות להיכלל בקובץ הנתונים כהפסדים תפעוליים. ההשפעות הפיננסיות של האירועים המשולמות על ידי המקור החיצוני (ולא התאגיד הבנקאי) אינן בגדר הפסדים תפעוליים לתאגיד הבנקאי.	תשובה:
	כאשר בונים את קובץ נתוני ההפסד, באיזה שער חליפין יש להשתמש להמרת הפסדים מחברות בנות זרות למטבע המקומי?	שאלה 2:
1.1.2026	השפעות הפסד הנקובות במטבע חוץ יש להמיר באמצעות אותו שער חליפין המשמש להמרתן בדוחות הכספיים של התאגיד הבנקאי לתקופה שבה אותן השפעות הפסד טופלו לצרכים חשבונאיים.	תשובה:
	כיצד מחילים את סף המינימום להכללת אירוע הפסד בקובץ הנתונים של רכיבי ההפסד עבור אירועים הגורמים להשפעות חשבונאיות מרובות?	שאלה 3:
1.1.2026	חלק מאירועי ההפסד התפעוליים גורמים להשפעות חשבונאיות מרובות, שיכולות להיות השפעות הפסד או החזרים (recoveries). כדי לקבוע אם אירוע הפסד תפעולי צריך להיכלל בקובץ הנתונים של חישוב רכיבי ההפסד, יש לחשב את סכום ההפסד נטו של האירוע על ידי סיכום כל השפעות ההפסד של האירוע בתוך חלון החישוב של עשר שנים, וחיסור כל החזרים שאירעו בתוך חלון החישוב של עשר השנים. התאריך	תשובה:

תאריך עדכון		
	החשבונאי של ההשפעות משמש לקביעה אם הן בתוך חלון החישוב של עשר השנים או מחוצה לו. אם סכום ההפסד הכולל נטו שווה או גבוה מהרף שנקבע על ידי המפקח (100,000 ₪), אירוע ההפסד חייב להיכלל בקובץ הנתונים של החישוב. יצוין, כי ייתכן שאירוע הפסד לא יגרום לסכום הפסד נטו הגבוה מהרף שנקבע בשנה מסוימת, ועדיין יהיה צורך לכלול אותו בקובץ הנתונים של חישוב רכיבי ההפסד כל עוד ההשפעה המצטברת של אירוע ההפסד בתוך חלון עשר השנים שווה או גבוה מהרף שנקבע. דוגמה: תאגיד בנקאי קובע את דרישת ההון שלו על ידי שימוש בחלון החישוב של רכיבי ההפסד עבור השנים 2012 עד 2021, וסף ההפסד עומד על 100,000 ש"ח. נניח כי אירוע הפסד אחד גורם להשפעת הפסד בסך 80,000 ש"ח ב-2012 ובסך 35,000 ש"ח ב-2013. אירוע הפסד זה חייב להיכלל בקובץ הנתונים של החישוב, מכיוון שהשפעתו הכוללת בתוך חלון החישוב מסתכמת ב-115,000 ש"ח. לעומת זאת, אירוע הפסד שגרם להשפעת הפסד של 5,000,000 ש"ח ב-2010 (מחוץ לחלון החישוב), השפעת הפסד של 1,500,000 ש"ח ב-2013 (בתוך חלון החישוב), והחזר של 2,500,000 ש"ח ב-2015 (בתוך חלון החישוב) אינו צריך להיכלל בקובץ הנתונים של החישוב, מכיוון שהשפעתו נטו בתוך חלון החישוב שלילית, ועל כן נמוכה מ-100,000 ש"ח.	
5.3. קריטריונים ספציפיים לזיהוי, לאיסוף ולטיפול בנתוני הפסד		
סעיף 2.26 להוראה		
	שאלה 1: כאשר אירוע הפסד תפעולי גורם להפרשה, ולאחר מכן הפרשה זו הופכת למחיקה, האם יש לסכם את שתיהן כחלק מחישוב ההפסד התפעולי שנגרם מאירוע ההפסד התפעולי? לדוגמה, אם תאגיד בנקאי מקצה הפרשה של 5 מיליוני ש"ח לאירוע משפטי בשנת 2018 ולאחר מכן מגיע להסדר פשרה באירוע המשפטי בסכום של 6 מיליוני ש"ח בשנת 2019, האם יש לחבר את שני הסכומים לחישוב ההפסד התפעולי שנגרם מאירוע ההפסד התפעולי?	
1.1.2026	תשובה: לא. ההפרשה בסך 5 מיליוני ש"ח היא אירוע תפעולי שנכלל בשנת 2018, ו-1 מיליון ש"ח הנוספים הם הפסד תפעולי בשנת 2019 (השווה להסדר בסך 6 מיליוני ש"ח ב-2019 בניכוי ההפרשה בסך 5 מיליוני ש"ח ב-2018). אין לבצע ספירה כפולה של אותן השפעות פיננסיות בחישוב הפסדים תפעוליים. כאשר תאגיד בנקאי מקצה הפרשה עקב אירוע הפסד תפעולי, אותה הפרשה צריכה להיחשב להפסד תפעולי באופן מידי לצורך חישוב רכיב ההפסד. כאשר מחיקה (כדוגמת הסדר פשרה) מתרחשת בסופו של דבר במועד מאוחר יותר, רק ההפרש בין ההפרשה המקורית לבין סכום המחיקה (אם היה) צריך להתווסף לחישוב ההפסד התפעולי.	
	שאלה 2: כאשר תאגיד בנקאי נותן החזר כספי ללקוח בגלל חוב יתר עקב תקלה תפעולית, האם חוב היתר המקורי צריך לשמש לחישוב החזר נטו?	

תאריך עדכון		
1.1.2026	כאשר תאגיד בנקאי נותן החזר כספי ללקוח בגלל חיוב יתר עקב תקלה תפעולית, אם ההחזר ניתן באותה תקופה חשבונאית שבה התרחש חיוב היתר ועל כן לא מתרחש מצג "כוזב" של הדוחות הכספיים של התאגיד, אין הפסד תפעולי. אם ניתן החזר בתקופה החשבונאית הבאה לכיסוי חיוב היתר, זהו הפסד עיתוי; כל אירוע הפסד תפעולי מעבר לסף שקבע המפקח צריך להיכלל בקובץ נתוני ההפסד. במקרה זה, חיוב היתר הקודם לא ייחשב בגדר החזר.	תשובה:
	כיצד יש לטפל בעלויות שנגרמו לתאגיד בנקאי בגין נכס שנפגע או נהרס?	שאלה 3:
1.1.2026	במקרה שנכס של תאגיד בנקאי נפגע או נהרס, וללא תלות בהפסדים לא ישירים נוספים, ההפסדים הקשורים לערך הנכס והעלויות לתיקונו או להחליפו תלויות באופן שבו התאגיד הבנקאי ניגש לטיפול בנוזק או בהרס: (א) כאשר התאגיד הבנקאי אינו מתקן את הנכס שנפגע או נהרס, סכום ההפסד התפעולי יהיה שווה להפחתה של הערך בספרים של הנכס בתוספת עלויות לסילוק או היפטרות מהנכס. (ב) כאשר התאגיד הבנקאי מחליט להחליף או לתקן את הנכס באופן מלא, סכום ההפסד התפעולי שווה לעלות החלפת הנכס או לתיקונו, בתוספת עלויות לסילוק או היפטרות מהנכס שנפגע או נהרס. (ג) כאשר התאגיד הבנקאי מחליט לתקן באופן חלקי את הנכס (הערך בספרים של הנכס לאחר התיקון נמוך מערכו לפי אירוע ההפסד התפעולי), סכום ההפסד התפעולי שווה לעלות התיקון של הנכס בתוספת אובדן הערך בספרים של הנכס אחרי התיקון בהשוואה לערכו קודם להתרחשות אירוע ההפסד התפעולי, בתוספת עלויות סילוק או היפטרות מהנכס.	תשובה:
	מהו סף המהותיות להפסדי עיתוי ולהפסדים תלויים?	שאלה 4:
1.1.2026	בדומה להפסדים תפעוליים, הפסדי עיתוי והפסדים תלויים יכללו במאגר הנתונים אם הם קשורים לאירוע הפסד תפעולי שסכומו שווה או גדול מ-100,000 ש"ח, עבור תאגידים בנקאיים המצויים בסלים 2 ו-3.	תשובה:
סעיף 2.29 להוראה		
	מה הם התנאים לקיבוץ הפסדים (והחזרים) לכדי אירוע הפסד תפעולי יחיד?	שאלה 1:
1.1.2026	כל ההפסדים התפעוליים הנגרמים מטריגר בסיסי משותף או מסיבה בעלת מקור משותף צריכים להיות מקובצים לאירוע הפסד תפעולי אחד בקובץ נתוני אירועי ההפסד התפעוליים של התאגיד הבנקאי. שתי דוגמאות של הפסדים בעלי טריגר בסיסי משותף או סיבה ממקור משותף, שיש לקבץ לכדי אירוע הפסד יחיד: 1. אסון טבע גורם להפסדים במספר מקומות או לאורך פרק זמן ממושך. 2. פירצת אבטחת מידע בתאגיד בנקאי גורמת לחשיפת מידע סודי של לקוחות. כתוצאה מכך, מספר לקוחות סופגים הפסדים הקשורים להונאה, שהתאגיד	תשובה:

תאריך עדכון		
	הבנקאי חייב לפצות בגינם את לקוחותיו. מקרה כזה מלווה לעתים בהוצאות הנדרשות להחזרת המצב לקדמותו, כמו הנפקה מחדש של כרטיסי אשראי או שירותים לניטור היסטוריית אשראי. על התאגיד הבנקאי להתוות מדיניות ברורה ומתועדת היטב לקביעת הקריטריונים לקיבוץ מספר הפסדים לאירוע הפסד תפעולי. בנוסף, יש לקבוע תהליכים כדי לוודא שקיימת הבנה כלל-ארגונית של המדיניות לקיבוץ אירוע הפסד, שקיים שיתוף נאות של נתוני אירוע ההפסד בין תחומי הפעילות השונים ליישום אפקטיבי של המדיניות, ושקיימות בקרות נאותות (לרבות סקירה בלתי תלויה) להערכת הציות השוטף למדיניות.	
5.4. החרגת הפסדים מרכיב ההפסד		
סעיף 2.30 להוראה		
	שאלה 1:	לאחר קבלת אישור המפקח להחרגת הפסדים, מתי נכנסת החרגה זו לתוקף?
1.1.2026	תשובה:	החישוב של רכיב ההפסד בהקצאת ההון בגין הסיכון התפעולי צריך להתחשב בהשפעת החרגה מיד לאחר אישור המפקח, בהתאם לתדירות החישוב.
	שאלה 2:	האם ניתן להחריג הפסדי סיכון תפעולי הנגרמים מרפורמת ריביות העוגן?
1.1.2026	תשובה:	תאגיד בנקאי עלול לספוג הפסדי סיכון תפעולי הקשורים לרפורמת ריביות העוגן, בפרט אם הוא לא נערך כהלכה למעבר לשיעורים החדשים. לדוגמה, עלולים להיגרם הפסדים לאורך תקופת זמן ממושכת אם תאגיד בנקאי אינו מזהה ומתקן חוזים ישנים רלוונטיים לפני שהשימוש בעוגן מופסק. הפסדי סיכון תפעולי הקשורים לרפורמת ריביות העוגן אינם עומדים בקריטריונים להחרגה מחישוב דרישות ההון בגין סיכון תפעולי המותווים בסעיף 2.30 (קרי, הפסדים המאופיינים כחד-פעמיים, לא רלוונטיים יותר, ללא חשיפה שיורית). יצוין עם זאת, כי לא כל העלויות הקשורות ליישום רפורמת ריביות העוגן מייצגות הפסדי סיכון תפעולי (לדוגמה, הוצאות משפטיות לצורך שינוי חוזים כדי להתכונן לריביות העוגן החדשים בהתאם לכללים המשפטיים הרלוונטיים; או עלויות הקשורות להתאמות למערכות טכנולוגיות מידע). לשם מזעור הסיכון שיחולו הפסדי סיכון תפעולי, על התאגיד הבנקאי להביא בחשבון את השפעותיה של רפורמת ריביות העוגן על עסקיו במועד המתאים ולבצע את ההכנות הדרושות למעבר לשיעורים החלופיים. במסגרת פעילות זו, עליו לקיים דו-שיח עם המפקח בנוגע לתכניותיו ולהתקדמות המעבר, לרבות מכשולים כלשהם שזוהו.
5.5. החרגה של פעילויות שנמכרו מהאינדיקטור העסקי		
סעיף 2.33 להוראה		
	שאלה 1:	לאחר קבלת אישור המפקח להחרגת פעילויות מהאינדיקטור העסקי, מתי נכנסת החרגה זו לתוקף?

תאריך עדכון		
1.1.2026	יש להחריג פעילויות שנמכרו מחישוב סכום אינדיקטור העסקי המשמש לחישוב הקצאת ההון בגין סיכון תפעולי מיד לאחר אישור המפקח, בהתאם לתדירות החישוב.	תשובה:
5.6. הכללת הפסדים ופריטי אינדיקטור עסקי הקשורים למיזוגים ולרכישות		
סעיף 2.34 להוראה		
	לאחר מיזוג או רכישה, מתי צריכה להיכנס לתוקף הכללת ההפסדים ופריטי האינדיקטור העסקי של הישות שמוזגה או העסקים שנרכשו?	שאלה 1:
1.1.2026	הפסדים ופריטי האינדיקטור העסקי מישויות שמוזגו או מעסקים שנרכשו צריכים להיכלל בחישוב הקצאת ההון בגין סיכון תפעולי מיד לאחר המיזוג או הרכישה, ויש לדווח עליהם בעדכון הראשון של סך נכסי הסיכון המשוקללים של התאגיד הבנקאי שמגיע לאחר המיזוג או הרכישה.	תשובה:
5.7. אופן יישום		
סעיף 3.2 להוראה		
	מדוע יש לערוך את החישוב של נכסי הסיכון בגין סיכון תפעולי אחת לרבעון?	שאלה 1:
1.1.2026	כאמור בסעיף 3.2 להוראה, ההנחיה היא להשתמש בנתונים שנתיים קלנדריים. עם זאת, יש לערוך את החישוב אחת לרבעון, על בסיס הנתונים השנתיים העדכניים ביותר, לדוגמה, אם בוצעה הצגה מחדש. דוגמה לחישוב: ברבעון 2 שנת 2029, לצורך חישוב מרכיב האינדיקטור העסקי, הנתונים השנתיים העדכניים יהיו לשנים 2028, 2027 ו-2026; לצורך חישוב מכפיל ההפסד הפנימי הנתונים השנתיים יספרו משנת 2028 אחורה על פי דרישת ההוראה בסעיף 2.10 ובהתאם לצבירת היסטוריה של נתוני הפסד באיכות גבוהה.	תשובה:
6. מדידה והלימות הון - סיכון שוק - הוראת ניהול בנקאי תקין מספר 208		
6.1 סיווג מכשיר פיננסי בתיק למסחר		
	מהם הקריטריונים להכללת מכשיר פיננסי בתיק למסחר?	שאלה 1:
31.1.08	הקריטריונים המפורטים בסעיף 688 הינם תנאי סף. מכשיר שלא יעמוד בקריטריונים אלו לא יוכל להיכלל בתיק למסחר. כך: יש להגדיר מראש את טווח הזמן הצפוי להחזקה, יש לבצע שיערוך יומי של המכשירים, יש לקיים מעקב פעיל אחר הפוזיציות תוך התייחסות למקורות מידע שוק, לנזילות הפוזיציות ועוד.	תשובה:
	האם ני"ע למסחר יכללו בתיק למסחר?	שאלה 2:

תאריך עדכון		
31.1.08	ני"ע למסחר יכללו בתיק למסחר, ובלבד שני"ע הנכללים עונים להגדרות המפורטות בהוראה. "ני"ע זמינים למכירה" ו"ני"ע לפדיון" לא ייכללו בדרך כלל בתיק למסחר.	תשובה :
	כיצד יש להתייחס לקרנות הון סיכון, קרנות גידור ואחרות שרשומות בתיק למסחר?	שאלה 3 :
31.1.08	פריטים אלו יכללו בתיק הבנקאי, בהתאם להערת שוליים 3 למסגרת העבודה של באזל II, לפיה "open equity stakes in hedge funds", וכן "private equity investment", אינם עומדים בקריטריונים הנדרשים מפריטים הרשומים בתיק הסחיר.	תשובה :
	האם ני"ע המופקדים על ידי התאגיד הבנקאי בחשבון בטוחות, ומשועבדים לטובת בנק ישראל כנגד אשראי אשר מועמד לתאגיד הבנקאי (במסגרת פעילות במערכת RTGS), יכולים להיכלל בתיק למסחר?	שאלה 4 :
21.8.08	מכשיר פיננסי אשר כלול בתיק למסחר חייב להיות חופשי מכל מגבלה על סחירותו, או שניתן לגדר אותו לחלוטין. מאחר וקיימת מגבלה על סחירות ניירות הערך המופקדים בחשבון הבטוחות, הם אינם יכולים להיחשב כחלק מהתיק למסחר.	תשובה :
	האם ני"ע המופקדים על ידי התאגיד הבנקאי בחשבון בטוחות ומשועבדים לטובת מסלקת מעו"ף, או מסלקת הבורסה בת"א (או מסלקה אחרת), יכולים להיכלל בתיק למסחר?	שאלה 5 :
21.8.08	בהתאם לאמור לעיל, מאחר וקיימת מגבלה על סחירות ניירות הערך המופקדים בחשבון הבטוחות, הם אינם יכולים להיחשב כחלק מהתיק למסחר.	תשובה :
6.2 סיכון ספציפי		
	האם הקצאת הון בגין הסיכון הספציפי בתיק למסחר מחליפה את הקצאת הון בגין סיכון האשראי?	שאלה 1 :
31.1.08	בהתייחס לאג"ח ולמניות בתיק למסחר, הקצאת הון בגין סיכון שוק ספציפי מחליפה את הקצאת ההון בגין סיכון האשראי.	תשובה :
	האם סיכון ספציפי בתיק למסחר ידווח במסגרת סיכון אשראי או סיכון שוק?	שאלה 2 :
31.1.08	סיכון ספציפי ידווח במסגרת סיכון שוק.	תשובה :
6.3 סיכון אשראי צד נגדי		
	כיצד משקללים סיכון אשראי צד נגדי עבור נגזרים הרשומים בתיק למסחר?	שאלה 1 :
31.1.08	סיכון אשראי צד נגדי מחושב בנוסף לסיכון שוק כללי וספציפי. שווה ערך אשראי בגין סיכון אשראי צד נגדי, בגין נגזרים הרשומים בתיק למסחר, ישוקלל לפי משקלי הסיכון המוגדרים לתיק הבנקאי.	תשובה :
6.4 התאמות להערכות שווי		

תאריך עדכון		
	מה המשמעות של התאמות להערכות שווי של פוזיציות בתיק למסחר, על פי סעיפים 701-698?	שאלה 1:
31.1.08	סעיפים 698 עד 701 להוראה מפרטים את אופן הטיפול בנושא התאמות להערכות שווי. טיפול זה חשוב במיוחד בהתייחס לפוזיציות פחות נזילות, כאשר נעשה שימוש בהערכות של צד שלישי, וכן כאשר מתבצע שיערוך לפי מודל. סעיף 701 קובע כי: "התאמות/רזרבות להערכות שווי המתבצעות על פי סעיף 700 חייבות להשפיע על ההון הפיקוחי לפי דרישות ההון המזערי, והן עשויות להיות גבוהות יותר מאלו שנעשות לפי תקנים חשבונאיים פיננסיים". במסגרת הערכת נאותות הלימות ההון (הוראת ניהול בנקאי מספר 211), קיימת התייחסות למקרים בהם התאגיד הבנקאי נדרש לבצע התאמות להערכות שווי. כך, על פי סעיף 778(ii) להוראת ניהול בנקאי תקין מספר 211, עבור תיק מפוזר, אשר מורכב ממכשירים בעלי נזילות גבוהה, ושאינו כולל פוזיציות ריכוזיות בשוק, ההערכה של התיק, בצירוף הדרישות הכמותיות המפורטות בהוראה מייצגות באופן הולם את הקצאת ההון הנדרשת לסגירת פוזיציות תוך עשרה ימים. אולם, לתיקים פחות מפוזרים, לתיקים הכוללים פוזיציות פחות נזילות, לתיקים המייצגים ריכוזיות גבוהה ביחס למחזורים בשוק, ולתיקים הכוללים נתח גדול של פוזיציות המשוערכות לפי מודל, או שנעשה שימוש בהערכות של צד שלישי, הקצאת ההון המפורטת אינה מספיקה. בנסיבות אלו המפקח יבחן אם התאגיד הבנקאי מקצה מספיק הון לסיכוני שוק. במצב בו יימצא שההון המוקצה נמוך מהנדרש, התאגיד הבנקאי יידרש לסגור פוזיציות, או להקצות הון נוסף.	תשובה:
	האם יש לבצע עדכון לשיערוך של המכשירים הפיננסיים הנמצאים בתיק למסחר, בהתאם לנזילות, עבור כל מכשיר פיננסי הנמצא בתיק למסחר (לדוגמה: יתרות לא מהותיות בני"ע מסוימים לא ישוערכו מחדש בהתאם למידת הנזילות)? האם יש לבצע זאת באופן פרטני, או על בסיס התיק כולו?	שאלה 2:
21.8.08	אין צורך לבצע התאמה להערכת שווי עבור כל מכשיר בתיק למסחר, אלא עבור מכשירים שהתאגיד הבנקאי מזהה שבהם עלולה להתעורר בעיה בהערכת השווי. ההוראה אינה מפרטת במפורש כיצד יש לבצע את ההתאמות להערכת שווי. התאגיד הבנקאי יחליט על הדרך שנראית לו המתאימה ביותר, כך שמכלול האלמנטים המפורטים בהוראה יילקחו בחשבון.	תשובה:
6.5 הקצאת הון בגין הסיכון הגלום באג"ח להמרה (סעיף 709(i))		
	כיצד יש לקבוע אם אג"ח להמרה נסחר במסלול אג"חי, או במסלול מנייתי, לצורך הקצאת הון?	שאלה 1:
31.1.08	לכל תאגיד בנקאי יש את הגמישות לקבוע באיזה אופן ייקבע אם האג"ח נסחר על פי מסלול מנייתי או על פי מסלול אג"חי, ובלבד שיכלול זאת באופן ברור במסמך המדיניות שלו ובנהליו.	תשובה:

תאריך עדכון		
	כך למשל ניתן להשתמש בכללים הבאים : - אם אג"ח נסחר בתשואה קטנה או שווה לאפס - הוא יסווג במסלול המנייתי, אחרת - יסווג במסלול האג"ח. - אימוץ הכללים המפורטים בהוראות ה- OSFI, לפיהם, אג"ח להמרה יטופלו כמניות כאשר מתקיימים התנאים הבאים : א. התאריך הראשון אשר בו תתבצע ההמרה הינו פחות משלושה חודשים קדימה, או שהתאריך הבא להמרה (כאשר הראשון עבר) הינו פחות משנה קדימה. ב. האג"ח נסחר בפרמיה של פחות מ- 10%, כאשר הפרמיה מוגדרת כשווי השוק של האג"ח פחות שווי השוק של המניה המשמשת כנכס בסיס, המבוטא באחוזים משווי השוק של המניה המשמשת כנכס בסיס.	
6.6 אישור מודל מתקדם להקצאת הון בגין סיכוני שוק		
20.6.10	בטל.	שאלה 1:
6.7 נגזרי זהב		
	האם תאגיד בנקאי רשאי לקחת פוזיציה בנגזרי זהב על חשבון הנוסטרו שלו?	שאלה 1:
28.7.08	תאגיד בנקאי אינו רשאי לקחת פוזיציה בנגזרי זהב על חשבון הנוסטרו שלו לצורכי מסחר, אלא רשאי לקנות ולמכור מכשירים פיננסיים נגזרים על מחיר הזהב עבור לקוחותיו, במסגרת פעילות תיווך בלבד. סעיף 10 לחוק הבנקאות (רישוי), המפרט את תחומי הפעולה שבנק רשאי לעסוק בהם מתייחס לזהב בסעיף קטן (6): "השקעה בניירות ערך או <u>בזהב המיועד לצרכים מוניטריים</u>" (הדגשה לא במקור). מדובר בהשקעה בזהב כרזרבה לצרכי נזילות, ולפיכך, אין התאגידים הבנקאיים רשאים לרכוש זהב לצרכי השקעה עצמית, אלא ככל שהזהב משמש כרזרבה. כפועל יוצא, תאגידים בנקאיים אינם רשאים לבצע עסקה עתידית שנכס הבסיס שלה הוא זהב על חשבון הנוסטרו שלהם.	תשובה:
6.8 סוגי עסקאות		
	כיצד יש להתייחס לעסקאות שקל-מדד במסגרת הקצאת הון בגין סיכוני שוק?	שאלה 1:
21.8.08	לעסקאות שקל-מדד יש להתייחס כאל עסקאות ריבית שקלית.	תשובה:
	בתיקון להוראת ניהול בנקאי תקין מספר 203, שפורסם ביום 27 בדצמבר 2010 (חוזר מס' ח-06-2284), נקבע בסעיף 54 כי ניתן להחיל משקל סיכון אפס על חשיפות הנקובות במט"ח, שלמדינה קיימת אפשרות לסלק אותן בש"ח אם היא מתקשה בגיוס מט"ח, ובלבד ששער ההמרה לש"ח יהיה שער שוטף (שמאפשר לתאגיד	שאלה 2:

תאריך עדכון		
	הבנקאי להמיר את הסכום השקלי שקיבל למט"ח בסכום שהמדינה צריכה הייתה (לפרוע). האם נדרש ריתוק הון בגין סיכון שוק שנוצר מהאפשרות שהמדינה תסלק את התחייבותה בש"ח?	
27.12.10	בהינתן ששער ההמרה לש"ח מאפשר לתאגיד הבנקאי להמיר את הסכום השקלי שקיבל למט"ח בסכום שהיה צריך להיפרע, ההתייחסות לאשראי היא כחשיפה הנקובה במט"ח, או כחשיפה הנקובה בש"ח צמוד מט"ח. בשתי האפשרויות, דרישת ההון בגין חשיפת התאגיד הבנקאי לשינויים בשער המט"ח זהה. לפיכך, אין תוספת דרישת הון בגין האפשרות שהמדינה תסלק את התחייבותה בש"ח.	תשובה:
6.9 גידור סיכונים בין התיק הבנקאי לתיק למסחר		
	אלו דרישות הון חלות על מכשיר פיננסי הנכלל בתיק למסחר ומגדר באופן ספציפי, או באופן כללי, סיכון שוק הנובע מנכס או התחייבות בתיק הבנקאי, ואלו דרישות הון חלות על הנכס/ההתחייבות המגודרים הנכללים בתיק הבנקאי?	שאלה 1:
21.8.08	אם מכשיר פיננסי בתיק למסחר מגדר באופן ניכר, או באופן מלא, את רכיב סיכון השוק של פוזיציה בתיק הבנקאי, או סט של פוזיציות כאלו, ניתן לנהוג באחת משתי הדרכים הבאות: א. להעביר את המכשיר הפיננסי מהתיק למסחר לתיק הבנקאי. דרישות ההון שיופעלו יהיו דרישות ההון המופעלות על פוזיציות בתיק הבנקאי. ב. להותיר את המכשיר הפיננסי בתיק למסחר. במקרה כזה התאגיד הבנקאי יוכל לכלול במדידת סיכון השוק הכללי של התיק למסחר את הסיכון הכללי הנובע מהפוזיציה בתיק הבנקאי שמגודרת על ידי מכשיר פיננסי הנמצא בתיק למסחר (וכך יקוזז סיכון השוק הכללי הגלום בפוזיציה שבתיק למסחר). הקצאת ההון בגין סיכון האשראי הגלום בתיק הבנקאי תיוותר ללא שינוי. להלן התנאים בהם יתאפשר הטיפול, בכל אחת מהדרכים המתוארות לעיל: • הגידור חייב להיות מתועד כראוי, וכפוף לאישור פרטני פנימי ופרוצדורות של ביקורת פנימית. • הגידור צריך להיות מנוטר בזהירות. • הבקרה צריכה להיות מעוגנת בפרוצדורות הולמות.	תשובה:
6.10 סיכון שער חליפין		
	חלק מן התאגידים הבנקאיים בישראל מחזיקים בחברות בנות בחו"ל (להלן: ההשקעות), אשר פעילותן העיקרית מבוצעת במטבע של המדינות בו הן מאוגדות (להלן: מט"ח).	שאלה 1:

תאריך עדכון		
	על מנת להימנע מהפסדים על ההשקעות כתוצאה משינויים בשער החליפין של המט"ח, תאגידים בנקאיים נוהגים לגדר את החשיפה באמצעות יצירת התחייבויות במט"ח (להלן: ההתחייבויות), כך שנוצרת השפעה מקזזת בין השינוי בשווי ההשקעות ושווי ההתחייבויות. שינוי בשווי ההתחייבויות, כתוצאה משינוי בשערי החליפין, חייב במס בישראל. חבות זו באה לידי ביטוי בשורת הוצאות המס, ומשפיעה על הרווח הנקי (להלן: חשיפת המס). לעומת זאת, שינוי הנובע מהשפעת הפרשי שער על ההשקעות אינו חייב במס בישראל. על מנת לגדר את חשיפת המס האמורה, תאגידים בנקאיים נוהגים להחזיק התחייבות עודפת במט"ח, בד"כ על פי הנוסחה הבאה: $t * a / (1 - t) = \text{ההתחייבות העודפת}$ כאשר: a = השווי המאזני של ההשקעה. t = שיעור המס. כיצד יש לטפל בהתחייבות העודפת במסגרת הוראה 208? האם מדובר ב"פוזיציה מבנית"?	
5.12.13	במדידת הפוזיציה הפתוחה נטו במטבע יחיד, וכאשר המנגנון המתואר בשאלה יוצר גידור מלא בהכנסות/הוצאות עתידיות הנובעות מהשפעות של שינוי בשער חליפין, ניתן לקזז את ההתחייבות העודפת באמצעות התבליט הרביעי בסעיף 718(xxxii) להוראת ניהול בנקאי תקין מספר 208, בכפוף לעמידה בתנאים הבאים: - הבנק יגדר את חשיפת המס באמצעות עסקאות אקדמה בשערי חליפין. - הבנק יבצע גידור כאמור בעקביות ועל בסיס החלטת דירקטוריון. - הבנק ישמור על עקביות בשיטת החישוב של ההתחייבות העודפת. יודגש כי הכרה ב"פוזיציה מבנית", בהתאם לסעיפים 718(xxxvii) עד 718(xxxix) להוראה 208, תיוחד, מכאן והלאה, לפעולה שמטרתה הגנה על <u>יחס הלימות ההון</u> (יחס הון / נכסים), באמצעות החזקת פוזיצית חסר במטבע המקומי.	תשובה:
א6. מדידה והלימות הון - טיפול בפוזיציות לא נזילות - הוראת ניהול בנקאי תקין מספר 209		
א6.1. התאמות להערכות שווי		
	חלק ב' להוראה 209 עוסק בהתאמות להערכות שווי של פוזיציות פחות נזילות. כיצד יש לנהוג כאשר נמצא כי יש צורך בביצוע התאמה כאמור?	שאלה 1:
5.12.13	- ככלל, לא אמור להיווצר פער בין השווי בדוחות הכספיים לבין השווי לפי הוראה 209. - אם למרות האמור נמצא כי נדרשות התאמות לאור יישום הוראה 209, יש לבצע הפחתה של השווי ההוגן בדוחות הכספיים.	תשובה:

תאריך עדכון		
	במקרים חריגים בהם התאגיד הבנקאי סבור כי אין מקום להפחתה של השווי ההוגן בדוחות הכספיים, יש לפנות ליחידת דוחות כספיים בפקוח על הבנקים.	
	7. טיפול בדרישות הון לעסקאות שכשלו ועסקאות שאינן DVP - נספח ב' להוראת ניהול בנקאי תקין מספר 203	
	8. סיכון אשראי צד נגדי - נספח ג' להוראת ניהול בנקאי תקין מספר 203	
8.6 הקצאת הון בגין סיכון CVA		
	שאלה 1: כיצד יש לטפל בנגזר אשראי שנרכש כהגנה כנגד חשיפה בתיק הבנקאי, וכפוף לגישת ההחלפה (סעיפים 140-142 להוראה 203) או לכללי הכשל כפול (סעיף 307(i) להוראה 204), בהיבט של הקצאת הון בגין סיכון CVA?	
5.12.13	לא תחול דרישת הון בגין סיכון CVA על נגזר אשראי שנרכש כהגנה כנגד חשיפה בתיק הבנקאי, וכפוף לגישת ההחלפה (סעיפים 140-142 להוראה 203) או לכללי כשל כפול (סעיף 307(i) להוראה 204), ובתנאי שהחשיפה בתיק הבנקאי, בפני עצמה, איננה כפופה להקצאת הון בגין סיכון CVA. נגזר אשראי זה לא יוכר כגידור לכל חשיפה אחרת.	תשובה:
	שאלה 2: כיצד יש לטפל בנגזר אשראי שנרכש כהגנה כנגד חשיפת סיכון אשראי צד נגדי, וכפוף לגישת ההחלפה (סעיפים 140-142 להוראה 203) או לכללי הכשל כפול (סעיף 307(i) להוראה 204), בהיבט של הקצאת הון בגין סיכון CVA?	
5.12.13	עבור הגנה שנרכשה כנגד חשיפת סיכון אשראי צד נגדי, שהיא, כשלעצמה, נתונה להקצאת הון בגין סיכון CVA, התהליך הינו מקביל לגישת ההחלפה. כלומר, בהקצאת CVA בגישה הסטנדרטית, הסכום המוגן כפול יתרת התקופה לפירעון של ההגנה ינוכה מהמכפלה M*EAD של סיכון האשראי של הצד הנגדי המקורי, ויתווסף למכפלה M*EAD של מוכר ההגנה.	תשובה:
	לחילופין, אם ההגנה הנרכשת הינה גידור מוכר כחלק מהקצאת ה-CVA (ראו תבליט רביעי בסעיף 104 לנספח ג' להוראת ניהול בנקאי תקין 203), אזי הגנת האשראי תוכל להיות מוכרת כגידור CDS כמפורט בכללים להקצאת CVA. במקרה זה, הקצאת ההון בגין סיכון CVA חייבת לשקף גם את סיכון ה-CVA של הגנת האשראי. כלומר, למרות סעיף 7 בנספח ג' להוראת ניהול בנקאי 203 אותו עדיין יש ליישם בהקשר של הקצאה בגין סיכון לכשל, חשיפת סיכון אשראי צד נגדי כלפי מוכר ההגנה לא תועמד על אפס בהקשר של הקצאת הון בגין סיכון CVA.	
	שאלה 3: האם יש להכליל ריבונויות בהקצאת הון בגין סיכון CVA והאם ניתן להשתמש ב-CDS של ריבונות לצורכי גידור?	
5.12.13	כן. ריבונויות נכללות בהקצאת ההון בגין סיכון CVA ו-CDSs של ריבונויות הינם גידורים מוכרים.	תשובה:

תאריך עדכון		
	א. האם בחישוב ה-Mi יש להשתמש ברצפה של שנה אחת? ב. אם כן, האם מחילים קודם רצפה של שנה אחת ואז מחשבים את הממוצע המשוקלל לפי הערך הרעיוני ברמת מערך הקיזוז, או האם קודם מחשבים את הממוצע המשוקלל ואז מחילים את הרצפה?	שאלה 4:
5.12.13	א. כן. סעיף 320 להוראת ניהול בנקאי תקין 204 קובע רצפה של שנה אחת (למעט בעסקאות המוגדרות בסעיף 321 ועומדות בתנאים הקבועים בו). ב. רצפת שנה אחת תיושם ברמת מערך הקיזוז.	תשובה:
	האם יש לחשב דרישת הון בגין סיכון CVA לעסקה עם לקוח המבקש לכתוב אופציות מעו"ף?	שאלה 5:
24.11.15	עד ליום 30 ביוני 2016, חישוב סיכון אשראי צד נגדי בגין פעילות לקוח בבורסה מבוצע לפי כללי הבורסה, כאמור בסעיף 6' לנספח ג' להוראה 203. על כן, עד לאותו מועד, אין צורך בחישוב דרישת הון בגין סיכון CVA. החל מיום 1 ביולי 2016 סעיף 6' לעיל מוחלף בסעיף 113 לנספח ג', הקובע במפורש כי יש לחשב את הקצאת ההון כאילו מדובר במסחר דו-צדדי, כולל חשיפה לסיכון CVA פוטנציאלי.	תשובה:

תאריך עדכון		
	III. מדידה והלימות הון - גישת המודלים הפנימיים - הוראת ניהול בנקאי תקין מספר 204	
	1. מבוא (סעיפים 211-213)	
	2. מכניזם של גישת ה- IRB	
	2.1 חלוקה לקבוצות של חשיפות (סעיפים 215-243)	
	סוגיות בנושא הלוואות מיוחדות (SL - Specialised lending) (סעיף 219):	
	שאלה 1:	מהם מאפייני הבסיס של הלוואות מיוחדות?
31.12.08	תשובה:	הלוואות SL הנין הלוואות אשר המקור העיקרי לפירעון, בין אם באופן חוקי ובין אם במהות הכלכלית, הוא ההכנסה שנוצרת על ידי הנכס(ים) הממומן(נים), ולא היכולת הבלתי תלויה של מיזם מסחרי רחב יותר. מאפיין של חשיפות אלו הוא המתאם החיובי הגבוה בין כושר החזר האשראי לבין שווי הנכס(ים) הממומן(נים).
	שאלה 2:	האם ערבות צד ג' פוגמת בהגדרת הלוואה כ"לוואה מיוחדת"?
31.12.08	תשובה:	אם קיימת הסתמכות על הערב: כלומר - החלטת התאגיד הבנקאי להעמיד את האשראי מבוססת בעיקר על יכולת הערב לפרוע את החוב במקרה של כשל, החשיפה לא תחשב להלוואה מיוחדת (SL). אם לא קיימת הסתמכות על הערב: והמקור העיקרי לפירעון החוב הוא ההכנסה שנוצרת על ידי הנכס(ים) הממומן(נים) (ולא היכולת הבלתי תלויה של הערב), החשיפה תיחשב להלוואה מיוחדת (SL).
	שאלה 3:	האם "התחייבות מדינה" להבטחת מינימום הכנסות לפרויקט תשתית מהווה הסתמכות על ערבות צד ג' לעניין "הסתמכות על ערב", והאם התחייבות כזו מצדיקה משקל סיכון נמוך יותר להלוואה המיוחדת (SL)?
31.12.08	תשובה:	התחייבות כאמור אינה פוגמת בהגדרת החשיפה כ- SL, בהתקיים התנאים הנדרשים. משקל הסיכון שייחוס לפרויקט כאמור ייקבע על פי הכללים הרגילים הקבועים בהוראה. נציין כי גם במצב בו המדינה מבטיחה את "צד ההכנסות" של הפרויקט, כושר ההחזר של האשראי למימון הפרויקט עדיין תלוי בעלויות הפרויקט.
	שאלה 4:	מהו המועד הרלוונטי לסיווג הלוואה כ"לוואה מיוחדת"?
31.12.08	תשובה:	סיווג חשיפה כלשהי להלוואות מיוחדות (SL) ייקבע, יאושר ויתועד במועד העמדת האשראי.
	סוגיה בנושא אשראי קמעונאי -	
	שאלה 5:	לאיזו קבוצה יש לסווג את סיכון האשראי הגלום בנגזר, ששייך ללקוח קמעונאי (סעיף 231)?

תאריך עדכון		
31.12.08	סיכון האשראי הגלום בנגזר של לקוח קמעונאי, שהתאגיד הבנקאי מנהל כחשיפה קמעונאית, ישויך לתיק הקמעונאי לצורך חישוב דרישת ההון.	תשובה :
סוגיות בנושא "הלוואות במשכון דירת מגורים" (סעיף 231, תבליט שני) :		
	סיווג הלוואות בעלות אפיונים שונים כהלוואות במשכון דירת מגורים :	שאלה 6 :
20.6.10	(א) הלוואה לכל מטרה במשכון דירת מגורים - נכללת במסגרת הגדרת הלוואות לדיוור על פי גישת ה- IRB ("הלוואה במשכון דירת מגורים"). (ב) סיווג הלוואות הניתנות במסגרת קבוצת רכישה - ראה מכתב המפקח (REG09092H / LM071510) מיום 25 במרץ 2010. המכתב זמין בכתובת האינטרנט הבאה : http://www.bankisrael.org.il/deptdata/pikuah/lett_sup/201004.pdf (ג) סיווג הלוואות במשכון יחידות נופש - הלוואות במשכון יחידות נופש לא יסווגו כ"הלוואה במשכון דירת מגורים". (ד) סיווג אשראי בביטחון דירת מגורים שניתן "במסלולים" מגוונים - כאשר תאגיד בנקאי נותן ללווה הלוואות בתנאים שונים (מסלולי הצמדה, ריביות, זמני פירעון ומועדי ביצוע) לפי חוזה אחד לאותה מטרה ובשעבוד אותו נכס (כגון: לרכישת דירה חדשה מקבלן, למימון בניית דירה באופן עצמאי וכו'), רואים את כל ההלוואות כחשיפה אחת. לעומת זאת, אם ההלוואות ניתנות בחוזים נפרדים ולמטרות שונות, לא ניתן לראות את ההלוואה כחשיפה אחת, אולם כל אחת מההלוואות תסווג כ"הלוואות בביטחון דירת מגורים". (ה) אשראי למימון רכישת קרקע למטרות בניה עצמית למגורים : כאשר רכישת הקרקע מהווה שלב ראשון בתכנית סדורה לבניה עצמית למגורים, וכל שאר התנאים האחרים מתקיימים, יסווג האשראי למימון רכישתה כהלוואה במשכון דירת מגורים. כאשר רכישת הקרקע מתבצעת כעסקה עצמאית, האשראי למימון הרכישה יסווג כאשראי קמעונאי/תאגידי, בהתאם למאפייניו, ולא כהלוואה במשכון דירת מגורים, גם אם קיימת אפשרות לבנות על הקרקע. (ו) משמעות המונח "בעל חזקה" לעניין סעיף 231 : תנאי להגדרת אשראי כהלוואה במשכון דירת מגורים הוא שהאשראי מוקצה ליחיד שהינו בעל הנכס/בעל חזקה. למען הסר ספק, מובהר כי המונח "בעל חזקה" מתייחס לבעל זכות חכירה לדורות בנכס, כמשמעותה בסעיף 3 לחוק המקרקעין, התשכ"ט - 1969, ואינו כולל שכירות שאינה בבחינת חכירה לדורות. (ז) גודל החשיפה, ומאפיינים "מורכבים" שונים :	תשובה :

תאריך עדכון		
	ההוראה קובעת כי הלוואות במשכון דירת מגורים כשירות לטיפול קמעונאי, ללא קשר לגודל החשיפה. עם זאת, נדרש כי מאפייני החיתום של ההלוואה יהיו דומים למאפייני החיתום הסטנדרטיים של משכנתה לדיור, המועמדת על ידי התאגיד הבנקאי ליחיד. הפיקוח על הבנקים נמנע מקביעת "תקרה" לגודל החשיפה, על מנת להותיר שיקול דעת מספיק להנהלות התאגידים הבנקאיים. להלן <u>דוגמאות</u> לאשראים בעלי מאפיינים שונים, המצדיקים סיווג האשראי כאשראי עסקי (ולא כהלוואות במשכון דירת מגורים): • סכום חורג מהמקובל לאשראים לדיור; • אשראי בעל אפיונים מורכבים (מבנה עסקה, תנאי תשלום וכדומה); • אשראי שהעמדתו מחייבת דיון בפורום גבוה מהמקובל לגבי אשראי לדיור "סטנדרטי".	
	הנחיות בנושא חישוב LTV, לעניין כשירות של "הלוואה במשכון דירת מגורים":	שאלה 7:
18.1.15	(א) מועד חישוב - יחס ה-LTV יחושב במועד אישור האשראי. למעט במקרים חריגים כמפורט בסעיפים ה', ו', ז', י"א ו- י"ב להלן, לא יעודכנו יחסי LTV במועדים אחרים (LTV דינאמי), לצרכי כשירות כ"הלוואה במשכון דירת מגורים". (ב) שעבוד משני - חישוב LTV להלוואה למגורים בשעבוד משני לצורך כשירותה כ"הלוואה במשכון דירת מגורים" - סכום שתי ההלוואות חלקי ערך הביטחון. סכום ההלוואה הראשונה הוא יתרת ההלוואה (וכאשר רלוונטי - בתוספת "התחייבות להעמדת אשראי" נוסף, שטרם נמשך על ידי הלווה) ולא הסכום המקורי. יודגש כי היתרה כוללת הפרשי הצמדה, הפרשי שער וריבית שנצברה, אך אינה כוללת עמלת פירעון מוקדם. אם שתי ההלוואות ניתנו באותו התאגיד הבנקאי, ערך ה-LTV שיוחס לשתיהן יחושב כפי שנקבע לעיל לגבי ההלוואה למגורים בשעבוד משני. אם שתי ההלוואות ניתנו בתאגידים בנקאיים שונים, ערך ה-LTV של ההלוואה למגורים בשעבוד הראשוני מחושב בהתעלם מההלוואה בשעבוד המשני. (ג) ביטוח הלוואות לדיור - לא יוכר לצורך הפחתת ה-LTV, לעניין הגדרת ההלוואה כ"הלוואה במשכון דירת מגורים". (ד) הערכת שווי - שווי הביטחון יוערך בהתבסס על הערכת שמאי, או על מחיר הרכישה מהקבלן - תאגיד בנקאי לא יחויב בהערכת שמאי בעת רכישת דירה מקבלן, לצורך כשירות ההלוואה כ"הלוואה במשכון דירת מגורים".	תשובה:

תאריך עדכון		
	(ה) העמדת אשראי נוסף בביטחון אותו נכס - כאשר ניתן אשראי נוסף בביטחון אותו נכס, יש לחשב LTV לשתי ההלוואות במועד העמדת האשראי הנוסף, לפי היחס בין סכום יתרת שני האשראים (וכאשר רלוונטי - בתוספת "התחייבות להעמדת אשראי" נוסף, שטרם נמשך על ידי הלווה), לבין השווי הנוכחי של הנכס, כפי שמוערך לאותו מועד. יודגש כי היתרה כוללת הפרשי הצמדה, הפרשי שער וריבית שנצברה, אך אינה כוללת עמלת פירעון מוקדם. חישוב "סכום יתרת שני האשראים": • בגין האשראי "הישן" - כאשר רלוונטי, בתוספת "התחייבות להעמדת אשראי" נוסף (בתוקף), שטרם נמשך על ידי הלווה. היתרה כוללת הפרשי הצמדה, הפרשי שער וריבית שנצברה, וכאשר רלוונטי גם: ריביות פיגורים, יתרות בגין ביטוחים שנערכים באמצעות הבנק ו"נלווים" מסוג זה. • בגין האשראי "החדש" - סכום האשראי הנוסף שאושר. "השווי הנוכחי של הנכס, כפי שמוערך לאותו מועד": • האמור לעיל מבוסס על הקביעה כי בעת הגדלת מסגרת נדרשת הערכת שווי עדכנית - ככלל, העמדת אשראי נוסף ללא הערכת שווי עדכנית אינה נורמה ראויה. • תאגיד בנקאי רשאי להגדיר בכתב (בנהלים) מצבים ייחודיים בהם, מפאת חוסר מהותיות סכום האשראי הנוסף, הוא יכול להשתמש בהערכת השווי העדכנית ביותר שקיימת אצלו (ולא לבצע הערכת שווי עדכנית). האמור לעיל מתקיים גם כאשר האשראי הנוסף הועמד בתאגיד בנקאי אחר, ובלבד שבידי התאגיד הבנקאי מידע על הערכת הנכס הנוכחית שבוצעה על ידי התאגיד הבנקאי האחר. שינוי בתנאי הלוואה לדיור ("מיחזור הלוואה"), שבמסגרתה גדל האשראי בגובה "עמלת פירעון מוקדם", לא נחשב לעניין זה "העמדת אשראי נוסף בביטחון אותו נכס", ולפיכך אין לחשב LTV חדש. יש ליחס להלוואה "הממוחזרת" את ה-LTV שחושב במועד חישוב ה-LTV האחרון. (ו) פרי-פסו - כאשר הלקוח מעוניין לפרוע חלק מההלוואה באמצעות הלוואה מתאגיד בנקאי אחר, התאגיד הבנקאי האחר מבקש שיעבוד משותף פרי-פסו, והלקוח מציג הערכת שמאי חדשה לנכס, שנערכה לטובת התאגיד הבנקאי האחר, יש לחשב מחדש יחס LTV לפי היחס בין יתרת ההלוואה (וכאשר רלוונטי - בתוספת "התחייבות להעמדת אשראי" נוסף, שטרם נמשך על ידי הלווה) לבין לחלקו של התאגיד הבנקאי בשיעבוד של הנכס. (ז) "גרירת משכנתה" - משכנתה "שנגררה" תיחשב כ"הלוואה במשכון דירת מגורים" חדשה לעניין חישוב יחס LTV, כלומר: יש לקחת בחשבון את יתרת	

תאריך עדכון		
	ההלוואה (וכאשר רלוונטי - גם "התחייבות להעמדת אשראי" נוסף, שטרם נמשך על ידי הלווה) ואת ערך הנכס במועד גרירת המשכנתה. האמור בסעיף זה יחול גם בהתקיים פער זמן בין מכירת הדירה לבין רכישת דירה חלופית, אם הנכס הממושכן מוחלף באופן זמני בפיקדון המשועבד להבטחת ההלוואה לדיור (להלן - "פיקדון גרירה") או בערבות בנקאית, בהתקיים תנאים המפורטים להלן: 1. פיקדון הגרירה יכול "להשתחרר" רק בהתקיים אחד משני התנאים הבאים: • כספי הפיקדון פורעים את יתרת ההלוואה, ורק יתרת הפיקדון העודפת "משתחררת" ללווה; • כספי הפיקדון משמשים לרכישת דירת מגורים, שתשועבד להבטחת ההלוואה לדיור. 2. אם תוך תקופת זמן שנקבעה מראש (למשל - שלוש שנים) הלווה לא משתמש בפיקדון הגרירה לרכישת דירת מגורים חלופית, ההלוואה לדיור נפרעת מכספי הפיקדון. התנאים לעיל יחולו בהתאמה גם על שחרור הערבות הבנקאית. בהתקיים האמור לעיל, כאשר יתרת פיקדון הגרירה או הערבות הבנקאית גבוהות מיתרת ההלוואה, ניתן לייחס לה בתקופת הביניים שיעור מימון (LTV) נמוך מ- 45%. (ח) הוראת מעבר - כשירות הלוואות שניתנו לפני כניסת הוראה זו לתוקף כ"הלוואות במשכון דירת מגורים" תיבחן על פי התאמת מאפייני החיתום שלה למאפייני החיתום הסטנדרטיים של הלוואות לדיור, המועמדת על ידי התאגיד הבנקאי ליחיד (אין חובה לבחון את יחס ה-LTV). (ט) שעבוד שני נכסים להלוואה - כאשר הלוואה לרכישת נכס למגורים מובטחת על ידי הנכס הנרכש, ועל ידי נכס למגורים נוסף בבעלות הלווה, יחושב יחס LTV על פי היחס שבין סכום ההלוואה (וכאשר רלוונטי - בתוספת "התחייבות להעמדת אשראי" נוסף, שטרם נמשך על ידי הלווה) לבין השווי של שני הנכסים. לצורך יישום משקל סיכון מופחת של 35% או 50%, לפי העניין, על פי כללי הגישה הסטנדרטית, יערך החישוב באופן אחר, כאמור בחלק II פרק 1.8 לעיל. (י) הלוואה המועמדת לשיעורין - כאשר תאגיד בנקאי מאשר הלוואה לדיור, אך מעמיד אותה לשיעורין (למשל, בהתאם לחוזה של הלווה מול הקבלן, ומועדי התשלום לקבלן הקבועים בו), חישוב ה-LTV יעשה לפי היחס בין <u>כל האשראי המאושר</u> (כולל תשלומים שטרם הועמדו) לבין שווי הנכס המשועבד. כלומר, חישוב ה-LTV מתייחס גם למסגרות לא מנוצלות.	

תאריך עדכון		
	(יא) הקטנת LTV בגין חלק ממסגרת האשראי שלא נוצל - תאגיד בנקאי אישר הלוואה לדיור, ובדיעבד נוצל רק חלק ממסגרת האשראי, ותוקף יתרת מסגרת האשראי פקע - התאגיד הבנקאי רשאי לחשב LTV חדש, לפי היחס שבין סכום האשראי, נכון למועד חישוב ה-LTV האחרון, שאושר ונוצל (כולל יתרות חוץ מאזניות בתוקף) לבין שווי הביטחון שנקבע במועד חישוב ה-LTV האחרון. "סכום האשראי, נכון למועד חישוב ה-LTV האחרון, שאושר ונוצל": - כאשר אישור האשראי נקוב בערכים נומינליים, "סכום האשראי, נכון למועד חישוב ה-LTV האחרון, שאושר ונוצל" מחושב בערכים נומינליים מקוריים. דוגמה: אישור מקורי 70 ש"ח; משיכות בפועל, בזמנים שונים: 12 ש"ח, 15 ש"ח ו-30 ש"ח; רגע לפני שפגה זכותו של הלקוח למשוך את יתרת האשראי המאושר, הוא יכול היה למשוך 13 ש"ח בלבד. - אם המסגרת נקובה בערכים ריאליים (צמודה למדד, צמודה לדולר, וכדומה), החישוב יתבצע בערכים מותאמים (למדד או לשער החליפין הרלוונטי) למועד חישוב ה-LTV האחרון. - בכל מקרה, החישוב אינו כולל ריבית. (יב) פירעון מוקדם - בעת פירעון מוקדם מהותי (לפחות 10% מיתרת האשראי) יש לחשב יחס LTV חדש, לפי היחס בין יתרת האשראי (כולל יתרות חוץ מאזניות בתוקף) לבין שווי הביטחון, כפי שנקבע במועד חישוב ה-LTV האחרון. "סכום הפירעון המוקדם" - הסכום בו קטנה "יתרת האשראי המאזנית", כלומר: ההפרש בין "יתרת האשראי המאזנית" רגע לפני ביצוע הפירעון המוקדם לבין "יתרת האשראי המאזנית" רגע אחרי ביצוע הפירעון המוקדם. מכאן שהוא כולל מרכיבי קרן, ריבית, הפרשי שער והפרשי הצמדה, אך אינו כולל עמלות. בחישוב כאמור אין לכלול עמלת פירעון מוקדם שנפרעה. יתרת האשראי המאזנית כוללת את הקרן, הריבית שנצברה, הפרשי הצמדה, הפרשי שער, וכן ריבית פיגורים ויתרות בגין ביטוחים שנערכים באמצעות הבנק (כאשר רלוונטי).	
חשיפות קמעונאיות כשירות מתחדשות - QRRE (סעיף 234) -		
	שאלה 8: סוגיות בנושא "חשיפות קמעונאיות כשירות מתחדשות" (QRRE):	
20.6.10	(א) הסתייגות בנוגע לקיומן של QRRE במערכת הבנקאות בישראל - תשובה זו נכתבה תחת ההנחה שקבוצת המשנה QRRE תהיה רלוונטית לכל הפחות עבור חלק מהתאגידים הבנקאיים, גם אם לא מיד בסמוך לאימוץ ההוראה. עם זאת, חשוב להדגיש כי כאשר ניהול תיק האשראי הקמעונאי (למעט משכנתאות) מתבצע ברמת הלווה, בקבוצת הנכסים הקמעונאיים יהיו שתי קבוצות משנה	תשובה:

תאריך עדכון		
	בלבד: הלוואות במשכון דירת מגורים וחשיפות קמעונאיות אחרות. קרי, לא תוגדר ותטופל בנפרד בקבוצת המשנה QRRE. (ב) מכשירי אשראי רלוונטיים - בשלב זה, אנו מזהים במערכת הבנקאית שני מכשירי אשראי שעשויים להיכלל בקבוצת המשנה QRRE: כרטיסי אשראי וחשבונות עו"ש. תאגיד בנקאי, שירצה לכלול בקבוצה זו מכשירי אשראי נוספים, יידרש לקבל תחילה את אישור המפקח. (ג) חשיפה מתחדשת ותשלום חודשי - דרישה לתשלום חודשי מינימאלי בכרטיסי אשראי לא פוגמת בהגדרת החשיפה כ"מתחדשת" (revolving). (ד) פרשנות למונח "התאגיד הבנקאי אינו מחויב לשמרן" - המונח "התאגיד הבנקאי אינו מחויב לשמרן" (Uncommitted), המופיע בסעיף 234 ביחס לחשיפות הנכללות בקבוצת המשנה QRRE, שונה מהמונח "מחויבות שניתנת לביטול על ידי התאגיד הבנקאי ללא תנאי ובכל מועד ללא הודעה מוקדמת", כפי שמופיע בסעיף 83 להוראת ניהול בנקאי תקין מספר 203. המונח "התאגיד הבנקאי אינו מחויב לשמרן" פחות נוקשה, וכולל חשיפות שהיכולת לבטל אותן מוגבלת בשל חוקי הגנת הצרכן. בהתאם לכך, חשיפות חוץ מאזניות שעומדות בהגדרת "התאגיד הבנקאי אינו מחויב לשמרן", אך אינן עומדות בהגדרת "מחויבות שניתנת לביטול על ידי התאגיד הבנקאי ללא תנאי ובכל מועד ללא הודעה מוקדמת" כשירות להיכלל בקבוצת המשנה QRRE, אך אינן כשירות למקדם המרה לאשראי (CCF) בשיעור 0% תחת הגישה הסטנדרטית (הוראת ניהול בנקאי תקין מספר 203) ותחת גישת FIRB. (ה) עמידה בערך הסף לחשיפה - ערך סף לחשיפה (מנוצלת ולא מנוצלת בערכי המרה לאשראי CCF) המרבית ליחיד בתיק המשנה נקבע בגובה 500,000 ש"ח. במידה ומכשירי האשראי מנוהלים בנפרד, הבחינה תעשה על בסיס מכשירי האשראי (כרטיסי אשראי וחשבונות עו"ש), ולא על בסיס היקף החשיפות הכולל של הלווה בקבוצת המשנה QRRE.	
חייבים שנרכשו (סעיפים 239-243) -		
	הבהרות בנוגע ל"חייבים שנרכשו":	שאלה 9:
1.4.09	(א) הגדרת "חייבים שנרכשו" - "חייבים שנרכשו" הם חובות שנרכשו על ידי התאגיד הבנקאי מצד ג', במטרה להחזיקם בספריו ולגבות אותם, או במטרה לאגד אותם לחשיפות לצורך עסקת איגוח. לא בהכרח קיימים קשרי בנק-לקוח עם החייבים במאגר שנרכש. כמפורט בהוראה (סעיף 239), לעניין זה, המונח "חייבים שנרכשו" יתייחס לחובות שנרכשו מצד נגדי וטופלו חשבונאית כרכישה בהתאם להוראות הדיווח לציבור. משלא נתקיים תנאי זה, יש לראות את הצד הנגדי כלווה.	תשובה:

תאריך עדכון		
	(ב) "חייבים כשירים שנרכשו" - "חייבים שנרכשו" העומדים בהגדרה לעיל ובדרישות הסף הרלוונטיות, יסווגו כ"חייבים כשירים שנרכשו" (eligible purchased receivables) לצורך טיפול תחת גישת IRB. כאשר תנאי הכשירות לא מתקיימים, התאגיד הבנקאי לא יוכל לטפל בחשיפה זו על פי גישת ה-IRB, קרי נכון למציאות בישראל, ימשיך לטפל בהן לפי הגישה הסטנדרטית (הוראת ניהול בנקאי תקין מספר 203). (ג) הבהרות ביחס לסוגים מסוימים של עסקאות: מדובר באמות מידה כלליות, שכמובן אינן סותרות את האמור בהוראה, כמפורט בסעיף קטן א' לעיל. ניכיון שיקים - נראה לכאורה כי השיקים המועברים על פי הסכמי ניכיון השיקים הסטנדרטיים הקיימים כיום במערכת הבנקאות בישראל, נושאים אופי של ביטחון ולא של רכישת חייבים, קרי העסקה אינה עומדת בהגדרה של "חייבים שנרכשו". בפרט, הסכמים אלו אינם כוללים שירותי גביה ופוטרים את התאגיד הבנקאי מחובות האוחז בשיק. במהות משאירים הסכמים אלו את רוב הסיכון אצל הלווה, וזאת באמצעות פרשנות גמישה של כשל, המאפשרת זכות חזרה ללווה ללא הודעה מוקדמת לכל יתרה שנמצאת בחשבונו. עסקאות פקטורינג - עסקאות אלו, במתכונתן המקובלת בעולם, מהוות בדרך כלל אמת מידה לעסקת "חייבים שנרכשו". (ד) התאגיד הבנקאי מנהל פעילות רכישת חייבים תאגידיים בשיטה של בחינת כושר החזר של המוכר (יצואן) ורכיב הביטוח, ואינו בוחן את החייבים שנרכשו - אי בחינה של החייבים שנרכשו אינה משפיעה על הגדרת העסקה. עם זאת, פעילות כזו עלולה לפגום בעמידה בתנאי הכשירות לטיפול בגישת IRB, בפרט בחייבים תאגידיים. (ה) עסקת מכירה שבה נקבע כי במקרה של סכסוך מסחרי, יש לתאגיד הבנקאי זכות חזרה למוכר (ליצואן) - זכות החזרה ליצואן עשויה להקטין את סיכון הדילול. הגדרת הנכס כ"חייבים שנרכשו" תיבחן על פי הכללים המפורטים לעיל. (ו) מקרה בו קיים מוכר (יצואן) "חלש" ולקוחות "חזקים" (או להיפך) - האם משפיע על הגדרת העסקה כרכישה? העוצמה היחסית של המוכר (היצואן) ביחס ללקוחותיו אינה משמשת קריטריון לבחינת קיום עסקת מכירה. הגדרת העסקה תיקבע על פי הכללים המפורטים לעיל.	
2.3 אימוץ גישת הדירוגים הפנימיים על קבוצות הנכסים השונות (סעיפים 256-262)		
	האם תאגידיים בנקאיים המיישמים את גישת AIRB לסיכון אשראי לתאגידיים, ריבוניות ובנקים, יכולים "לחזור אחורה" לגישת FIRB (סעיף 261)?	שאלה 1:

תאריך עדכון		
31.12.08	לא יותר לתאגיד בנקאי "לחזור אחורה" לגישות פחות מתקדמות, אלא אם כן השתנו הנסיבות באופן מהותי, למשל צמצום הפעילות. בכל מקרה, השינוי יתבצע רק לאחר קבלת אישור פרטני מהמפקח.	תשובה :
	3. כללים עבור חשיפות לתאגיד, לריבונות ולבנק	
3.2 רכיבי סיכון (סעיפים 285-325)		
	סעיף 288 קובע כי: "חוב נדחה הוא כזה שחוב אחר קודם לו באופן ברור ומפורש. סעיף זה מתייחס ל"נדחות", במובן המשפטי". מה המשמעות הפרקטית של המשפט האחרון?	שאלה 1:
1.4.09	המשמעות הפרקטית היא שחוב ייחשב "בכיר" (ולכן תחת גישת המודלים הפנימיים הבסיסית - FIRB, מוקצה לו LGD בשיעור 45%), אלא אם חוב אחר קודם לו. על התאגיד הבנקאי לקבוע, לגבי כל הלוואה, אם היא נדחית בהתאם למידת הקדימות שלה מבחינה משפטית, ובמידה והתשובה חיובית, לייחס לה LGD בשיעור 75%.	תשובה :
	כיצד יש להמיר לאשראי ערבויות למשתכנים על פי חוק המכר (סעיפים 308-317)?	שאלה 2:
18.1.15	תחת הגישה הבסיסית (FIRB): סעיף 311, העוסק בחשיפות תחת גישת FIRB, קובע כי סוגי המכשירים ומקדם המרה לאשראי המיוחס להם יהיו זהים לאלו שבגישה הסטנדרטית כמצוין בסעיפים 82-89 להוראת ניהול בנקאי תקין מספר 203, למעט חריגים, שאינם רלוונטיים לערבויות חוק מכר. כפי שנקבע בגישה הסטנדרטית (סעיף 84(v) להוראת ניהול בנקאי תקין מספר 203), ערבויות להבטחת השקעות של רוכשי דירות (ערבות לקונה דירה לפי חוק המכר), יקבלו מקדם המרה לאשראי של 10% אם הדירה נמסרה למשתכן, ו- 50% אם הדירה טרם נמסרה למשתכן. תחת הגישה המתקדמת (AIRB): סעיף 316, העוסק בחשיפות תחת גישת AIRB, קובע כי תאגידים בנקאיים, העומדים בדרישות הסף לשימוש באומדניהם העצמיים ל-EAD, יורשו להשתמש באומדניהם הפנימיים לקביעת מקדמי המרה לאשראי (CCF) עבור סוגים שונים של מוצרים, בתנאי שהחשיפה אינה כפופה למקדם המרה לאשראי של 100% על פי הגישה הבסיסית. תנאי זה לא חל על ערבויות ביצוע. לפיכך, כל תאגיד בנקאי יקבע בעצמו את מקדמי ההמרה לאשראי.	תשובה :
	למה הכוונה בסעיף 313 בשימוש במונח "הערך המשקף אילוצי זמינות אפשריים של עסקת האשראי", שמהווה "תקרה" לסכום לו מיוחס מקדם ההמרה לאשראי בגישת FIRB?	שאלה 3:
15.11.09	הכוונה לתנאים שמגבילים את יכולת הלקוח לנצל את האשראי שהתאגיד הבנקאי התחייב להעמיד לו. ההיגיון העומד בבסיס קביעת "תקרה" זו הוא, שאין טעם לחשב את ה- CCF על החלק שאיננו בסיכון, היינו על החלק שאינו נגיש ללקוח.	תשובה :

תאריך עדכון		
	(א) ניתן ליישם את ההקלה של אותה תקרה ביחס להתחייבות למתן אשראי או להוצאת ערבות, אשר נקבע במפורש בהסכם עם הלווה כי תמומש עד לגובה תקרת חבות (מוחלטת או יחסית להון התאגיד הבנקאי), כפי שנקבע בהסכם. דוגמה מקובלת ליישום: תנאי לפיו העמדת האשראי לא תביא לחריגה ממגבלות לווה או קבוצת לווים בהתאמה, ובמועד הדיווח המחויבות המשוקללת עולה על סף זה. (ב) התניה כגון covenants, שלא מתקיים בעת המדידה, אינה פוגמת בהגדרת התחייבות (ה"תקרה" לא תופעל). <u>הסבר</u>: יישום ההקלה במקרים אלו עלול להשמיט התחייבויות למתן אשראי לפרויקטים בסכומים גבוהים מאוד, כאשר, לדוגמה, ללווה אין הון עצמי כמתחייב בהסכם האשראי. גישה זו בעייתית בהקשר לניהול סיכונים ודיווח עליהם, משום שהתאגיד הבנקאי חשוף להתחייבויות גבוהות בנסיבות שאינן בשליטתו (לדוגמה גיוס הון אצל היזם). (ג) במידה ויכולת הלקוח לנצל את האשראי מותנית בהעמדת ביטחונות כשירים, ייוחס מקדם המרה לאשראי לכל הסכום (ה"תקרה" לא תופעל), ומצד שני יוכל התאגיד הבנקאי לחשב את הקצאת ההון בגין המחויבות בהתחשב בביטחונות, כאמור בתשובתנו לשאלה 12 בסעיף 1.13 (פריטים חוץ מאזניים) בפרק 1 (חובות בודדים) של חלק II (גישה סטנדרטית). (ד) למען הסר ספק, יובהר כי הקלות כאמור לעיל אפשריות רק אם קיימת מערכת מעקב אפקטיבית המונעת חריגה מהתקרה החוזית, וקיימים תרבות ארגונית ודפוסי ניהול שלא מאפשרים לתאגיד הבנקאי לשנות את התנאים כאשר הלקוח מגיע לגבול, או כאשר אין בידיו ביטחונות כשירים מספקים.	
	סעיף 321 קובע תנאים לסיווג עסקה קצרת טווח על-פי התקופה המקורית שלה. בהנחה כי מסמכי העסקה כוללים סעיפי התאמת מרווח יומית (daily remargining), וכי הבנק מבצע שערוך בפועל על בסיס יומי, האם יש צורך כי הדרישה לשערוך יומי, המופיעה בסעיף 321, תיכלל במסמכי העסקה?	שאלה 4:
5.12.13	סעיף 321 להוראת ניהול בנקאי תקין מספר 204, קובע כי מסמכי העסקה יכללו דרישה לשערוך יומי. עם זאת, על מנת שלא לפגוע בתאגידים הבנקאיים שלא לצורך, אנו מתירים לוותר על דרישה מפורשת בכתב לשערוך יומי, בחוזים קיימים בלבד, בהתקיים שני התנאים הבאים: ▪ החוזים כוללים סעיף התאמת מרווח יומית. ▪ הבנק מבצע שיערוך בפועל על בסיס יומי. חוזים חדשים שיחתמו החל מיום 1 בינואר 2014 חייבים לכלול דרישה מפורשת לשערוך יומי, בכדי לעמוד בתנאי סעיף 321.	תשובה:
	4. כללים לחשיפות קמעונאיות	

תאריך עדכון		
4.2 רכיבי סיכון (סעיפים 331-338)		
	ביטוח הלוואות לדיוור (סעיפים 332-333)	שאלה 1:
31.12.08	תאגיד בנקאי יכול להכיר בביטוח הלוואות לדיוור (ביטוח אשראי) כמפחית סיכון, כל עוד מתמלאות כל הדרישות הרלוונטיות בהוראה, ולבצע התאמה של אומדני ה-PD או ה-LGD אשר ישקפו את הפחתת הסיכון הנגזרת מביטוח זה.	תשובה:
	מהו מקדם המרה לאשראי של מחויבות למתן אשראי, שנתנה ללקוח במסגרת "אישור עקרוני ושמירת שיעור הריבית" להוראת ניהול בנקאי תקין מספר 451 "נהלים למתן הלוואות לדיוור" (סעיף 338)?	שאלה 2:
31.12.08	סעיף 338, קובע כי במידה שקיימות התחייבויות צמודות לשער חליפין, או לשערי ריבית, בתיק הקמעונאי של התאגיד הבנקאי, לצרכי יישום גישת IRB, אין התאגידים הבנקאיים רשאים לספק את הערכותיהם הפנימיות לסכומים שווי ערך אשראי. תחת זאת, ימשיכו לחול כללי הגישה הסטנדרטית (הוראת ניהול בנקאי תקין מספר 203). על פי הכלל שנקבע בסעיף 83 להוראת ניהול בנקאי תקין מספר 203, המתייחס לגישה הסטנדרטית, מחויבות כאמור תקבל מקדם המרה לאשראי (CCF) בשיעור 0%.	תשובה:
	5. כללי חשיפות למניות	
	6. כללים לטיפול בתיקי חייבים שנרכשו	
6.1 שקלול נכסי סיכון בגין הסיכון לכשל (סעיפים 363-368)		
	האם תאגידים בנקאיים מחויבים ליישם גישת מעלה-מטה לגבי חייבים קמעונאיים כשירים שנרכשו, אפילו במצב שבו קיים מידע ברמה האינדיבידואלית המאפשר יישום גישת מטה-מעלה (סעיף 364)?	שאלה 1:
31.12.08	חייבים קמעונאיים שנרכשו יטופלו בגישת מעלה-מטה, בהתאם לדרישות הרלוונטיות המפורטות בהוראה. כאשר תנאי הכשירות לא מתקיימים, התאגיד הבנקאי לא יוכל לטפל בחשיפה זו על פי גישת ה-IRB. כלומר, נכון למציאות הצפויה בישראל, ימשיך לטפל בהן לפי הגישה הסטנדרטית (הוראת ניהול בנקאי תקין מספר 203).	תשובה:
	7. טיפול בהפסדים צפויים והכרה בהפרשות	
	8. דרישות הסף לגישת ה-IRB	
8.3 תכנון מערכת הדירוג (סעיפים 394-421)		
	האם כל התאגידים הבנקאיים בקבוצה רשאים/נדרשים להשתמש באותם המודלים לדירוג? במידה ואינם נדרשים, האם ניתן, לצורך הקצאת הון של בנק האם על בסיס	שאלה 1:

תאריך עדכון		
	מאוחד, לבצע סקאלה אשר תביא לידי ביטוי את המדרגים השונים בכל החברות בקבוצה?	
15.11.09	כעיקרון, איננו מחייבים או פוסלים שימוש אחיד במודלים בקבוצה הבנקאית. עם זאת, קיימים יתרונות רבים לפיתוח מודלים אחידים בתוך הקבוצה הבנקאית, בעיקר ניצול "יתרונות לגודל" באופן של פיתוח מודלים ברמת הקבוצה הבנקאית. במצבים בהם קיים שימוש באותם המודלים, חשוב להקפיד כי הם יתאימו לפרופיל הלווים והעסקאות של כל תאגיד בנקאי, ולהתבסס על שיקולים ענייניים בלבד, כמו אופי הפעילות של התאגיד הבנקאי והיקפה, מאפייני תיק האשראי שלו וכדומה. בכל מקרה, במידה וקיים שיתוף במודלים בתוך הקבוצה הבנקאית, אחריות התאגיד הבנקאי בדבר קיום דרישות הסף מלאה, ואין לגלגל אחריות זו הלאה (כולל לא לחברת האם). במצב בו תאגיד אומד באופן עצמאי את רכיבי הסיכון, אין חובה ליצור "סקאלה אשר תביא לידי ביטוי את המדרגים השונים בכל החברות". ייתכן וייווצר הצורך ביצירת "סקאלה משותפת", אם למשל אין לחברת הבת אפשרות לאמוד את רכיבי הסיכון (לדוגמה, בשל מחסור בנתונים). במצב זה, על מנת להיעזר בנתוני כלל הקבוצה הבנקאית לאמידת רכיבי הסיכון, מובן שיש צורך לדרג את כל החשיפות בקבוצה על "סקאלה משותפת".	תשובה:
	האם בשלב הדירוג האורדינלי ניתן להשתמש בהגדרת כשל "רחבה" על מנת להגדיל את מספר תצפיות הכשל לצורך תקפות סטטיסטית?	שאלה 2:
31.12.08	ניתן להשתמש בשלב הדירוג האורדינלי בהגדרת כשל "רחבה", כלומר במאפייני סיכון לכשל של לווה, שאינם נצמדים להגדרת הכשל המופיעה בהוראה, כל עוד מערכת הדירוג בכללותה עומדת בדרישות ההוראה. הערה: מובן כי לצורך אמידת PD (השלב השני) יש להשתמש בהגדרת הכשל המופיעה בסעיפים 452-457 להוראה.	תשובה:
	באיזו פילוסופיית דירוג יידרשו התאגידים הבנקאיים לדרג את חשיפותיהם: "in time" או "through the cycle"?	שאלה 3:
20.6.10	השימוש בכל אחת משתי פילוסופיות הדירוג, או שילוב ביניהן, אפשרי. חובה על כל תאגיד בנקאי להגדיר באופן ברור את פילוסופיית הדירוג בה הוא נוקט, ולהתאים את התהליכים הרלוונטיים (כגון תיקוף) לפילוסופיית הדירוג בה בחר. בנוסף, על כל תאגיד בנקאי להיות עקבי עם בחירת פילוסופיית הדירוג לאורך זמן. ניתן ליישם פילוסופיות דירוג שונות לקבוצות נכסים שונות (למשל, לדרג מדינות על פי פילוסופיית TTC ולדרג לקוחות עסקיים וקמעונאיים על פי פילוסופיית PIT).	תשובה:
	ההוראה דורשת חישוב של LGD ברמת עסקת האשראי (facility), ומנחה את התאגידים הבנקאיים לפתח מודל לאמידת ה-EAD באותה רמה. עם זאת, הנוהג	שאלה 4:

תאריך עדכון		
	בתאגידים בנקאיים ישראלים הוא לנהל סל מוצרי אשראי מול סל ביטחונות. עובדה זו מקשה על חישוב ה- LGD ברמת המכשיר או העסקה הבודדת, בשל הצורך בהקצאת ביטחונות לחשיפות. בנוסף, נטען כי קיים קושי סטטיסטי לבנות מודל לאמידת ה- EAD ברמת המכשיר, בשל מיעוט תצפיות. לאור הקושי הטכני במידול, ולצורך עמידה במבחן השימוש (use test) הנדרש בהוראה, האם יותר לחשב LGD ברמת לווה ולבנות מודל לאמידת EAD ברמת הלקוח?	
31.12.08	לא תתאפשר חריגה מדרישת ההוראה, לפיה אמידת LGD ו- EAD לחשיפות לתאגידים, לבנקים ולריבונות תיעשה ברמת "עסקת אשראי" (facility). הגדרת עסקת אשראי (facility) תתבצע בהתאם למאפיינים של עסקת אשראי קמעונאית, המצוינים בסעיף 402 להוראה. בהקשר זה מובהר: • הדיון רלוונטי רק לגישת הדירוגים הפנימיים המתקדמת (AIRB), ולא לגישה הבסיסית (FIRB). • עמדתנו כאמור עקבית עם המקובל במדינות נוספות, בהן מקובל אופן ניהול סל מוצרי אשראי מול סל ביטחונות.	תשובה:
	בנוגע לחשיפות קמעונאיות, ההוראה אינה כוללת הגדרה של המונח "עסקת אשראי" (facility), למרות שהיא משתמשת בו פעמים רבות. לצורך פרשנות של דרישות סף, והנחיות שונות בהוראה, יש מקום להבהיר את המונח (סעיפים 401-402).	שאלה 5:
31.12.08	"עסקאות אשראי" קמעונאיות יוגדרו באופן עצמאי על ידי התאגיד הבנקאי, בין היתר, בהתאם למאפיינים המפורטים בסעיף 402: סוג מוצר; סוגי ביטחונות; ערבויות; בכירות החוב; וכן מאפיינים רלוונטיים נוספים.	תשובה:
	באלו נסיבות, בהתייחסו לתהליך הקצאת לווים ועסקאות אשראי בין דירוגים או מאגרים, יראה הפיקוח עודף ריכוזיות באחד הדירוגים (סעיפים: 406, 407 ו- 409)	שאלה 6:
31.12.08	הפיקוח על הבנקים יבחן בעתיד את סוגיית ריכוזיות היתר במערכות דירוג, תוך ניתוח נתוני לווים ואשראי שיתקבלו מהתאגידים הבנקאיים. לאחר מכן, הפיקוח על הבנקים ישקול אם לקבוע הנחיות מפורשות וכללים ברורים, על מנת להכריע אם קיימים ריכוזים של לווים ו/או עסקאות אשראי בדירוגים מסוימים בתוך מערכות הדירוג של התאגידים הבנקאיים.	תשובה:
	האם ובאיזו מידה תאגידים בנקאיים יוכלו להשתמש בדירוגים של חברות דירוג (סעיף 411)?	שאלה 7:
20.6.10	בנוגע לדירוג חשיפות ללווים שקיים מעט מאד מידע פנימי לגביהם, תאגידים בנקאיים המיישמים את גישת ה- IRB יורשו להשתמש בדירוגים חיצוניים של חברות דירוג שהוכרו על ידי המפקח כ- ECAI ככשירות (כאמור בסעיף 90 להוראת ניהול בנקאי תקין מספר 203) כגורם עיקרי בקביעת הדירוג הפנימי, או כטכניקה של מיפוי נתונים	תשובה:

תאריך עדכון		
	חיצוניים לצורך אמידת ה-PD. עם זאת, הדירוג הפנימי צריך להתייחס למידע נוסף שקיים ברשות התאגיד הבנקאי, למשל מידע עדכני שטרם השפיע על הדירוג החיצוני.	
	שאלה 8: באלו נסיבות ניתן להשתמש במודל מונחה מומחה (expert judgment) (סעיפים 410 ו-411)?	
31.12.08	תאגידים בנקאיים רשאים להשתמש במודלים מונחי מומחה בשלב הדירוג האורדינלי. עם זאת, בעת כימות רכיבי הסיכון אין להסתמך עליהם באופן בלעדי - על אומדני רכיבי הסיכון להיות מבוססים על ניסיון היסטורי וראיות אמפיריות, ולא להיות מבוססים על הערכות סובייקטיביות בלבד.	תשובה:
	שאלה 9: סעיף 396 להוראה קובע כי מערכת דירוג כשירה חייבת לכלול מימד של מאפיינים ספציפיים לעסקה, אשר יהיה נפרד ומובחן ממימד הסיכון לכשל של הלווה. כיצד מתיישבת דרישה זו עם העובדה, שבגישת FIRB דרישת ההון מתבססת על הערכות פנימיות של התאגיד הבנקאי רק ביחס למימד הסיכון לכשל של הלווה?	
1.4.09	(א) גם תאגידים בנקאיים המיישמים את גישת ה-FIRB חייבים למלא אחר דרישה זו. אמנם, לצורך חישוב דרישת ההון נעשה שימוש רק במימד הסיכון לכשל של הלווה (PD), אולם הסעיף מחייב התייחסות למאפייני העסקה על מנת שהתאגיד הבנקאי יוכל להשתמש במערכת הדירוג לניהול האשראי, ולעמוד ב"מבחן השימוש". לא ניתן לנהל אשראי תוך התעלמות ממאפייני עסקאות, והתבססות בלעדית על מאפייני הלווים. (ב) בשל הקושי האפשרי של תאגידים בנקאיים, המיישמים את גישת ה-FIRB, לכמת את הסיכון הנובע ממאפייני העסקה, מאפשר סעיף 398 לעמוד בדרישה לקיומו של מימד מאפייני העסקה, למשל באמצעות אמידת ההפסד הכולל מהחשיפה (EL). (ג) עמידה בדרישה זו אפשרית כמובן גם על ידי אמידת ההפסד בהינתן כשל (LGD), גם אם לא ברמה שתזכה את התאגיד הבנקאי בכשירות ליישום גישת AIRB.	תשובה:
	שאלה 10: באופן תיאורטי אכן ניתן להבחין בין מערכות דרוג מסוג PIT ו-TTC. באופן מעשי כמעט כל מודל יהיה תמהיל של שתי הגישות, ויכיל מאפיינים משתיהן. אופי הנתונים, זמינות המידע והאופן בו המצב המאקרו כלכלי כבר מתבטא בתוך המשתנים, יכתיבו את אופי המודל ואת "נטייתו" לכיוון אחת הגישות. קשה לכוון את המודל באופן יזום לאחד הכיוונים (סעיפים 414-415).	
15.11.09	(א) בחירת פילוסופיית הדירוג, גם אם משולבת, חייבת להיעשות באופן מכוון, בהתאם לאפשרויות. בחירה של "שילוב" בין PIT לבין TTC אינה בחירה של "הלא נודע". יש לצפות שמערכת דירוג תשקף ציפיות ברורות לגבי תוצריה. לא תאושר מערכת דירוג שלא ברור איזו פילוסופיית דירוג היא משקפת, ואלו תוצאות מצופות ממנה.	תשובה:

תאריך עדכון		
	(ב) בכלל זה, נדרש שכבר בתכנון מערכת הדירוג תהיה הבנה של פילוסופיית הדירוג ושל ההשלכות שלה על תפוקות המערכת (ולא רק בסופו של התהליך תתואר פילוסופיית הדירוג כ"שילוב"). מובהר בזאת, שעדכון של מודל בהתאם לממצאים שנאספים לאורך זמן, כולל שינוי בפילוסופיית הדירוג, אפשרי, ובלבד שפעולת העדכון מתבצעת תוך הבנה, ובהתאמה, לפילוסופיית הדירוג שהתאגיד הבנקאי בוחר. (ג) בנוגע לטענה כי קשה לכוון את המודל באופן יזום - יש לתכנן את מערכת הדירוג. כלומר: לא סתם "לשחק עם המספרים", אלא לפתח ולעדכן את המודל תוך הבנה מה המודל אמור לנבא.	
	כלי תיקוף למודלים היברידיים הם בעייתיים. רוב כלי התיקוף המקובלים מתאימים לפילוסופיית דירוג PIT טהורה (סעיפים 415-414).	שאלה 11:
15.11.09	תיקוף מודל היברידי הוא אכן מאתגר. עם זאת, חשוב שהתאגיד הבנקאי יידע מה המודלים שלו מנסים לנבא, ויבחן עד כמה המודלים מצליחים בכך. על התאגיד הבנקאי להבין את הפילוסופיה העומדת בבסיס פיתוח המודל, לוודא ששני השלבים באמידת רכיבי הסיכון (הקצאה לסלי סיכון, ואמידת רכיבי הסיכון לכל לסל סיכון) מתבצעים באופן עקבי בהתאם לאותה פילוסופיה, ולהעריך אם התנהגות תוצרי מערכת הדירוג (הדוגמה הקלאסית לכך היא השתנות התפלגות הדירוגים לאורך זמן) תואמת את פילוסופיית הדירוג.	תשובה:
8.4 תפעול מערכת דירוג הסיכונים (סעיפים 437-422)		
	ההוראה מתייחסת ל"יושרת (integrity) הליך הדירוג" בסעיפים 424-427. בפרט, בסעיף 424 יש התייחסות לאי תלות הנדרשת בין הגורם שמקצה את הדירוגים ומאשר אותם לבין הגורם העסקי שמשווק את האשראי. האם דרישה לחוסר תלות בגורם העסקי, קיימת גם ביחס לגורם שאחראי על פיתוח המודלים?	שאלה 1:
1.6.09	מאחר וקיים ניגוד עניינים מובנה בין שיקולים שיווקיים לבין מדידת הסיכון, האחריות על פיתוח מערכות דירוג האשראי תוטל על גורם שאינו תלוי בגורם העסקי. הגדרות האחריות בנושא צריכות להיות ברורות. גישה זו תואמת את עמדת ה-CEBS, כפי שפורסמה במסמך "Guidelines on the implementation, validation and assessment of Advanced Measurement (AMA) and Internal Ratings Based (IRB) Approaches", מיום 4 באפריל 2006.	תשובה:
	במסגרת יישום הגישות המתקדמות הכלולות בהוראות ניהול בנקאי תקין העוסקות בדרישות הלימות ההון, הקים התאגיד הבנקאי ועדת ההיגוי לפיתוח המודלים. התאגיד הבנקאי מתכוון להעמיד בראש הועדה את הממונה על האשראי בתאגיד הבנקאי, וזאת על מנת לחזק את מעמד הועדה בתאגיד הבנקאי.	שאלה 2:

תאריך עדכון		
1.6.09	בהתאם לעמדתנו העקרונית שהוצגה בשאלה 1 לעיל, מינוי כאמור אינו ראוי, בשל ניגוד העניינים הפוטנציאלי. במידת הצורך, ועל פי שיקול דעתו של התאגיד הבנקאי, ניתן ואף רצוי להגדיר ועדת היגוי להטמעת המודל, בה יכול גורם עסקי "לתת את הטון", לקדם את התהליך ולתרום את תרומתו.	תשובה :
	ביצוע מבחן קיצון הכולל שינוי דרמטי של המשתנים המסבירים במודל עשוי לתת תוצאה מוטעה/שגויה מאחר ו"יוצאים" מטווח המודל. כלומר, בניית המודל מתבססת על טווח אוכלוסייה/משתנים מסוים (הכולל מחזור עסקים מלא) אולם המודל לא יכול לנבא השלכות של שינויים דרמטיים - מחוץ לטווח שעל בסיסו נבנה המודל. האם ניתן לבצע מבחני קיצון באמצעות שימוש בנוסחאות לחישוב הנכסים המשוקללים בסיכון, המופיעות בהוראה, וכוללות את רכיבי הסיכון: PD, LGD ו-EAD - תוך כדי שינוי באחוזי ההסתברות בהתפלגות הנורמאלית המצטברת? (סעיפים 434-437)	שאלה 3 :
15.11.09	(א) על פי הנחיות ועדת באזל בנוגע למבחני קיצון ממאי 2009³ (להלן - ההנחיות בנוגע למבחני קיצון), למבחני קיצון תחת גישת ה- IRB יש שתי מטרות עיקריות: (i) הערכת "חוסן" (robustness) המודל האומד את רכיבי הסיכון; ו- (ii) הערכה של כריות ההון המוחזקות מעבר למינימום הפיקוחי. (ב) לצורך הערכת חוסן המודלים לאמידת רכיבי הסיכון (לבחון את רגישות רכיבי הסיכון, תוצרי המודל, לשינויים בתשומות ובפרמטרים) אין טעם בשינוי רמת הביטחון של ההתפלגות הנורמאלית המצטברת של הנוסחה לחישוב הנכסים המשוקללים בסיכון, שכן המודלים כלל אינם תלויים בנוסחה זו. (ג) לצורך הערכת הלימות ההון, יש טעם בשינוי רמת הביטחון של ההתפלגות הנורמאלית המצטברת של הנוסחה לחישוב הנכסים המשוקללים בסיכון, אך אין די בכך: • סעיף 434 להוראה קובע כי "מבחני הקיצון חייבים לכלול זיהוי אירועים אפשריים או שינויים עתידיים בתנאים הכלכליים שעשויים להשפיע לרעה על חשיפת התאגיד הבנקאי לסיכונים אשראי, וכן הערכה ליכולתו של התאגיד הבנקאי להתמודד עם שינויים אלה". • סעיף 435 להוראה קובע כי "בנוסף למבחנים הכלליים יותר המתוארים לעיל, על התאגיד הבנקאי לערוך מבחן קיצון לסיכונים אשראי, כדי להעריך את השפעתם של תנאים ספציפיים מסוימים על דרישות ההון הפיקוחי המוטלות על התאגיד הבנקאי לפי גישת ה- IRB".	תשובה :

³ <http://www.bis.org/publ/bcbs155.pdf?noframes=1>

תאריך עדכון		
	ההיגיון שבבסיס דרישות אלו הוא העובדה שמבחני קיצון מתגברים על חסרונות של כלים אחרים, כמו שינוי רמת ביטחון. כך למשל, הם מאפשרים לחזות שינויים בלתי צפויים או פתאומיים שלא התבטאו בנתונים היסטוריים. בנוסף, הם קושרים בין הפסד להתרחשות אירוע (כמו שעושים תרחישים, למשל), כלומר - מאפשרים להעריך איזה תמהיל של גורמי סיכון יגרום להפסד. (ד) טענת התאגיד הבנקאי, לפיה "הלחצת" משתנים מסבירים עשויה "לתת תוצאה מוטעה/שגויה מאחר ו"יוצאים מטווח המודל" איננה מקובלת. מעבר לאמור בסעיפים 434-435 להוראה כמצוטט לעיל, ראו גם את הפסקה אחרונה בעמוד 10 בהנחיות בנוגע למבחני קיצון, לפיה "יתרון נוסף של ניתוחי רגישות ותרחישים הוא העובדה שהם מסייעים לבחון אם גישות כמותיות פועלות בהתאם ליעודן. אם תוצאות הניתוח מראות כי מודל מסוים אינו יציב, או אינו פועל בהתאם ליעודו עם תשומות קיצוניות, על ההנהלה לשקול להעמיד את המודל לבחינה מחודשת, לשנות פרמטרים מסוימים, או לכל הפחות לייחס פחות משקל לדיוק של תוצרי המודל".	
	המודל הפנימי שהתאגיד הבנקאי מפתח לצורך אמידת רכיבי הסיכון אינו מתאים למבחני קיצון, משום שבתחום הקיצון הוא מאבד את תוקפו. להבנתנו, מבחני קיצון במסגרת בחינת המודל מנותקים לחלוטין מהמודל המשמש את התאגיד הבנקאי לקביעת דרישת ההון בגישת IRB (סעיפים 434-437).	שאלה 4:
15.11.09	בהתאם לתשובתנו הקודמת, אנו לא מקבלים גישה זו. המודלים לאמידת רכיבי הסיכון צריכים "לעבוד" גם בשפל כלכלי חמור, גם אם לא בצורה מיטבית. לא ניתן לקבל גישה לפיה בתרחיש כלכלי גרוע אין לתאגיד הבנקאי שמיישם את גישת IRB כל אומדן לסיכון האשראי לו הוא חשוף. חיזוק לעמדה זו ניתן למצוא בהנחיות בנוגע למבחני קיצון, כפי שמצוטטות בסעיף ד' בתשובה הקודמת.	תשובה:
	בסעיף 424 נדרש שההקצאה ואישור הדירוגים יהיו בלתי תלויים בגורם שעשוי לצאת נשכר באופן ישיר מהעמדת האשראי (בטרמינולוגיה שאומצה - "גורם עסקי"). מה מידת אי התלות המצופה? מי נחשב לעניין זה גורם עסקי?	שאלה 5:
15.11.09	מצופה שיוקמו מנגנונים שלא יאפשרו לשיקולים עסקיים / שיווקיים להשפיע על שיקול הדעת במדידת הסיכון הכרוך בעסקאות אשראי - כלומר על הקצאה ואישור של דירוגים. גורם עסקי הוא כל גורם שמייצג את השיקולים העסקיים / השיווקיים. למשל, גורמים שבאחריותם העמדת אשראי, אישורו, קשר עם לקוחות, שיווק אשראי וכדומה.	תשובה:
	לגורמים העסקיים צריכה להיות מעורבות גבוהה בתהליך אישור הדירוג ויישומו בשל העובדה שהם הגורמים שמכירים את הלקוח בצורה הטובה ביותר ואחראים על העמדת האשראי וניהול הסיכון בגינו. האם אפשרי שרק האישור יבוצע על ידי גורם בלתי תלוי?	שאלה 6:

תאריך עדכון		
15.11.09	רצוי כי הגורם העסקי יתרום מידיעותיו על הלקוח לעניין. עם זאת, יש ליצור מנגנון שימנע משיקולים עסקיים / שיווקיים להילקח בחשבון בהקצאה ואישור של דירוג. אנו מסכימים שהגורם העסקי מכיר את הלקוח בצורה הטובה ביותר, ואחראי על העמדת האשראי וניהול הסיכון בגינו, אך בדיוק מהסיבה הזו הוא יתקשה למדוד את הסיכון הגלום בעסקאות איתו באופן אובייקטיבי ואמין. אף אם אישור הדירוג נעשה על ידי גורם בלתי תלוי, לא סביר שהקצאת הדירוגים בפועל תיעשה על ידי גורם עסקי (אשר עלול לשקול עניינים שיווקיים בתהליך הדירוג) מבלי שייקבעו מנגנונים שיבטיחו ששיקולים שיווקיים לא יילקחו בחשבון לצורך קביעת דירוג הסיכון.	תשובה :
	במסגרת עקרון אי-התלות, האם אפשרי שהגורמים העסקיים ימליצו על הדירוג (לאור ההכרות המעמיקה ביותר עם אספקטים איכותיים של הלקוח) וועדת אשראי (בה חברים גורמים עסקיים) תאשר אותו?	שאלה 7:
15.11.09	ההצעה מחייבת בחינה מעמיקה יותר של המנגנונים המוצעים לנטרול השיקולים השיווקיים. על פניו, העובדה שההמלצה נתונה לאישור של גורם בלתי תלוי אינה מספיקה ונדרש מנגנון יעיל לנטרול אותם שיקולים. מיותר לציין שהגורם המאשר לא יכול להיות בכל מקרה גורם עסקי, ולפיכך בוועדת אשראי, שמאשרת את הדירוגים, לא יכולים להיות חברים גורמים עסקיים.	תשובה :
	סעיף 60 בטיטת מסמך העקרונות לניהול סיכונים אשראי שפרסם הפיקוח על הבנקים⁴, מאפשר שגורם עסקי יקצה דירוגים, ובלבד שגורם בלתי תלוי יאשר את הדירוג.	שאלה 8:
15.11.09	בהקשר של קביעת "כרית הספיגה להפסדי אשראי" על בסיס מערכת דירוג, אנו מאמצים את הגישה השמרנית יותר של גישת IRB, ודורשים שייקבעו מנגנונים שיבטיחו כי כבר בשלב הקצאת הדירוג ינוטרלו שיקולים עסקיים.	תשובה :
	מהו תפקידה של פונקצית בקרת סיכונים אשראי? האם תפקיד פונקציה זו לאשר את הדירוגים? האם תפקידה לאשר את המודלים?	שאלה 9:
15.11.09	ההוראה אינה קובעת "רשימה סגורה" של מטלות באחריות פונקצית בקרת סיכונים אשראי. עם זאת, ניתן לראות בסעיף 6 לחלק א' של נייר עמדה מספר 4, המופיע בנספח ג' לקובץ שאלות ותשובות זה, דוגמה לתפקידה האפשריים. תפקידה של פונקצית בקרת סיכונים אשראי אינו מתמצה ב"לאשר את הדירוגים", אלא לבחון את אופן השימוש בהם, ולכן גם נדרשת אי התלות במקצי הדירוגים. תפקידה של היחידה גם אינו "לאשר את המודלים", אלא לבחון אותם ולתקף אותם.	תשובה :

תאריך עדכון		
	הערה: תפקידיה של פונקציה בקרת סיכונים אשראי מטופלים במסגרת עבודת הפיקוח על הבנקים, במסמכים שונים. מכיוון שאינה ייחודית לגישת IRB, אנו נמנעים כאן מלהגדיר את תפקידיה.	
8.5 פיקוח ושלטון תאגידי (סעיפים 438-443)		
	שאלה 1: באיזו תדירות נדרשת סקירה של ביקורת פנימית, ודיווח לדירקטוריון?	
15.11.09	סעיף 443 קובע כי "הביקורת הפנימית, או פונקציה דומה לה בעצמאותה, תבחן לפחות אחת לשנה את מערכת הדירוג של התאגיד הבנקאי ואת אופן יישומה". בהתאם למקובל ברשויות פיקוח אחרות, אנו מחייבים שגם תדירות הדיווח של הביקורת הפנימית לדירקטוריון ולהנהלה הבכירה תהיה שנתית.	תשובה:
8.6 שימוש בדירוגים פנימיים (סעיפים 444-445)		
	שאלה 1: הבחנה בין "מבחן הניסיון" לבין "מבחן השימוש".	
31.12.08	על פי מבחן הניסיון , טרם הגשת בקשה לאישור הקצאת הון על פי גישת ה- IRB למפקח, נדרשות לפחות שלש שנים של שימוש במערכות הדירוג, אשר עומדות בתנאי הסף באופן כללי (broadly in line). על פי מבחן השימוש , על דירוגים פנימיים ואומדני כשל והפסד, אשר משמשים לחישוב דרישת ההון, וכן על המערכות והתהליכים הקשורים אליהם, להוות חלק מהותי בניהול הסיכונים, בתהליך קבלת ההחלטות, בהקצאה פנימית של הון ובפונקציות משטר תאגידי. מערכות דירוג ואומדנים שפותחו ומיושמים אך ורק לצורכי כשירות לגישת ה- IRB, ושימושם נועד רק להעניק תשומות IRB, אינן מקובלות. בעוד שמבחן הניסיון מתייחס לתהליכים ולפונקציות הקשורים למדידת ולניהול סיכונים, ודורש שמערכות דירוג יעמדו בדרישות הסף באופן כללי בלבד, מבחן השימוש מכסה יותר תהליכים ופונקציות, ודורש בסופו של דבר, שימוש בכל מערכת הדירוג לצרכי IRB. במבחן הניסיון, אורך תקופת השימוש לפני הגשת הבקשה למפקח היא משתנה מפתח משום שלוקח זמן להגיע לשימוש נאות והומוגני.	תשובה:
	שאלה 2: כאשר תאגיד בנקאי משכלל, או משנה, את מערכת הדירוג, האם תקופת השימוש צריכה להתחיל שוב מסיום השכלול או השינוי?	
31.12.08	ספירת הזמן המעיד על שימוש במודל לא "תתאפס" בכל עדכון של המודל. עם זאת, שימוש במודל חדש, שונה באופן מהותי מהמודל הקיים, מחייב אישור פרטני מהמפקח על הבנקים. במקרה כזה, עשוי המפקח על הבנקים לדרוש מהתאגיד הבנקאי לעמוד במבחן השימוש למודל החדש. תאגיד בנקאי ידווח לפיקוח באופן שוטף על עדכון ושיפור המודל. כאשר הפיקוח יבחין בשינויים משמעותיים, הוא שומר לעצמו את הזכות לדרוש מהתאגיד הבנקאי עמידה ב"מבחן השימוש".	תשובה:

תאריך עדכון		
	אלו הוכחות/ראיות ידרוש הפיקוח מהתאגידים הבנקאיים, על מנת שיראו לו שהם משתמשים במערכת הדירוג?	שאלה 3:
31.12.08	הוכחת שימוש במודל, בתחום אחד לפחות מבין הבאים, יהווה הוכחה לשימוש פנימי במודל: קביעת אסטרטגיה ותכנון, כולל מדיניות; מדידת חשיפות אשראי וניהולן; דיווח על האשראי בתוך התאגיד הבנקאי, החל ממדידת החשיפות, ניתוח תיקי האשראי וכן הלאה. עם זאת, במידה ובחלק מהתחומים לעיל לא נעשה שימוש במודל, עשוי הדבר להצביע על איכות ירודה של תוצרי המודל, והמפקח עשוי לבקש הסברים. לא ניתן להציג מערך קריטריונים "סגור" שעל פיו ייקבע אם תאגיד בנקאי עומד בדרישות מבחן השימוש. במקרים רבים, יש מקום לשיקול דעת המפקח בבחינת השימוש במודל.	תשובה:
	האם קיימת הרחבה למבחנים הדרושים ליישום מבחן השימוש?	שאלה 4:
31.12.08	מסמך פרשנות של ה-BIS בנושא ("The IRB Use Test: Background and Implementation"), מציג הרחבה של המבחנים הדרושים ליישום מבחן השימוש. ניתן למצוא את המסמך בכתובת האינטרנט: http://www.bis.org/publ/bcbs_n19.pdf.	תשובה:
	הקצאת ההון חייבת להתבצע לפי pooled PD, שמשקף ממוצע ארוך טווח של שיעורי הכשל בכל ציון סיכון (בחשיפות קמעונאיות - בכל מאגר) - ראו תשובה לשאלה 2 בסעיף 8.7 (כימות רכיבי הסיכון) להלן.	שאלה 5:
	האם ניתן להשתמש ב-pooled PD המחושב לקטגוריות דירוג לצרכי הקצאת הון, אולם לצרכים אחרים (כגון תמחור אשראים) להשתמש ב-PD הספציפי ללקוח? הכוונה הן לדירוג לקוחות מסחריים והן לדירוג לקוחות פרטיים.	
15.11.09	לצרכים עסקיים ניתן וצריך להשתמש ב-PD ספציפי ללקוח, אשר נגזר ממאפייני הלווה הספציפיים (באמצעות מודל סטטיסטי או הערכת מומחה או שילוב של השניים). חייב להתקיים קשר ברור בין אומדני ה-PD הספציפיים הכלולים בציון סיכון (בחשיפות קמעונאיות - במאגר) לבין ה-pooled PD של אותו ציון סיכון (בחשיפות קמעונאיות - מאגר).	תשובה:
	האם ניתן ליצור שני דירוגים שונים לצרכים שונים בארגון (למשל, לצרכי תכנון ואסטרטגיה - מתאים יותר דירוג לפי פילוסופיית דירוג TTC ולצרכי הקצאת הון בפועל מתאים יותר דירוג לפי פילוסופיית דירוג PIT)?	שאלה 6:
15.11.09	(א) לא ניתן להשתמש בשני דירוגים שונים, בלתי תלויים אחד בשני, לאותו לקוח. מצב זה מנוגד ל"מבחן השימוש". (ב) על התאגיד הבנקאי לפתח מודל, שהוא מאמין בו, ולהשתמש בו לצרכיו השונים. כאשר צורך מסוים של התאגיד הבנקאי דורש מאפיינים שונים של הדירוג, ניתן	תשובה:

תאריך עדכון		
	לבצע התאמות לדירוג, לצורך אותם שימושים. חובה על התאגיד הבנקאי לתעד אותן, ולדווח לפיקוח על הבנקים על מהות ההתאמות והנימוקים להן. (ג) לא יותר שימוש במערכת דירוג "מנותקת" מניהול האשראי, לצורך חישוב דרישת ההון.	
8.7 כימות רכיבי הסיכון (סעיפים 446-499)		
	האם תהליך בחינת הלווים, עבור חשיפות לתאגיד, לריבונות ולבנק, לפי ההסתברות לכשל הוא בהכרח תהליך דו-שלבי: בשלב הראשון מדרגים את הלווים באופן אורדינלי וממיינים אותם לשבע קבוצות סיכון (לכל הפחות), ובשלב השני משייכים לכל קבוצת סיכון ערך הסתברות (סעיף 446)?	שאלה 1:
1.4.09	תהליך ייחוס אומדנים לרכיב הסיכון PD הוא אכן בהכרח דו-שלבי, כמתואר בשאלה.	תשובה:
	האם ניתן להשתמש בנוסחת ריתוק ההון ב- PD פרטני של כל לקוח, או שקיימת חובה ליצור ראשית סל סיכון (סעיף 446)?	שאלה 2:
1.4.09	לא ניתן להשתמש בנוסחת ריתוק ההון ב- PD פרטני של כל לקוח. ה- PD המיוחס ללווה לצורך נוסחת ריתוק ההון, חייב להיות ה- PD pooled של סל הסיכון, בו נמצא הלווה. התאגיד הבנקאי חייב לאמוד PD pooled לכל סל סיכון שהוגדר בשלב האורדינלי, ואליו הוקצו לוויים - PD המשקף את הרמה הממוצעת של ה- PDs של כל הלווים המוקצים לאותו סל סיכון. נציין, כי PD של לווה אומד את ההסתברות שלווה מסוים יכנס למצב של כשל במהלך שנה, וזאת בשונה מ- PD pooled החל על כלל הלווים באותו סל סיכון במהלך אותה תקופה.	תשובה:
	מבין המצבים בהם תיתכן אי התאמה בין הגדרת הכשל וההגדרה החשבונאית של חוב פגום, קיים מקרה אחד מהותי שמהווה מכשול אמיתי לקיום סינכרוניזציה בין המערכות לתמיכה בשתי ההוראות (הוראת ניהול בנקאי תקין מספר 204 והוראת השעה "מדידה וגילוי של חובות פגומים, סיכון אשראי והפרשה להפסדי אשראי", עמוד 698A בהוראות הדיווח לציבור): ההבדל הגדול בהגדרת הכשל של מסגרות עו"ש בחריגה (סעיף 452).	שאלה 3:
20.6.10	הסיבה לאי הכללת הגדרת הפיגור בחשבונות עו"ש באימוץ ההגדרות החשבונאיות נובעת מהעובדה שלגביהם יש קביעה מפורשת בהוראה (בהתאם להמלצות ועדת באזל). אנו מבינים את ההמלצה של ועדת באזל בנושא זה, כקביעה שנותנת מענה לצורך אמיתי - הגדרת כשל ברצף ההגיוני של גישת IRB (ראה פירוט בתשובה לשאלה הבאה). בהתאם לעדכון הוראות הדיווח לציבור (שפורסם בחוזר מס' ח-2260), היקף הבעיה קטן, גם אם עדין קיים הבדל מסוים.	תשובה:

תאריך עדכון		
	ישנו פער בין הגדרת הפיגור כפי שמופיעה בהוראת ניהול בנקאי תקין מספר 203 (הגישה הסטנדרטית) לבין זו שבהוראת ניהול בנקאי תקין מספר 204 (גישת IRB) (סעיפים 452-457).	שאלה 4:
31.12.08	הפער בין הגדרות המושג "פיגור" בשתי הגישות נובע מהצורך להגדיר "כשל" בגישת המודלים הפנימיים. לצורך כך, נדרש שהגדרת הפיגור תהיה עקבית עם ההיגיון העומד מאחורי הנוסחה לחישוב הנכסים המשוקללים בסיכון, הגדרת רכיבי הסיכון וכן הלאה. בגישה הסטנדרטית הצורך אינו עולה, ונכון לדעתנו להקל על התאגידים הבנקאיים ולאפשר להם להשתמש בנתונים החשבונאיים הקיימים במערכות המחשב. אין בהגדרות אלו משום הטלת "מעמסה" נוספת על מערכות המחשב של התאגידים הבנקאיים. תאגיד בנקאי שאינו נערך לגישת IRB יסתפק בהגדרה החשבונאית. לעומתו, תאגיד שנערך לגישת IRB חייב לקיים במערכות המחשב שלו סימון כפול, ללא קשר לגישה הסטנדרטית. ההגדרה החשבונאית של הפיגור, שקיימת בלאו הכי במערכות המחשב, משרתת את הגישה הסטנדרטית.	תשובה:
	גישת ה- IRB מחייבת מתן PD אחיד לכל חשיפות הלקוח [למעט בחשיפות קמעונאיות]. ההבדל בין כלל זה לבין הכללים שנקבעו בהוראת השעה "מדידה וגילוי של חובות פגומים, סיכון אשראי והפרשה להפסדי אשראי" הוא מהותי, ועלול לגרום למצב אבסורדי שבו התאגיד הבנקאי מכיר בחשיפה מסוימת כחשיפה בכשל לצרכי הלימות ההון, אך אינו מכיר בה כחשיפה פגומה לצרכי דיווח חשבונאי (סעיפים 452-457).	שאלה 5:
31.12.08	אנו סבורים שחוסר ההתאמה בין שתי ההגדרות נובע מתפיסה שונה עקרונית של "חוב פגום" בהוראות הדיווח לציבור ושל "כשל" בהוראת ניהול בנקאי תקין מספר 204: המושג "כשל" בהוראת ניהול בנקאי תקין מספר 204 מתייחס לאפשרות שהאשראי לא ייפרע כסדרו, גם אם בסופו של הליך הגביה לא ייגרם הפסד. לכן, גם אם יש ביטחון חזק לאשראי, העובדה שהאשראי אינו נפרע במועדו מחייבת את סיווגו כאשראי "בכשל". בהתאם להסבר זה, מצב בו התאגיד הבנקאי מכיר בחשיפה מסוימת כחשיפה בכשל לצרכי הלימות ההון, אך אינו מכיר בה כחשיפה פגומה לצרכי דיווח חשבונאי, אינו "אבסורדי".	תשובה:
	כיצד נמדד הפיגור בהלוואות במשכון דירת מגורים (סעיפים 452-457)?	שאלה 6:
31.12.08	יש למדוד את הפיגור לפי השיטה החשבונאית הרלוונטית לעניין סיווג החוב וקביעת הפרשה, אם נדרשת. בגין מרבית האשראי הנ"ל מדידת הפיגור תבוצע בשיטת "עומק הפיגור", לפי הנוסחה בנספח להוראת ניהול בנקאי תקין מספר 314. אם הלוואה בביטחון דירת מגורים מטופלת חשבונאית כהלוואה קמעונאית "רגילה", חישוב הפיגור לעניין יישום הוראת ניהול בנקאי תקין מספר 204 ייעשה בהתאם לכללים הרלוונטיים לחישוב הפיגור עבור אותה הלוואה.	תשובה:

תאריך עדכון		
	האם שלב הדירוג האורדינלי של הלווים וחלוקתם לקבוצות סיכון דורש בהכרח שימוש במודלים סטטיסטיים? בפרט, האם חלות עליו דרישות העומק ההיסטורי של הנתונים (סעיפים 463, 466)?	שאלה 7:
31.12.08	דרישות "עומק הנתונים" הן דרישות סף הנוגעות רק לשלב כימות רכיבי הסיכון. עם זאת, גם בשלב הדירוג האורדינלי על התאגיד הבנקאי להשתמש בכל הנתונים הרלוונטיים הקיימים ברשותו. בהתאם, שלב הדירוג האורדינלי של הלווים וחלוקתם לקבוצות סיכון עשוי להיתמך בהערכות מומחה. נציין כי אנו צופים קושי רב לתאגיד בנקאי לעמוד בדרישות הסף, במידה וינסה לפתח מודל שמבוסס באופן בלעדי על הערכות מומחה.	תשובה:
	בהערכת LGD ו-EAD, נדרש מקור נתונים המכסה לפחות מחזור עסקים ("economic cycle") שלם אחד (סעיפים: 472 ו-478). מה הכוונה במונח "מחזור עסקים"?	שאלה 8:
31.12.08	למונח "מחזור עסקים" לא קיימת הגדרה אוניברסאלית. עם זאת, תקופה של "מחזור עסקים" מכילה ארבעה שלבים נפרדים: שפל כלכלי, מעבר מתקופה של שפל כלכלי לתקופה של גאות, גאות כלכלית ומעבר מתקופה של גאות כלכלית לתקופה של שפל. בכל מקרה, כאמור בהוראה, אמידת LGD ו-EAD לא תתבסס על מדגם נתונים היסטוריים המכסה תקופה הקצרה משבע שנים, לפחות, לגבי אחד ממקורות המידע.	תשובה:
	כיצד יש להתייחס למסגרות שאינן מתגלגלות, אולם בשל בעיה טכנית עדיין תיתכן משיכה של כספים על חשבון המסגרת, גם אם לפי נהלי התאגיד הבנקאי המסגרת צריכה היתה להיחסם (סעיף 474)?	שאלה 9:
31.12.08	באופן מהותי, לא מדובר בסיכון אשראי. אמנם התממשות הסיכון מתבטאת במשיכה "על חשבון" מסגרת האשראי, אולם במהות מדובר ב"עוקץ" של לקוח, שיש לטפל בו במסגרת ניהול הסיכון התפעולי. הטיפול בדרישת הון בגין סיכונים אלו יתבצע במסגרת דרישות ההון בגין סיכונים תפעוליים.	תשובה:
	האם באמידת ה-CCF, יש להתחשב בסיכוי להגדלת החשיפה מול הלקוח מעבר למסגרות ולחוזים הקיימים (כלומר - להגדלת מסגרות, מתן הלוואות נוספות וכו'), או רק לניצול נוסף של מסגרות קיימות (סעיף 474)?	שאלה 10:
31.12.08	תאגיד בנקאי לא ייקח בחשבון חשיפות שאינן קיימות במועד המדידה, לצורך אמידת ה-EAD בגישת AIRB.	תשובה:
	סעיף 468 קובע כי: "LGD זה לא יהיה נמוך מהממוצע לטווח ארוך של שיעור ההפסד בהינתן כשל, המשוקלל על פי כשל (default-weighted), המחושב על בסיס ממוצע ההפסד הכלכלי של כל תצפיות הכשלים המצויות בבסיס הנתונים לסוג זה של עסקת אשראי (facility)". למה הכוונה בשימוש במונח "המשוקלל על פי כשל"?	שאלה 11:
20.6.10	המונח "המשוקלל על פי כשל" מדגיש כי אין לחשב ממוצע LGD "המשוקלל על פי זמן".	תשובה:

תאריך עדכון		
	אומדן ל- LGD משוקלל על פי כשל מותאם למספר הכשלים שהתרחשו בתקופה מסוימת, בעוד שאומדן ל- LGD משוקלל על פי זמן הוא אומדן מוטה, ביחס למוצע המחזור הכלכלי. אומדן ל- LGD משוקלל על פי זמן מחושב באמצעות חישוב ממוצע LGD לכל שנה, ולאחר מכן מיצוע אותם ממוצעים השנתיים. חישוב זה מייחס משקל יתר לכשלים שאירעו בשנים בהן חלו מעט אירועי כשל. <u>להלן דוגמה להמחשת האמור</u> - נניח שבסיס הנתונים של התאגיד הבנקאי כולל את נתוני הכשל הבאים: - שנה 1 - עשרה מקרי כשל בסך 1 ש"ח, ממוצע ההפסד מסך החשיפה - 10%, ההפסד הכולל בשנה זו - 1 ש"ח; - שנה 2 - אלף מקרי כשל בסך 1 ש"ח, ממוצע ההפסד מסך החשיפה - 90%, ההפסד הכולל בשנה זו - 900 ש"ח; - שנה 3 - עשרה מקרי כשל בסך 1 ש"ח, ממוצע ההפסד מסך החשיפה - 10%, ההפסד הכולל בשנה זו - 1 ש"ח. LGD משוקלל על פי כשל מחושב באמצעות חלוקת סך ההפסדים (902 ש"ח בדוגמה) בסך החשיפות שכשלו (1,020 ש"ח בדוגמה). LGD משוקלל על פי זמן מחושב באמצעות חישוב ממוצע פשוט של שיעורי הכשל השנתיים (בדוגמה: 10%, 90% ו- 10%). שימוש ב- LGD משוקלל על פי כשל יביא אותנו לאומדן בשיעור 88%, בהשוואה לאומדן בשיעור 37% שמתקבל משימוש ב- LGD משוקלל על פי זמן.	
8.8 תיקוף אומדנים פנימיים (סעיפים 500-505)		
	סעיף 502 להוראה קובע כי על תאגיד בנקאי להשוות את תוצרי מערכות הדירוג שלו למקורות מידע חיצוניים רלוונטיים. האם יש לבצע גם השוואה חיצונית וגם השוואה פנימית?	שאלה 1:
15.11.09	"השוואה חיצונית" משמעותה השוואה לאומדני רכיבי סיכון של מוסדות אחרים, כגון: ספקים, חברות דירוג או רשויות פיקוח. "השוואה פנימית" משמעותה השוואה לתפוקות מערכות דירוג (מודלים) אחרים (על אותה אוכלוסיה). מתאפשרת גמישות בבחירת ה- benchmark, וזאת על מנת שתיבחר ההשוואה המתאימה ביותר למערכת הדירוג של התאגיד הבנקאי (תלוי בסוג המודל, באוכלוסיית הלווים, בפילוסופיית הדירוג וכיוצא בזה). לפיכך, אין הכרח לבצע גם השוואה פנימית וגם חיצונית, אך יש לתעד ולנמק את הבחירה (המטרה וההיגיון שהנחו את בחירת ה- benchmark).	תשובה:

תאריך עדכון		
	האם ניתן לראות במאגר המידע, שהוקם במסגרת חוק "שירות נתוני אשראי", מאגר מידע חיצוני רלוונטי לתיקוף תוצאות מערכת הדירוג בתיק הקמעונאי?	שאלה 2:
15.11.09	בביצוע benchmarking יש להשוות תפוקות מערכת דירוג, ובמקרה הנדון, דירוגי לקוחות קמעונאיים, למקורות חיצוניים, על מנת להעריך אם מתקבלים אומדנים עקביים, כאשר משתמשים בטכניקות אמידה שונות, או במקורות מידע אחרים. כל עוד מנהל המאגר לא יוצר דירוגים, השאלה אינה רלוונטית. אילו מנהל המאגר היה מדרג את הלווים/חשיפות שבמאגר (או שיעשה זאת בעתיד), על התאגיד הבנקאי היה לוודא שהאוכלוסייה המדורגת בעלת מאפיינים דומים לתיק הקמעונאי הרלוונטי. למיטב ידיעתנו, נתוני האשראי הכלולים במאגר זה אינם כוללים מאפיינים של יחידים, המאפשרים השוואה למאפייני התיק הקמעונאי הרלוונטי (לדוגמה - גיל, מין, השכלה, תעסוקה, מקום מגורים וכו'). לפיכך, גם בעתיד הנראה לעין לא סביר כי מקור זה יהיה מקור רלוונטי. עם זאת, סביר שניתן להיעזר במאגר לצורך איסוף מידע נוסף על לקוחות התאגיד הבנקאי.	תשובה:
	כיצד מבצעים benchmark לאוכלוסייה קמעונאית?	שאלה 3:
15.11.09	ככלל, ההוראות הכלליות בנוגע לביצוע השוואה (benchmark) חלות על חשיפות קמעונאיות באותה מידה בה הן חלות בנוגע לחשיפות לתאגידים. בהעדר מקורות לביצוע השוואה חיצונית, ניתן לבצע השוואה פנימית, כלומר: השוואה לתפוקות מערכות דירוג (מודלים) אחרות (על אותה אוכלוסייה).	תשובה:
	מהן ההנחיות לביצוע תיקוף במקרה של מודל מדף חיצוני?	שאלה 4:
15.11.09	(א) בהתאם לאמור בסעיף 421, על "מודל מדף" חלות אותן דרישות תיקוף כמו על מודלים "תוצרת בית". (ב) לאור העובדה שחלקים מהמודלים חסויים, ושהם מבוססים על נתונים חיצוניים, על התאגידים הבנקאיים להראות למפקח (i) כיצד הגיעו לאומדני רכיב הסיכון. כלומר, להוכיח כי הבינו את המודל; (ii) כי לביצועי המודל יש תוקף סטטיסטי (להראות שהמודל מבחין היטב בין לוויים במונחי סיכון, וכי הוא מספק אומדן כמותי בלתי מוטא של רמת הסיכון); ו- (iii) כי הם מסוגלים לבצע התאמות למודל, על מנת לעמוד בדרישות ההוראה. (ג) בנוגע לקושי לעמוד בנטל ההוכחה כי לביצועי המודל יש תוקף סטטיסטי, הנובע ממחסור בנתונים זמינים לתאגיד הבנקאי: יש לבחון את המסגרת התיאורטית של המודלים (האם המודל כולל משתנים שהאינטואיציה הכלכלית מזהה כגורמי סיכון והאם גורמי סיכון חשובים אמפירית הושמטו מהמודל) ואת המסגרת האמפירית של המודלים (יש לוודא שכימות רכיבי הסיכון מתבצע על בסיס נתונים שמשקפים את התאגיד הבנקאי, וכי כל המשתנים המסבירים הרלוונטיים נמצאים במודל). בנוסף, יש לבדוק שהגדרות אחרות של פרמטרים	תשובה:

תאריך עדכון		
	במודל, אשר נגזרות מבסיס הנתונים של הספק (vendor), משקפות את המציאות הכלכלית המקומית. על הספקים לספק מידע על החברות שבמאגר לפי איזור, מדינה, ענף, גודל חברה, אופן ההתאגדות וכדומה. התאגידים הבנקאיים נדרשים להוכיח כי יש להם יכולת לבצע את ההתאמות הרלוונטיות, העולות מהבדיקות המצוינות לעיל. יש לוודא גם שלספקים תהליך מוגדר מראש של הערכה/כימות רכיבי הסיכון מחדש, על מנת לשפר ביצועי מודל.	
8.9 אומדנים פיקוחיים של LGD ו- EAD (סעיפים 506-522)		
	סעיף 522 נוקט בלשון "זכות שיעבוד ראשונה". מה מעמדה של זכות שיעבוד ראשונה משותפת?	שאלה 1:
31.12.08	במקרה של שיעבוד פרי-פסו, ובהנחה כי השעבוד הוא בדרגה ראשונה, הרי שכל אחד מהתאגידים הבנקאיים השותפים בשעבוד פרי-פסו נהנה בנפרד מ"זכות שיעבוד ראשונה" על חלקו בנכס המשועבד.	תשובה:

חלק IV: נספחים

נספח א' - פריטים חוץ מאזניים - 31.12.08

התאמה בין הוראת ניהול בנקאי תקין מספר 311 (נספח ג') לבין הוראת ניהול בנקאי תקין מספר 203 (סעיפים 82-87)

הוראת ניהול בנקאי תקין מספר 203			הוראת ניהול בנקאי תקין מספר 311	
מקדם המרה	שם המכשיר החוץ מאזני	סעיף	מקדם המרה	שם המכשיר החוץ מאזני
20%	מחויבויות : שמועד הפירעון המקורי שלהן הוא עד שנה.	83		התחייבויות למתן אשראי (התחייבויות, לרבות מותנות, כגון הסדרי גיבוי פורמאליים, התחייבויות למתן אשראי, קווי אשראי שלא נוצלו, והתחייבויות על חשבון לקוחות) או להעמדת ערבות :
10%	למסגרות לא מנוצלות בכרטיסי אשראי של לווים קמעונאיים, כל עוד מתקיים מעקב אפקטיבי על יכולת הפירעון של מחזיק הכרטיס, ונערכת התאמה של גובה המסגרת, כאשר נדרש.		0%	• הניתנות לביטול ללא תנאי בכל עת.
0%			0%	• לתקופה מקורית של עד שנה.
			50%	• לתקופה מקורית מעל שנה.

הוראת ניהול בנקאי תקין מספר 203			הוראת ניהול בנקאי תקין מספר 311	
50%	מחויבות למתן אשראי שניתנה ללקוח במסגרת "אישור עקרוני ושמירת שיעור הריבית" כאמור בהוראת ניהול בנקאי תקין מספר 451 "נהלים למתן הלוואות לדיור". שמועד הפירעון המקורי שלהן הוא למעלה משנה.			
לפי העניין	מטופל בנפרד בנספח ג'.	נספח ג'	10%	עסקאות עתידיות.
לפי העניין	מטופל בנפרד בנספח ג'. ראה גם קובץ שאלות ותשובות.	נספח ג'	10%	ערבויות להבטחת זכויות העמיתים בקופות גמל.
50%	עסקאות מסוימות הקשורות לפריטים תלויים (לדוגמה: ערבויות מכרז (bid bonds), ערבויות ביצוע (performance warranties and standby letters of credit) ו- (bonds) הקשורים לעסקאות מסוימות).	84(ii)	20%	ערבויות פורמאליות: • ערבות לבית משפט. • ערבות שניתנה במסגרת מכרז, הבאה להבטיח עריכת חוזה עם מזמין המכרז, אם המשתתף יזכה בו. • ערבות לטובת מוביל סחורות בים, בקשר לשחרור סחורות לפני שהגיעו התעודות הנוגעות להן.

הוראת ניהול בנקאי תקין מספר 203			הוראת ניהול בנקאי תקין מספר 311	
				• ערבות לטיב העבודה או לביצוע תיקונים על ידי קבלן בנייה או ספק אחר של סחורות או שירותים. • ערבות לרשות מוסמכת בקשר למילוי תנאי רישיונות שהוצאו על פי דין.
20%	עבור מכתבי אשראי מסחרי קצרי טווח הנפרעים מעצמם בגין תנועה של סחורות (לדוגמה אשראי תעודות המובטח על ידי המשלוח העומד בבסיסו) הן לבנקים המנפיקים והן לבנקים המאשרים.	85	20%	אשראי תעודות פתוח (אשראי תעודות שפתח או קיים התאגיד הבנקאי, או קיבול שעשה על שטר חליפין בקשר לסחר בינלאומי בסחורות, עד שיגיעו לידי התאגיד הבנקאי או כתבו התעודות הדרושות כדי שחבותו של התאגיד הבנקאי תהיה מוחלטת, למעט אשראי תעודות פתוח שאינו מקנה לתאגיד הבנקאי שליטה בסחורה).
10%	• ערבויות להבטחת השקעות של רוכשי דירות - ערבות לקונה דירה לפי סעיף 2(1) לחוק המכר (דירות) (הבטחת השקעות של רוכשי דירות), התשל"ה - 1974 : • אם הדירה נמסרה למשתכן.	84(v)	20%	• ערבויות להבטחת השקעות של רוכשי דירות - ערבות לקונה דירה לפי סעיף 2(1) לחוק המכר (דירות) (הבטחת השקעות של רוכשי דירות), התשל"ה - 1974 : • אם הדירה נמסרה למשתכן.

הוראת ניהול בנקאי תקין מספר 203			הוראת ניהול בנקאי תקין מספר 311	
50%	• אם הדירה טרם נמסרה למשתכן.		60%	• אם הדירה טרם נמסרה למשתכן.
50%	עסקאות מסוימות הקשורות לפריטים תלויים (לדוגמה: ערבויות מכרז (bid bonds), ערבויות ביצוע (performance warranties and standby letters of credit ו- הקשורים לעסקאות מסוימות).	84(ii)	50%	ערבויות ביצוע - התחייבויות על חשבון לקוחות מהסוגים כלהלן: • ערבות למזמין למילוי התחייבויותיו של ספק סחורות או שירותים, לרבות קבלן בנייה. • ערבות לרישום משכנתה שניתנה לתקופה מרבית של שלוש שנים מיום הוצאתה או מיום שהוצאה ערבות קודמת באותו עניין, לפי המוקדם שביניהם. • ערבות לטובת הממשלה להבטחת תשלום בעד סחורות שהיא מספקת, ובלבד שהרוכש לא עשה שימוש כלשהו בסחורות והן לא הפכו חלק מהמלאי העסקי שלו.

הוראת ניהול בנקאי תקין מספר 203			הוראת ניהול בנקאי תקין מספר 311	
50%	עסקאות מסוימות הקשורות לפריטים תלויים (לדוגמה: ערבויות מכרז (bid bonds), ערבויות ביצוע (performance warranties and standby letters of credit) ו- (bonds) הקשורים לעסקאות מסוימות).	84(ii)	50%	ערבויות להזמנת ניירות ערך (התחייבות למנפיק ניירות ערך שהוצעו לציבור בישראל על פי תשקיף, או לבא מטעמו, לתשלום יתרת סכום הזמנת ניירות הערך שהזמין התאגיד הבנקאי, עבור לקוחותיו).
	אין התייחסות בהוראת ניהול בנקאי תקין מספר 203.		50%	התחייבויות בלתי מסווגות על חשבון לקוחות.
50%	מכשירי הנפקת אג"ח (note issuance facilities NIFs) ומכשירי חיתום מתחדשים (revolving underwriting facilities RUFs).	84(iii)	50%	הסדרי חיתום להנפקה חוזרת של כתבי התחייבות לתקופות קצרות.
100%	תחליפי אשראי ישירים, לדוגמה, ערבויות כלליות לחוב (general guarantees of indebtedness) (לרבות מכתבי אשראי - standby letters of credit - המשמשים כערבויות פיננסיות להלוואות ולניירות ערך) וקיבולים (לרבות הסבות בעלות מאפייני קיבולים - endorsements with the character of acceptances).	83(i)	100%	ערבויות להבטחת אשראי - התחייבויות על חשבון לקוחות מהסוגים כלהלן: • ערבות, כתב שיפוי או התחייבות אחרת לנותן אשראי או למי שנעשה ערב למילוי התחייבותו של מקבל האשראי.

הוראת ניהול בנקאי תקין מספר 203			הוראת ניהול בנקאי תקין מספר 311	
100%	הסכמי מכירה ורכישה חוזרת ומכירות נכסים עם זכות חזרה, כאשר סיכון האשראי נשאר אצל התאגיד הבנקאי. מטופל בנפרד בנספח ג'.	83(ii) נספח ג'		• ערבות לטובת ספק שירותים או סחורות להבטחת תשלומים בעד השירותים או הסחורות שהוא מספק. • ערבות לטובת משכיר ציוד להבטחת תשלומים של שוכר הציוד. • התחייבות הנובעת מהשימוש בכרטיסי אשראי, בגובה הסכומים שידוע באותה עת, כי הלקוחות כבר התחייבו על פי כרטיסי אשראי וכי הסכומים טרם נפרעו. • ניכיון שטרות ומכירת נכסים, אם יש לקונה זכות חזרה אל התאגיד הבנקאי המוכר. • עסקה עתידית עם לקוח, שהיא מהסוג המפורט בפסקה (1)(א), שתקוזה במועד פירעונה כנגד עסקה

הוראת ניהול בנקאי תקין מספר 203			הוראת ניהול בנקאי תקין מספר 311	
				עתידיית הפוכה מאותו סוג ועם אותו לקוח - בסכום שחייב הלקוח לאחר הקיזוז.
100%	תחליפי אשראי ישירים, לדוגמה, ערבויות כלליות לחוב (general guarantees of indebtedness) (לרבות מכתבי אשראי - standby letters of credit - המשמשים כערבויות פיננסיות להלוואות ולניירות ערך) וקיבולים (לרבות הסבות בעלות מאפייני קיבולים - endorsements with the character of acceptances).	83(i)	100%	אשראי תעודות אחר - אשראי תעודות פתוח שאינו מקנה לתאגיד הבנקאי שליטה בסחורה.
100%	התחייבויות שלגביהן התקבלה דרישה לתשלום (התחייבויות על חשבון לקוחות שעל פיהן מתחייב התאגיד הבנקאי לשלם על פי דרישה מהמוטב תוך תקופה מסוימת, החל מהיום שבו נתקבלה הדרישה לתשלום).	83(iii)	100%	התחייבויות שלגביהן התקבלה דרישה לתשלום (התחייבויות על חשבון לקוחות שעל פיהן מתחייב התאגיד הבנקאי לשלם על פי דרישה מהמוטב תוך תקופה מסוימת, החל מהיום שבו נתקבלה הדרישה לתשלום).
100%	התחייבויות כלפי צד נגדי מרכזי (כהגדרתו בנספח ג').	84(iv)	100%	התחייבויות כלפי מסלקת מעו"ף.

נספח ב' - תהליך סיווג חשיפה - 1.3.09

1) בבחינת קריטריוני הכשירות בסעיף 70 להוראה 203, לצורך קביעת משקל הסיכון, לרבות מגבלת סף החשיפה הקמעונאית המצרפית בסך 5 מ' ש"ח, יובאו בחשבון כל החשיפות שישוקללו בשיעור של 75%, לרבות חשיפות במשכון דירת מגורים.

(2) להלוואה בפיגור יש להקצות משקל סיכון כאמור בסעיפים 75 עד 78 להוראה 203.

נספח ג' - ניירות עמדה - 15.11.09

נייר עמדה מספר 1 - יישום גישת הדירוגים הפנימיים לסיכונים אשראי על חשיפות קמעונאיות

1. האופן בו יש לחשב את משקל הסיכון לחשיפה קמעונאית

תהליך חישוב משקל הסיכון לחשיפות קמעונאיות כולל חמישה שלבים, כמפורט. תהליך זה חייב להתבצע באופן עקבי, ולעמוד במבחן השימוש (use test).

1.1. חלוקת החשיפות הקמעונאיות לשלוש קבוצות המשנה: (1) QRRE, (2) הלוואות במשכון דירת מגורים ו- (3) חשיפות קמעונאיות אחרות.

1.2. בתוך כל קבוצת משנה, קיבוץ של חשיפות למאגרים בעלי מאפייני סיכון הומוגניים.

1.2.1. חשיפות בכשל יקובצו בנפרד.

1.2.2. מאפייני סיכון מינימאליים, שעל פיהם יבוצע הקיבוץ:

- מאפייני סיכון של הלווה;
- מאפייני סיכון של העסקה, כולל אופי מוצר האשראי וביטחונות;
- התייחסות לביטחונות צולבים (cross-collateral provisions);
- אינדיקציות שליליות מהתנהלות הלווה בעבר (חמורות פחות מאלו שהיו מביאות את החשיפה לכשל, למשל פיגורים לתקופות קצרות מ- 90 יום).

1.3. ייחוס אומדנים של רכיבי הסיכון, לכל מאגר. ייתכנו אומדנים זהים למאגרים שונים. על הייחוס להתבסס על נתונים של לפחות חמש שנים.

1.3.1. ייחוס אומדנים של PD לכל מאגר. סעיפים 464-467 להוראת ניהול בנקאי תקין מספר 204 (להלן בנייר עמדה זה - "ההוראה") קובעים דרישות ספציפיות לאמידת ההסתברות לכשל (PD) לחשיפות קמעונאיות, בין השאר:

1.3.1.1. יש להתבסס על נתונים אמפיריים, שנאספו גם בתקופת שפל כלכלי.

1.3.1.2. האומדן כפוף לסף מינימאלי של 0.03%. חשוב להבהיר שהערך המינימאלי רלוונטי לצורך נוסחת ריתוק ההון, ותאגיד בנקאי רשאי וצריך להשתמש באומדנים המדויקים של רכיב הסיכון לצרכים פנימיים, כגון תמחור האשראי.

1.3.2. ייחוס אומדנים של LGD לכל מאגר. האומדן חייב להיות שמרני. סעיפים 468-471 ו- 473 להוראה קובעים דרישות ייחודיות לאומדנים עצמיים של LGD לחשיפות קמעונאיות.

1.3.3. ייחוס אומדנים של EAD לכל מאגר. האומדן מחושב כסכום של אומדנים פרטניים של החשיפות המרכיבות את המאגר. סעיפים 474-477(i) ו- 479 להוראה קובעים דרישות ייחודיות לאומדנים עצמיים של EAD לחשיפות קמעונאיות.

1.4. חישוב דרישות ההון לכל מאגר, לפי שיבוץ האומדנים בנוסחת ריתוק ההון.

1.5. הכפלת התוצאה ב- 12.5, על מנת לחלץ מדרישת ההון את גובה נכסי הסיכון.

2. דרישות סף לגישת IRB לחשיפות קמעונאיות

2.1. מערכת הדירוג של חשיפות קמעונאיות חייבת להיות מוכוונת לשקף (oriented) הן את הסיכון הגלום בלווה והן את הסיכון הגלום בעסקה, וחייבת להתייחס לכל המאפיינים הרלוונטיים של הלווה ושל העסקה.

2.2. תאגידים בנקאיים חייבים להקצות למאגר חשיפות כל חשיפה שעומדת בהגדרת חשיפה קמעונאית תחת גישת IRB, ולהוכיח שתהליך ההקצאה:

2.2.1. יוצר אבחנה משמעותית בין החשיפות, בהתאם לרמת הסיכון שלהן;

2.2.2. יוצר קבוצות של חשיפות הומוגניות;

2.2.3. מאפשר אמידה מדויקת ועקבית של רכיבי ההפסד (רכיבי הסיכון), ברמת המאגר.

3. החלטות

3.1. תאגידים בנקאיים בישראל, שיפעלו תחת גישת IRB יעמדו בכל דרישות הסף הקבועות בהוראה. לא תהא החרגה, או הקלה, בהתייחס לדרוג אשראי קמעונאי. בפרט, תהליך ייחוס אומדנים לרכיבי סיכון של חשיפה קמעונאית יורכב משני שלבים:

3.1.1. הקצאת "עסקת אשראי" למאגר, על בסיס מאפייני לווה ומאפייני עסקה;

3.1.2. ייחוס האומדנים של אותו מאגר ל"עסקת האשראי" הרלוונטית.

3.2. הגדרת "עסקת אשראי", לעניין מערכות הדירוג הקמעונאיות, יכולה לכלול את כל החשיפות של התאגיד הבנקאי כלפי הלקוח⁵. עם זאת, הקצאת עסקת האשראי למאגר תיעשה הן על פי מאפיינים של הלווה והן על פי מאפייני העסקה. מכאן ניתן להבין, שתאגיד בנקאי שיבחר להגדיר "עסקת אשראי" כמכלול של חשיפות, יזהה מאגרים הומוגניים של עסקאות אשראי **מאותו סוג** (לצורך המחשה - סביר שמאפייני העסקה של משיכות יתר של לווה ללא פאסיבה שונים מאלו של משיכות יתר מובטחות בפקדונות. באופן דומה, יש לצפות שהתאגיד הבנקאי יפריד בין עסקאות אשראי שכוללות רק הלוואות מסוג אחד לבין עסקאות אשראי שכוללות משיכות יתר, כרטיסי אשראי והלוואות).

הערה - במידה ותאגיד בנקאי יבחר להגדיר עסקת אשראי כמכלול של חשיפות הלווה, לא יהיו בו חשיפות קמעונאיות מסוג QRRE.

3.3. כשלב מקדים, לצורך הקצאת החשיפות למאגרים, ניתן להיעזר באומדנים המבוססים על מאפייני לווה בנפרד, ומאפייני עסקה בנפרד. עם זאת, האומדנים שמשמשים את התאגיד הבנקאי לחישוב דרישת ההון (הנתונים שמוזנים לנוסחת ריתוק ההון) הם האומדנים המיוחסים למאגרים, אשר נגזרים ממאפייני הלווה וגם ממאפייני העסקה.

4. סיכום

על פי הבנתנו, מערכות בעלות מאפיינים דומים לאלו של המערכות הקיימות בתאגידים הבנקאיים, עשויות לשמש בסיס למערכות הדירוג הנדרשות על פי הוראת ניהול בנקאי תקין מספר 204. עם זאת, יש לזכור שמדובר רק במימד "מאפייני הלווה", ויש לשדרג את המערכות ולהגיע למצב בו הקצאת החשיפות למאגרים מתבצעת על פי שני המימדים: מאפייני לוויים ומאפייני עסקה.

⁵ ככל הנראה, למעט משכנתאות, בהתאם לאופן ניהול האשראי בתאגיד הבנקאי הרלוונטי.

נייר עמדה מספר 2 - Low Default Portfolios (LDPs)

1. כללי

1.1. סוגיית תיקים בעלי שיעורי כשל נמוכים (low default portfolios להלן: "LDPs") אינה מוזכרת בהוראת ניהול בנקאי תקין מספר 204 (להלן בנייר עמדה זה - "ההוראה"). קיימת התייחסות לסוגיה זו במסגרת מסמך של ועדת באזל (להלן - "מסמך הוועדה") - "Validation of low default portfolios in the Basel II Framework", Basel Committee Newsletter No. 6, September 2005.⁶

1.2. מסמך הוועדה קובע כי למרות הקושי הקיים בכימות ותיקוף רכיבי הסיכון של תיקים המאופיינים בשיעורי כשל נמוכים, אין לפסול באופן גורף את השימוש בגישת ה-IRB עבור תיקים אלה. במקום זאת, קיימים כלים ושיטות המאפשרים להתמודד עם אתגר זה.

1.3. הפיקוח על הבנקים בישראל מעודד את התאגידים הבנקאיים להתמודד עם האתגר, ורואה בחיוב את יישום גישת IRB, גם במקרים בהם קיים קושי. תהליך זה צפוי לשפר את ניהול סיכון האשראי במערכת הבנקאות הישראלית. עם זאת, יש להיזהר ולא להתייחס ל-LDPs כאל תיקים העומדים באופן אוטומטי בדרישות הסף ליישום גישת ה-IRB, וחשוב להבטיח שדרישות אלה מתקיימות תמיד.

1.4. יש לזכור שבבסיסה, גישת IRB מבוססת על היכולת לאמוד את רכיבי הסיכון על בסיס נתונים היסטוריים. לפיכך, לא יאושר יישום גישת IRB לתאגיד בנקאי, שירצה לבסס על חלק ניכר מחשיפותיו טכניקות "חלופיות", בשל מחסור בנתונים.

1.5. הפיקוח על הבנקים ילמד את הנושא, ככל שייצבר ניסיון בתחום במערכת הבנקאות בישראל, ויבחן את התייחסותו בעתיד.

2. הגדרה של LDPs

תיק הקרוב למצב של LDP הוא תיק שלגביו מערכות הנתונים הפנימיות של התאגיד הבנקאי כוללות באופן יחסי מעט אירועי כשל, ועל כן קיים קושי בכימות ותיקוף רכיבי הסיכון. במצב זה, אמידת רכיבי הסיכון PD, LGD ו-EAD, באמצעות חישוב ישיר המבוסס על מאפייני הפסד היסטוריים, לא תהיה אמינה במידה מספקת. נוסף על כך, קיים חשש שבחינה בדיעבד של תוצאות המודל (backtesting) לא תוכל לספק ראיות חותכות לרמה גבוהה של דיוק של מערכת הדירוג.

⁶ ניתן למצוא את המסמך בכתובת האינטרנט: http://www.bis.org/publ/bcbs_n16.pdf?noframes=1

3. דוגמאות ל-LDPs:

- 3.1. תיקים בהם מספר הכשלים מועט. תיקים אלו מאופיינים בדרך כלל בסיכון נמוך. לדוגמה: תיקים של חשיפות לריבונות ולתאגידים המדורגים בדירוג חיצוני גבוה.
- 3.2. תיקים הנחשבים לקטנים באופן יחסי מבחינה גלובלית, או ברמת התאגיד הבנקאי עצמו. לדוגמה: מימון פרויקטים (project finance) וסחר בינלאומי (shipping).
- 3.3. תיקים המאופיינים ב-LDPs כתוצאה מחזירתו של התאגיד הבנקאי לשוק בתקופה האחרונה.⁷
- 3.4. תיקים בהם לא התרחשו אירועי הפסד לאחרונה, אולם מניסיון היסטורי, או מניתוח של אנליסטים, ניכר שההסתברות להפסדים גבוהה יותר משיעור ההפסדים בפועל בתקופה בה נאספו הנתונים. לדוגמה: הלוואות במשכון דירת מגורים (retail mortgages) בחלק מהמדינות (בתקופה שקדמה למשבר העולמי שהחל בשנת 2008).

4. יישום גישת ה-IRB עבור תיקים המסווגים כ-LDPs:

- 4.1. במצב של מיעוט נתונים, יש להישען על מקורות מידע חלופיים, ולהיעזר בסדרה של כלים ושיטות לכימות ולתיקוף רכיבי הסיכון, כפי שיפורט בהמשך. רשימת הכלים והשיטות המופיעה במסמך זה מבוססת על זו המופיעה במסמך הועדה. עם זאת, ניתן להשתמש גם בשיטות אלטרנטיביות. **בכל מקרה, על התאגידים הבנקאיים לעמוד בכל דרישות הסף ליישום גישת ה-IRB, כמפורט בהוראה.**
- 4.2. על כל תאגיד בנקאי לבחור את הכלים והשיטות המתאימים ביותר עבורו במטרה לשפר את הערכת הסיכון. כמו כן, עליו להצדיק את השיטות בהן בחר, להבין את המגבלות הקיימות ולהחיל שמרנות בתוצאות המתקבלות בעת הצורך.
- 4.3. בעוד שאומדני IRB מבוססים על ניסיון היסטורי, כלומר על נתונים הלקוחים מהעבר, הייעוד שלהם הוא לחזות הפסדים עתידיים (forward-looking). לכן, העדר נתוני הפסד היסטוריים בנסיבות מסוימות, אינו מונע בהכרח פיתוח אומדני PD, LGD ו-EAD. לדוגמה, כאשר קיים מחסור בנתוני הפסד מהתקופה האחרונה, אולם מנתונים

⁷ במסגרת קבוצה זו, LDPs יכולים להיות תוצאת כניסתו של תאגיד בנקאי לשוק בתקופה האחרונה (כמו במדינות רבות השייכות לאיחוד האירופאי הממוקמות במזרח אירופה ובמרכזה), חזרתו של תאגיד בנקאי למוצר מסוים בתקופה האחרונה (בעיקר בתיקים קמעונאיים), או הרחבת מתן השירותים של תאגיד בנקאי לקבוצת לקוחות מסוימת.

היסטוריים, ומניתוחים של אנליסטים, עולה שהנתונים הקיימים אינם מייצגים את שיעורי ההפסדים בטווח הארוך⁸, יש לבסס את אומדני רכיבי הסיכון גם על מידע נוסף בנוגע למניעי הכשל וההפסד, ולא רק על נתוני ההפסד מהתקופה האחרונה.

⁸ ראו סעיף 3.4.

5. כלים להגדלת מאגר הנתונים (data-enhancing tools) לכימות ולתיקוף

בעוד שמחסור יחסי בנתוני הפסד מקשה על השימוש בשיטות של כימות לקביעת רכיבי הסיכון, קיימים מספר כלים שעשויים לסייע בהגדלת מאגר הנתונים לכימות ולתיקוף:

5.1. כאשר נתוני ההפסד מוגבלים, תאגיד בנקאי יכול להגדיל את מאגר הנתונים הפנימי שברשותו באמצעות שיתוף נתונים (pooling of data) עם תאגידים בנקאיים אחרים, או עם משתתפי שוק אחרים, שימוש במקורות מידע חיצוניים ושימוש במדדי שוק לאמידת הסיכון. עם זאת, על התאגיד הבנקאי להוכיח שמקורות המידע הללו אכן רלוונטיים לנסיבותיו הספציפיות. שיטות אלה עשויות להיות יעילות במיוחד במצב של תיקים קטנים או במצב של כניסת תאגיד בנקאי חדש לשוק⁹.

5.2. כאשר תיק מפולח לתיקי משנה (sub-portfolios) עבור צרכי הפנימיים של התאגיד הבנקאי (כגון תמחור), ניתן לאחד בין תיקי משנה בעלי מאפייני סיכון דומים לצורך כימות ותיקוף רכיבי הסיכון - ייתכן שהתיק בכללותו מכיל נתוני כשל היסטוריים מספקים, אולם פילוח צר של התיק לצרכי הפנימיים של התאגיד הבנקאי מוביל למספר LDPs.

5.3. במקרים מסוימים ניתן לאחד מספר קטגוריות דירוג ולאמוד או לתקף את רכיבי הסיכון על בסיס איחוד זה. שיטה זו עשויה לסייע במיוחד לתאגיד בנקאי המחשב PD באמצעות מיפוי נתונים חיצוניים. למשל, ניתן לאחד את דירוגי האשראי AAA, AA, A, וזאת בעקביות עם סעיפים 404-405 בהוראה.

5.4. ניתן להשתמש בגבול העליון (upper bound) של אומד ה-PD כנתון קלט בנוסחת ריתוק ההון, עבור אותם תיקים בהם נראה כי אומד ה-PD אינו מהימן ואינו מצדיק הכללה ישירה בחישוב הלימות ההון.

5.5. תאגידים בנקאיים יכולים לאמוד את רכיב הסיכון PD על בסיס אופק ארוך משנה. כאשר כשלים של לוויים מתפרשים על פני מספר שנים, ניתן לחשב הסתברות לכשל בתקופת זמן עתידית של מספר שנים (multi-year cumulative PD) ולאחר מכן, להביא את התוצאה למונחים שנתיים. כאשר מתרחשים בין השנים מעברים בין דירוגים הכוללים מידע נוסף, ניתן לנתח מעברים אלו במטרה לאמוד PDs. שיטה זו עשויה להיות יעילה בעיקר עבור החלק הגבוה של סולם הדירוגים.

⁹ ראו סעיפים 3.2 ו-3.3.

5.6. אם שיעורי כשל נמוכים בתיק מסוים הם תוצאה של תמיכת אשראי (credit support), (כגון ערבויות, או נגזרי אשראי, הניתנים על ידי: בנקים, חברות השקעה, מוסדות חיסכון (thrifts), קרנות פנסיה (pension funds) וחברות ביטוח), ניתן להשתמש בדירוג הנמוך ביותר שאינו כשל כקירוב למצב של כשל. כאשר מיישמים גישה זו, עדיין הכרחי שכיול דירוגים אלה ל-PD יהיה עקבי עם הגדרת הכשל המופיעה בהוראה.

6. כלים המשמשים כבסיס השוואה (benchmarking tools) לתיקוף

כאשר מחסור בנתונים היסטוריים פנימיים מקשה על ביצוע בחינה בדיעבד (backtest) של אומדנים בהשוואה לשיעור הכשלים בפועל, יש לעשות שימוש רב יותר במגוון כלים המשמשים כבסיס השוואה (benchmarking tools) לצורך תיקוף:

6.1. ניתן להשוות את הדירוגים הפנימיים ואת מטריצות המעבר של התאגיד הבנקאי לאלו של צד שלישי (כגון חברות דירוג חיצוניות או מאגרי נתונים משותפים (data pools)), או לאלו המתקבלים באמצעות מודלים פנימיים אחרים.

6.2. דירוגים פנימיים עשויים להיבחן כנגד הערכת מומחה פנימית או חיצונית. לדוגמה, כאשר עבור תיק מסוים לא התרחשו הפסדים בתקופה האחרונה, אולם שימוש בניסיון היסטורי מוביל לסיכון של הפסד (risk of loss) גדול מאפס¹⁰.

6.3. ניתן להשוות דירוגים פנימיים למשתנים מקורבים, המבוססים על נתוני שוק, לצורך אמידת איכות האשראי. דוגמאות: מחירי מניות (equity prices), מרווחי אג"ח ופרמיות של נגזרי אשראי.

6.4. ניתן להיתמך בניתוח מאפייני הדירוג של חשיפות מדורגות דומות.

¹⁰ ראו סעיף 3.4.

נייר עמדה מספר 3 - פילוסופיית הדירוג בגישת IRB

1. כללי

- 1.1. הוראת ניהול בנקאי מספר 204 (להלן בנייר עמדה זה - "ההוראה") אינה מתייחסת ישירות לסוגיית "פילוסופיית הדירוג". עם זאת, כאשר תאגיד בנקאי ניגש לתכנון, לפתח, לתקף ולהשתמש במערכת דירוג, עליו ליישם פילוסופיה רלוונטית.
- 1.2. משאלות שהופנו אלינו, מתברר כי נדרשות הבהרות בנושא, אף על פי שנראה לכאורה כי הנושא ברור. מסתבר שגורמים שונים, הן בתוך הפיקוח על הבנקים והן מחוץ לפיקוח, מתייחסים לנושא בדרכים שונות, ומפרשים בצורה שונה את הדברים.
- 1.3. בנייר עמדה זה ננסה להבהיר את המושגים, ואת הציפיות הנובעות מהם.

2. הצגת הסוגיה

- 2.1. בהתאם להיגיון העומד בבסיס גישת IRB, ההוראה מתייחסת לניהול סיכון האשראי בעזרת מערכות דירוג, ודורשת (סעיף 414) שמערכת הדירוג תתייחס לאיכות הישות המדורגת בטווח הנראה לעין ("אף על פי שאופק הזמן המשמש באמידת ההסתברות לכשל (PD) הוא שנה אחת (כאמור בסעיף 447), קיימת ציפייה מהתאגידים הבנקאיים להשתמש באופק זמן ארוך יותר בהקצאת הלווים לקטגוריות הדירוג"). מצד שני, בבואה לנסח דרישת הון, ההוראה קובעת אופק התייחסות באורך שנה. כתוצאה, נוצרת דילמה איך לתכנן את מערכת הדירוג: ככזו שבוחנת את איכות הלווה לטווח הארוך (מחזור עסקים צפוי), או ככזו שבוחנת את איכות הלווה לטווח הקצר (שנה אחת). בחירה של כל אחת מהאפשרויות יוצרת בעייתיות:
 - 2.1.1. בחירה בפילוסופיה שבוחנת שרידות לטווח ארוך מקשה על אמידה מדויקת של רכיבי הסיכון באופק של שנה;
 - 2.1.2. בחירה בפילוסופיה שבוחנת שרידות לטווח קצר אינה משרתת את ניהול הסיכונים של התאגיד הבנקאי באופן מיטבי.
- 2.2. למרות שנראה כי המושגים מפורשים באופן דומה בכל המאמרים המוכרים הדנים בסוגיה, המאפיינים של מערכות מסוג זה או אחר מתוארים באופן שונה. להלן נתייחס לסוגיות הבאות:
 - 2.2.1. הקשר בין המושגים stressed PD ו- unstressed PD לבין פילוסופיית הדירוג;
 - 2.2.2. אורך התקופה ממנה נאספים נתונים לצורך פיתוח מודל הדירוג, כתלות בפילוסופיית הדירוג;
 - 2.2.3. שינויים בהתפלגות הדירוגים לאורך מחזור העסקים;
 - 2.2.4. שימוש ב"משתני מאקרו".

2.3. מקובל לדבר על שתי פילוסופיות דירוג :

2.3.1. Point in Time (PIT) - מערכת דירוג שבוחנת שרידות לטווח קצר. מדרגת את

הלווה על בסיס מידע רלוונטי נקודתי, נכון למועד המדידה, ומגיבה לשינויים מאקרו כלכליים.

2.3.2. Through the Cycle (TTC) - מערכת דירוג שבוחנת שרידות לטווח ארוך ונוטה לא

להשתנות לאורך מחזור העסקים. בספרות נאמר כי מערכת TTC מדרגת לווים על פי הצפי לביצועיהם בתקופת מיתון או מצב עסקי קשה (through-the-cycle) systems tend to focus on an obligor's likely performance at the trough of a (business cycle or during adverse business conditions).

2.4. בספרות חוזרת ומופיעה האמירה שמערכות מסוג PIT משמשות מוסדות פיננסיים לצרכי

אישורי אשראי, תמחור ומעקב אחר איכות אשראי ברמת ההלוואה הספציפית (דרישת חיזוק ביטחונות וכדומה), ואילו מערכות מסוג TTC משמשות מוסדות פיננסיים¹¹ לצרכי קביעת אסטרטגיה ומדיניות ומעקב אחר איכות אשראי ברמת התיק.

2.5. המסמך העיקרי שעליו אנו נסמכים בבואנו להבהיר את הסוגיה הוא נייר עבודה של ה-BIS

- Studies on the Validation of Internal Rating System (Working Paper No. 14) (להלן - "WP14")¹². אנו מאמצים את הפרשנות שניתנת למושגים השונים במסמך זה.

3. הקשר בין המושגים stressed PD ו- unstressed PD לפילוסופיית הדירוג

3.1. הגדרת המונחים :

3.1.1. המונח stressed PD (וגם המונח unstressed PD) לא נזכר בהוראה.

3.1.2. במסמך WP14 מוגדר המונח stressed PD כהסתברות שלווה ייקלע לכשל בשנה

הקרובה, תוך הנחות של מצבי קיצון כלכליים. המונח unstressed PD מוגדר כאומדן חסר הטיה להסתברות שלווה ייקלע לכשל בשנה הקרובה. על פי הגדרה זו, בהכרח stressed PD הוא אומדן שמרני יותר מ- unstressed PD.

3.1.3. במאמרים אחרים מוגדרים המושגים האלו באופן שונה. בין היתר, מופיעה

ההגדרה הבאה למונח stressed PD : PDs שכוללים תרחישי קיצון הכלולים במחזור העסקים. יש המפרשים הגדרה זו כממוצע של ערכי PD לאורך מחזור

¹¹ נאמר גם כי סוכנויות דירוג נוקטות בפילוסופיית דירוג מסוג TTC.

¹² ניתן למצוא את המסמך בכתובת האינטרנט :

http://www.cssf.lu/fileadmin/files/Dossiers/Adequation%20fonds%20propres/bcbs_wp14.pdf

עסקים שלם, הכולל שפל כלכלי. על פי פרשנות זו, אומדן PD המבוסס על מערכת דירוג מסוג TTC הוא stressed PD. במצב של שפל כלכלי אומדן המבוסס על מודל מסוג PIT (שהוא על פי הפרשנות un-stressed PD) הוא אומדן שמרני יותר מאומדן המבוסס על מודל מסוג TTC (שהוא על פי הפרשנות stressed PD).

3.1.4. אנו מאמצים ההגדרות המוצגות בסעיף 3.1.2, לפיהן un-stressed PD הוא אומדן מדויק ככל האפשר ל-PD, ואילו stressed PD הוא אומדן שמרני, שאין לצפות שהתוצאות בפועל יתאימו לו.

3.2. על פי WP14, מערכת דירוג מסוג PIT "מתאימה" לאומדני un-stressed PD, ואילו מערכת דירוג מסוג TTC "מתאימה" לאומדני stressed PD, במובן הבא :

3.2.1. במערכת דירוג מסוג PIT : אומדני un-stressed PD של לווים ספציפיים משתנים בהתאמה למצב המאקרו כלכלי, והלווים עוברים בין קטגורית דירוג. כתוצאה, קטגוריות הדירוג עצמן מכילות באופן עקבי לווים עם רמת un-stressed PD קבועה. לעומת זאת, אומדני stressed PD של לווים ספציפיים אינם משתנים לאורך המחזור הכלכלי, אבל מכיוון שהאוכלוסייה המרכיבה כל קטגורית סיכון משתנה, ה- pooled stressed PD של כל קטגורית סיכון משתנה בהתאם למצב המאקרו כלכלי.

לסיכום, במערכת דירוג מסוג PIT, המשמעות של דירוג מסוים קבועה לאורך מחזור העסקים במונחי pooled un-stressed PD, אבל משתנה משנה לשנה במונחי pooled stressed PD.

3.2.2. במערכת דירוג מסוג TTC : אומדני stressed PD של לווים ספציפיים אינם משתנים בעקבות שינויים במצב המאקרו כלכלי, ולכן הלווים לא עוברים בין קטגוריות דירוג¹³, וקטגוריות הדירוג עצמן מכילות באופן עקבי לווים עם רמת stressed PD קבועה. לעומת זאת, אומדני un-stressed PD של לווים ספציפיים משתנים לאורך המחזור הכלכלי, ומכיוון שהאוכלוסייה המרכיבה כל קטגורית סיכון אינה משתנה, ה- pooled un-stressed PD של כל קטגורית סיכון משתנה בניגוד למצב המאקרו כלכלי.

¹³ הכוונה שאין מעבר בשל שינויים מאקרו כלכליים. מובן שקיימת הגירה בשל מאפיינים ייחודיים של לווים ספציפיים.

לסיכום, במערכת דירוג מסוג TTC, המשמעות של דירוג מסוים קבועה לאורך מחזור העסקים במונחי pooled stressed PD, אבל משתנה משנה לשנה במונחי pooled unstressed PD.

3.2.3. ניתן לסכם את הקשר בין המצב המאקרו כלכלי לבין ה- pooled PD של קטגוריית דירוג מסוימת, בהתאם לפילוסופיית הדירוג ולסוג האומדן, בטבלה הבאה:

פילוסופיית הדירוג

<u>Through the cycle</u>	<u>Point in time</u>	<u>סוג האומדן</u>
מתאם שלילי	יציב (אין מתאם)	Unstressed
יציב (אין מתאם)	מתאם חיובי	Stressed

4. אורך התקופה ממנה נאספים נתונים לצורך פיתוח מודל הדירוג, כתלות בפילוסופיית הדירוג

4.1. במספר מאמרים קיימות התייחסויות שונות לנושא, בחלקן נקבע כי מודל PIT מתבסס על נתוני שנה אחת בלבד. **אנו לא מקבלים את הקביעה הזו.**

4.2. להבנתנו, גם כאשר בוחרים בפילוסופיית דירוג PIT, וגם כאשר בוחרים בפילוסופיית דירוג TTC, חובה להשתמש בכל המידע הרלוונטי הקיים. זאת, כולל מידע היסטורי, ללא הגבלה "טכנית" של מספר התקופות לפני מועד המדידה.

5. שינויים בהתפלגות הדירוגים לאורך מחזור העסקים

5.1. כאמור לעיל, ובהתאם לאמור במסמך WP14:

- דירוגים שמבוצעים תחת פילוסופיית TTC נוטים להישאר פחות או יותר קבועים, כאשר התנאים המאקרו כלכליים משתנים לאורך הזמן;
- דירוגים שמבוצעים תחת פילוסופיית PIT נוטים להתאים את עצמם במהירות לשינויים בסביבה המאקרו כלכלית.

5.2. על מנת שיתאפשר תיקוף נאות של מערכת הדירוג (של הפרמטרים pooled PDs), הפיקוח על הבנקים, ומנהלי הסיכונים בתאגידים הבנקאיים, חייבים להבין את פילוסופיית הדירוג בה נוקט התאגיד הבנקאי בהקצאת לווים לקטגוריית דירוג, ולהתאים לה את שיטת התיקוף. לדוגמה, כאשר מיישמים פילוסופיית דירוג PIT, יש לצפות להגירה של לווים בין קטגוריות הדירוג, במתאם למחזור העסקים, ואילו כאשר מיישמים פילוסופיית דירוג TTC, הגירה מסוג זה צריכה להעלות ספקות.

5.3. השיטה בה יש לאמוד את רכיבי הסיכון תלויה במידה רבה בציפייה כיצד ישתנו הדירוגים לאורך מחזור העסקים - ראה פירוט בסעיף 7 להלן.

6. שימוש ב"משתני מאקרו"

6.1 ניתן להבחין בין מערכות דירוג מסוג PIT לבין מערכות דירוג מסוג TTC לפי השימוש במשתני מאקרו :

6.1.1 מערכת דירוג מסוג PIT משתמשת בכל המידע הרלוונטי הזמין על הלווה הספציפי, ובמידע רלוונטי זמין כללי¹⁴ (aggregate information), לצורך הקצאת לווה לקטגורית דירוג. דירוגו של לווה צפוי להשתנות באופן מהיר, עם שינוי במצבו הכלכלי. לרוב, דירוגים מסוג PIT נוטים לרדת בתקופת שפל כלכלי, ולעלות בעיתות צמיחה.

6.1.2 מערכת דירוג מסוג TTC משתמשת במאפיינים (קבועים ומשתנים) של הלווה הספציפי לצורך הקצאת לווה לקטגורית דירוג, אבל נוטה לא להתחשב בשינויים במצב המאקרו כלכלי. דירוגו של לווה עשוי להשתנות, כאשר מאפייניו הלא קבועים משתנים, אבל התפלגות הדירוגים של כלל הלווים לא תשתנה באופן מהותי לאורך מחזור העסקים.

6.2 משתני מאקרו הם תת-קבוצה של משתנים כלליים (aggregate information). לפי מסמך WP14 עשוי להיות מתאם בין מאפיינים מאקרו כלכליים לבין מאפיינים ספציפיים של הלווה. לכן, שימוש במאפיינים ספציפיים עשוי לבטא גם אינפורמציה הגלומה במשתני מאקרו.

במערכות דירוג מסוג PIT, יש לבטא את המצב המאקרו כלכלי. מקובל לפרט שתי גישות :

6.2.1 הכללת "משתני מאקרו" (כגון : מדדי צמיחה, שיעור אבטלה) במודל הדירוג ; או

6.2.2 שימוש במשתנים ספציפיים של המודל, מתוך ההנחה שהמצב המאקרו כלכלי מתבטא בערכי אותם משתנים. לדוגמה, רמת המינוף של חברה ספציפית - קיימת הנחה שמשתנה זה מתואם עם המצב המאקרו כלכלי¹⁵.

6.3 לא סביר שפרמטרים מאקרו כלכליים עדכניים ישמשו כמשתנה מסביר (input) במערכות דירוג מסוג TTC. הסיבה לכך היא, שתוצר המערכת (הדירוג) לא צפוי להשתנות עקב שינוי במצב המאקרו כלכלי, ולכן אין להם תרומה להליך הדירוג. עם זאת, פרמטרים שמבטאים תנאי שפל מאקרו כלכליים (לא נתונים נקודתיים במועד המדידה) כביטוי לאומדן מסוג stress, מוזכרים במסמכים שונים ככאלו שמהווים חלק ממערכת דירוג מסוג TTC.

¹⁴ מידע כללי הוא מידע שמתייחס ללווים רבים יחד. מידע זה כולל בדרך כלל משתנים מקרו כלכליים, כגון : שיערי חליפין, גידול בתוצר הלאומי הגולמי, וכדומה.

¹⁵ השוני, ביחס לשימוש במשתנים מאקרו כלכליים במערכת דירוג מסוג TTC הוא, שבמערכת דירוג מסוג TTC צריך להשתמש במאפיינים ספציפיים שאינם מתואמים עם מחזור העסקים. במידה ומוצאים שקיים מתאם שכזה, יש לנטרל אותו במודל.

7. בעייתיות אפשרית ביישום פילוסופית דירוג TTC

7.1. סעיף 415 להוראה קובע כי: "דירוג של לווה חייב לייצג את הערכת התאגיד הבנקאי ליכולתו ולנכונותו של הלווה לפרוע את התחייבויותיו החוזיות למרות שינוי לרעה בתנאים הכלכליים או התרחשותם של אירועים בלתי צפויים".

7.1.1. לכאורה, ניתן להבין מכך שההוראה מחייבת שימוש במערכת דירוג מסוג TTC.

7.1.2. מבירור שערכנו עולה שבמדינות מפותחות רבות נוטים לא לקבל את הפרשנות המחמירה של הסעיף הנ"ל, ומאפשרים אימוץ של כל פילוסופית דירוג.

7.2. הפרמטר, לפיו מחושבת דרישת ההון, אינו 16 stressed PD.

7.2.1. מכאן עולה, שעלולה להתעורר בעיה של "מבחן השימוש" כאשר תאגיד בנקאי מאמץ את פילוסופית הדירוג TTC. זאת מכיוון שמערכת דירוג כזו משמשת את התאגיד הבנקאי לצרכי ניהול במונחים של stressed PD (אומד מוטה - שמרני), ולצרכי חישוב דרישת ההון מחושבים פרמטרים אחרים, שאינם משמשים את התאגיד הבנקאי לצרכים פנימיים.

7.2.2. בנוגע לכך, כמקובל במדינות רבות, מוטלת האחריות על התאגיד הבנקאי, להוכיח שהאומדנים לרכיבי הסיכון, שמשמשים לחישוב דרישת ההון המינימאלית הם תוצר של מערכת הדירוג המשמשת את התאגיד הבנקאי לצרכיו הפנימיים, בשינויים וההתאמות המתחייבים.

7.3. אמידת pooled PD, ותיקופו, בהתבסס על שעורי כשל היסטוריים

7.3.1. כאשר קיימים נתונים ארוכי טווח של ביצועי חשיפות על פי דירוגן, אמידת pooled PD באמצעות שיעורי כשל היסטוריים יכולה להיות שיטה טובה, כאשר האומד מבטא נתון מסוג unstressed PD, ומערכת הדירוג בנויה תחת הפילוסופיה PIT. האמידה תהיה מדויקת יותר, אם חישוב שיעור הכשל ההיסטורי מתבצע על סמך נתוני מספר שנים.

¹⁶ השימוש במונח "PD" או במונח "unstressed PD" תלוי בטרמינולוגיה בה בוחרים, אבל במהות מדובר באומדן מדויק ככל האפשר, ולא מוטה.

- 7.3.2. שיטת שיעורי הכשל ההיסטוריים לא מתאימה לכימות רכיבי הסיכון, ולתיקוף, במערכות דירוג בהן הפרמטר unstressed pooled PD משתנה לאורך מחזור העסקים (מסוג TTC)¹⁷.
- 7.3.3. שיטת שיעורי הכשל ההיסטוריים לא מתאימה גם לאמידת stressed PD, במערכות דירוג מסוג TTC או PIT, משום שבמקרים אלו לא ניתן לצפות בפרמטר הנאמד (משום שהוא מחמיר ביחס לשיעורי הכשל בפועל, לאורך זמן).
- 7.3.4. **משמעות טענה זו היא, שקיים קושי להשתמש במודל מסוג TTC לצרכי IRB: לא ניתן לכמת (לאמוד) את רכיבי הסיכון באמצעות שיעורי כשל היסטוריים, אלא צריך לכמת את רכיבי הסיכון בדרך אחרת. קושי דומה קיים בתיקוף המודל.**

8. סיכום

- 8.1. ההחלטה איזו פילוסופית דירוג לאמץ אינה אמורה לשנות את דרישת ההון (בכל מקרה הפרמטר הרלוונטי אינו stressed PD), וצריכה להתקבל משיקולי ניהול האשראי על ידי התאגיד הבנקאי. התאגיד הבנקאי יכול גם ליישם פילוסופית דירוג שמשלבת בין השתיים המוזכרות לעיל, ויכול גם ליישם פילוסופיות דירוג שונות לקבוצות נכסים שונות.
- 8.2. במערכת מסוג PIT, הפרמטר הרלוונטי לנוסחת ריתוק ההון, unstressed pooled PD, קבוע לאורך מחזור העסקים. לעומת זאת, במערכת מסוג TTC, אותו פרמטר צפוי להשתנות בצורה "שיטתית" לאורך מחזור העסקים. שתי החלופות אפשריות, מבחינת ההוראה (על פי פרשנותנו לסעיפים השונים).
- 8.3. ללא קשר לפילוסופית הדירוג שנבחרה, לצורך פיתוח המודל ותיקופו, חובה להשתמש בכל המידע הרלוונטי הקיים, ללא מגבלת זמן (למשל - שנה).
- 8.4. על התאגיד הבנקאי חלה החובה להתאים את תהליכי הפיתוח, השימוש, התיקוף וההערכה של המודלים, לפילוסופית הדירוג בה הוא בוחר.
- בין היתר, כאשר מיישמים פילוסופית דירוג PIT, יש לתת את הדעת לקושי הבסיסי להשתמש בטכניקת "מיפוי נתונים חיצוניים" (סעיף 462, תבליט שני: "תאגיד בנקאי יכול לשייך או למפות את הדירוגים הפנימיים שלו לסולמות הדירוג של חברות דירוג חיצוניות, או תאגידים דומים, ואז לקשר בין שיעור הכשל שניתן על ידי חברות הדירוג החיצוניות

¹⁷ יותר מכך, במסמך WP14 נטען כי הממוצע ארוך הטווח של שיעורי כשל היסטוריים אף אינו מהווה אומדן טוב ל- unstressed pooled PD במערכת מסוג PIT. הסיבה לכך היא שה- unstressed pooled PD יטה להיות נמוך מהממוצע ארוך הטווח של שיעורי הכשל בתקופות "טובות" של מחזור העסקים, וגבוה ממנו בתקופות שפל.

לסולמות הדירוג של התאגיד הבנקאי"). זאת משום שהתאגיד הבנקאי מדרג PIT, והנתונים החיצוניים הם לרוב תוצאה של מערכת דירוג TTC.

8.5. במערכת דירוג מסוג TTC, המאפיין הקבוע לאורך מחזור העסקים, שמייצג את הלווים המדורגים בדירוג מסוים, הוא stressed PD. הפרמטר unstressed PD, משתנה (מתואם שלילית עם המחזור הכלכלי). לכן, כאשר באים לאמוד את רכיב הסיכון PD (שלב ה"כימות") במערכת כזו, לא ניתן להשתמש בטכניקה של מדידת שיעורי הפסד היסטוריים. זאת, משום ששיעורי הכשל ההיסטוריים מיוצגים על ידי הפרמטר unstressed PD. כאמור, נתון זה משתנה משנה לשנה, וממוצע רב שנתי שלו אינו מייצג סיכון של האוכלוסייה הרלוונטית במועד המדידה.

נייר עמדה מספר 4 - מסגרת לתיקוף מערכות דירוג

הפיקוח על הבנקים רואה במסגרת הכללית המוצגת בנייר עמדה זה נקודת מוצא לדיון מעמיק עם התאגידים הבנקאיים לצורך המשך פיתוח מסגרות תיקוף פרטניות, שתהלומנה את צרכיהם.

הוראת ניהול בנקאי תקין מספר 204 (להלן בנייר עמדה זה - "ההוראה") דורשת מתאגידים בנקאיים, המבקשים לחשב את דרישת ההון הפיקוחית על פי גישת הדירוגים הפנימיים לסיכוני אשראי (להלן - IRB), לתקף אומדנים פנימיים ("תיקוף פנימי"). המפקח יעריך את תהליך התיקוף, הן כחלק מבחינת כשירות תאגיד בנקאי ליישם לראשונה את גישת IRB, והן באופן שוטף.

ההוראה אינה מגדירה את המושג "תיקוף מערכות דירוג", ואינה מפרטת אלו אלמנטים עליו לכלול¹⁸. בינואר 2005 פרסמה ועדת באזל מסמך, המגדיר תיקוף ומציג את העקרונות, שעומדים בבסיס הדרישה לתיקוף (להלן - "מסמך העקרונות")¹⁹. במאי 2005 פרסמה ועדת באזל קובץ מאמרים נוסף, שעוסק בשיטות כמותיות לכימות ותיקוף אומדני רכיבי הסיכון (להלן - "מסמך המחקרים")²⁰. בתחילת מסמך המחקרים מוצגת מסגרת לתיקוף מערכות דירוג, אך אין דיון בתוכנה.

מטרתו של נייר עמדה זה היא להבהיר את ציפיות הפיקוח על הבנקים באשר ליישום מסגרת התיקוף, המוצגת במסמך המחקרים. על תאגידים בנקאיים לתכנן את מסגרת התיקוף שלהם, כך שיעמדו בציפיות המפורטות בנייר עמדה זה. העמידה בהן תיבחן על ידי הפיקוח על הבנקים, הן במסגרת בחינת כשירות התאגיד הבנקאי ליישם לראשונה את גישת ה-IRB, והן כחלק מתהליך ההערכה השוטף של נאותות השימוש במערכות הדירוג.

בחלקו הראשון של נייר העמדה מוצגים עקרונות היסוד לתיקוף, אותם על התאגידים הבנקאיים לאמץ בתכנון מסגרת התיקוף. בחלקו השני של נייר העמדה מוצגת מסגרת התיקוף, אותה מצופה מהתאגידים הבנקאיים לאמץ.

א. עקרונות התיקוף

תיקוף משמעותו מגוון התהליכים והפעילויות, באמצעותם קובעים: (1) אם מערכת הדירוג הפנימית של התאגיד הבנקאי מבחינה היטב בין לווים במונחים של איכות אשראי (discriminatory power), ו-(2) אם

¹⁸ ההוראה מתייחסת לתיקוף אומדנים פנימיים בלבד, בסעיפים 505-500.

¹⁹ Basel Committee Newsletter No. 4 "Update on the work of the Accord Implementation Group related to validation under the Basel II Framework", January 2005.

²⁰ Basel Committee on Banking supervision "Studies on the Validation of Internal Rating Systems", May 2005.

אומדני רכיבי הסיכון (PD, LGD ו-EAD) מדויקים (calibration). בתכנון מערכות דירוג, ובשימוש בהן, יש להבטיח את התקיימות ששת העקרונות שלהלן:

1. תיקוף משמעותו הערכת כוח הניבוי של אומדני רכיבי הסיכון והערכת השימוש בדירוגים

בתהליכי אשראי. למרות שאומדני IRB מבוססים על ניסיון היסטורי, עליהם להיות צופי פני עתיד. לפיכך, יש לוודא (ולהוכיח למפקח) כי מערכת הדירוג עומדת בקריטריונים הבאים:

1.1. **יכולת הבחנה (discriminatory power) -** ככלל, לאשראי עם סיכון נמוך להפסד צריך להיות דירוג טוב יותר מאשראי עם סיכון גבוה יותר להפסד. יובהר כי בחינת יכולת ההבחנה של מערכת הדירוג רלוונטית לשלב הקצאת הלווים לסלי הסיכון (שלב הדירוג האורדינלי של הלווים) ולא לשלב כימות רכיבי הסיכון (למשל, אמידת ה-pooled PD). למבחנים כמותיים מקובלים לבחינת יכולת ההבחנה של מערכת דירוג, ראו מסמך המחקרים עמודים 30-32 ו-36-47.

1.2. **דיוק (calibration) -** על מערכת הדירוג לחשב באופן נכון את ההון הפיקוחי הנדרש, ולא להעריכו ביתר או בחסר. לפיכך, על אומדני רכיבי הסיכון לכמת את הסיכון להפסד באופן מדויק. לבחינת דיוק מערכת הדירוג, יש לאמץ מדיניות ונהלים הנוגעים לביצועים הצפויים של מערכת הדירוג (תחזית מול מציאות), ולבחינת יושרת (integrity) תשומות מערכת הדירוג. למבחנים כמותיים מקובלים לבחינת דיוק אומדני PD ראו מסמך המחקרים, עמודים 25, 32-35 ו-47-59.

1.3. **עקביות -** על מערכת הדירוג לספק תפוקות עקביות לאורך זמן, ועל פני מגוון של לוויים. לשם כך יש לאמץ מדיניות ונהלים, שיבטיחו כי הדירוגים והאומדנים לרכיבי הסיכון ישויכו לוויים ועסקאות אשראי בעלי מאפיינים דומים לרמות סיכון דומות²¹. כך למשל, לצורך אמידת pooled PD יש להשתמש בהגדרת כשל אחידה ובאופן אמידה זהה.

1.4. **יציבות -** יש להבטיח כי הדירוגים ואומדני רכיבי הסיכון לא ישתנו כאשר הסיכון לא השתנה. כך למשל, יש לבצע ניתוח יציבות ליכולת ההבחנה של מערכת הדירוג באמצעות מבחנים סטטיסטיים מסוג out of sample, ו-out of time; זאת על מנת להבטיח שגם על נתונים שונים, שאינם בסיס הנתונים עליו פותח המודל, אך דומים לו, יכולת ההבחנה של המערכת נשמרת.

²¹ הדרישה לעקביות מופיעה גם בסעיף 410 בהוראה, כאחד הקריטריונים לדירוג.

1.5. **שמרנות -** יש לזהות את המקורות לחוסר הודאות בדירוגים ובאומדני הסיכון, ואת מידת החומרה שלהם. במקרים בהם מזוהים מקורות שעשויים לגרום לחוסר דיוק של תוצרי מערכת הדירוג, יש לנקוט בשמרנות, להסביר את הקשר בין מידת השמרנות ובין מקור והיקף חוסר הודאות, ולהסביר כיצד השמרנות מיושמת. כך למשל, באמידת PD עבור תיקים בעלי שיעורי כשל נמוכים, או בהעדר די נתונים לביצוע backtesting, יש להוסיף מרווח שמרנות לתוצאות.

1.6. **נאותות פילוסופית הדירוג של כל מערכת דירוג - על מנת להעריך את נאותות פילוסופית הדירוג, על תאגידים בנקאיים לעמוד בתנאים הבאים :**

1.6.1. להבין את הפילוסופיה שבבסיס הקצאת לווים לסלי סיכון (ובחשיפות קמעונאיות, הקצאת עסקאות אשראי למאגרים), ובמיוחד את גורמי הסיכון, ולבחון אם הם יוצרים סלים הומוגניים ביחס למשתנה המוערך. כך לדוגמה, במימד ה-PD, על סלי הסיכון להיות הומוגניים ביחס להסתברות של כל לווה בכל סל סיכון להיקלע לכשל בשנה הקרובה, בהינתן כל המידע הידוע היום (כולל מידע כללי (aggregate) ומידע על הלווה), או כל המידע הידוע היום בתוספת מצבי קיצון כלכליים.

1.6.2. להעריך אם השיטה לאמידת רכיבי הסיכון מתאימה לפילוסופית הדירוג, ששימשה להקצאת לווים לסלים. כך למשל, מערכת דירוג תהיה יציבה (היינו, pooled PD שאינו מתואם עם מחזור העסקים) כאשר לצורך הקצאת לווים לסלי סיכון משתמשים בפילוסופית דירוג PIT, ולצורך חישוב pooled PD ממצעים unstressed PDs ללווים בודדים בסל הסיכון.

1.6.3. להבין את המאפיינים, כולל את הדינאמיקה, של דירוגי התאגיד הבנקאי ושל אומדני רכיבי הסיכון, את נאותותם ביחס לשימושים השונים בהם, ואת השפעתם על התנודתיות בדרישת ההון. כך לדוגמה, יש לתעד את הפילוסופיה של כל אחת ממערכות הדירוג, להסביר כיצד ציוני הסיכון ורכיבי הסיכון צפויים להשתנות עם שינויים במחזור הכלכלי הכללי או במחזורים מסוימים, הרלוונטיים להם. כמו כן, יש לכלול תיאור של האופן בו מושפעים, אם בכלל, הקצאת דירוגים ואמידת רכיבי הסיכון מיישום שמרנות.

דרישות אלו הן דרישות נוספות להנחיה בסעיף 503 להוראה, לפיה על תאגיד בנקאי להראות כי שיטות הבדיקה הכמותיות ושיטות תיקוף אחרות, בהן הוא משתמש, אינן משתנות באופן שיטתי עם המחזור הכלכלי.

להרחבה בנושא השפעת הבחירה בפילוסופית דירוג על יציבות מערכת הדירוג ועל חישוב pooled PD, ראו מסמך המחקרים עמודים 12-20.

בשימוש במערכות דירוג בעלות מידת שמרנות, יציבות, דיוק או פילוסופיות דירוג שונות, יש להבין את ההבדלים ביניהן, על מנת לסכום נכון את תוצרי המערכות, ולהבין את אי הדיוקים הפוטנציאליים הנובעים מהסכימה.

1.7. **שימוש בנתונים היסטוריים - מידע היסטורי הוא מקור חשוב לאמידת שיעורי כשל והפסדים עתידיים, אך זוהי נקודת התחלה בלבד, ויש לבצע התאמות על מנת לקשור בין**

שיעור הכשל / ההפסד ההיסטורי (חמש / שבע שנים) לבין שיעור הכשל / ההפסד הצפוי²².
לשם כך, יש לעמוד בדרישות הבאות:

1.7.1. על הניסיון ההיסטורי לכלול שילוב מייצג של שנים טובות ורעות לכלכלה בכלל ולמחזורים ספציפיים, שהנם חיוניים לרמת ותנודתיות החשיפות (למשל, התעשייה). על תאגיד בנקאי להראות שהאמידה התבססה על שיעורי כשל ארוכי טווח עתידיים, שסביר שיתרחשו (representative likely long run rates).

1.7.2. במקרה בו תאגיד בנקאי מבקש להתעלם או לתת משקל נמוך במיוחד לנתונים מסוימים, יהיה עליו לעמוד בנטל הוכחה כבד. כך למשל במקרה שבו אומדנים עתידיים נמוכים יותר מניסיון היסטורי בשל מדגם קטן מידי, שכולל "יותר מדי" "שנים רעות".

2. **האחריות המרכזית לתיקוף היא של התאגיד הבנקאי.** על תאגיד בנקאי לתקף את מערכות הדירוג שלו ולהראות כיצד הגיע לאומדני רכיבי הסיכון, להראות שתהליכי הקצאת אומדנים לרכיבי סיכון "עובדים" כמתוכנן, וכי הם ימשיכו לעבוד כמצופה. המפקח יעריך את תהליכי התיקוף של התאגיד הבנקאי ואת תוצאותיו, בהתבסס על תהליך הערכה מוסדר.

3. **תיקוף הוא תהליך איטראטיבי.** על התיקוף להיות תהליך מתמשך ואיטראטיבי, משמע - כל שלב מתבסס על תוצאות השלב הקודם. על תאגידים בנקאיים לשפר תקופתית את כלי התיקוף וההערכה בתגובה לשינויים במהלך העסקים, בשווקים ובתנאי הפעילות.

4. **אין שיטה יחידה לתיקוף.** לתאגידים בנקאיים שונים ולתיקים שונים מתאימות שיטות תיקוף שונות. כלי תיקוף מסוימים יעילים רק לתיקים מסוימים או לשווקים מסוימים. כך למשל, backtesting איננו מתאים לתיקוף תיקים בעלי שיעור כשל נמוך. בנוסף, לצורך בחירת כלי התיקוף לבחינת דיוק ויציבות מערכת הדירוג, ולצורך בחינת נאותות מבחני הקיצון המיושמים, יש להבין את פילוסופיית הדירוג של מערכת הדירוג. כך למשל, בבחינת דיוק מערכת הדירוג באמצעות benchmarking לדירוגים חיצוניים, יש לקחת בחשבון את העובדה כי הם מנטרלים השפעות מחזוריות, בעוד שדירוגים פנימיים אינם מנטרלים אותן בהכרח.

על תהליכי התיקוף לכלול:

²² אם תאגיד בנקאי יוכיח כי שיעורי הכשל בשנים האחרונות הם האומדן המדויק ביותר להערכה צופה פני עתיד, תידרשנה, אם בכלל, התאמות קטנות יותר.

4.1. Developmental Evidence - תיעוד ההחלטות המהותיות שהתקבלו במהלך פיתוח המודל, ובכלל זה הערכת ההיגיון בגישה, חוסנה הרעיוני ומבחנים סטטיסטיים, שבוצעו.

4.2. Benchmarking - על תאגיד בנקאי להשוות תפוקות מערכת דירוג למקורות מידע חיצוניים רלוונטיים, בהנחה שמידע זה משקף את תיק התאגיד הבנקאי. מטרת המבחן היא להעריך אם מתקבלים אומדנים עקביים, כאשר משתמשים בטכניקות אמידה שונות או במקורות מידע אחרים (למשל, בסיסי נתונים של ספקים). להרחבה בנושא זה, ראו מסמך המחקרים עמודים 96-110.

הדרישה לביצוע benchmarking קבועה גם בסעיף 502 להוראה, לפיו יש להתבסס בביצוע ה-benchmarking על מדגם נתונים היסטוריים ארוך טווח, שמכסה מגוון תנאים כלכליים, ובאופן אידיאלי יתייחס למחזור עסקים שלם אחד או יותר.

4.3. Backtesting - על תאגיד בנקאי להשוות שיעורי כשל שהתממשו, חומרת הפסדים וחשיפה בעת כשל בכל סל סיכון/מאגר עם אומדני PD, LGD ו-EAD. יש להשתמש במבחנים סטטיסטיים להגדרת מידת אי ההתאמה הפוטנציאלית בין ציפיות ex ante והתממשות ex post.

הדרישה לביצוע backtesting מצויה גם בסעיף 501 להוראה, אשר קובע חובה (i) להשתמש בנתונים היסטוריים, המכסים תקופה ארוכה ככל האפשר; (ii) לתיעוד ראוי; ו-(iii) לעדכון הניתוחים והתיעוד לפחות אחת לשנה.

5. **על תיקוף לכלול אלמנטים כמותיים ואיכותיים.** הערכות כמותיות הן חלק חשוב בתיקוף. עם זאת, תיקוף הוא יותר מאשר השוואת מציאות לתחזית באמצעות טכניקות סטטיסטיות. בהערכת ביצועי מערכת דירוג, יש להעריך גם את רכיביה, דוגמת הנתונים והמודלים בהם משתמשים, וכן את המבנה והתהליכים שבבסיס המערכת, ובכלל זאת בבקורות (עצמאיות), תיעוד ושימוש פנימי:

5.1. במקרה בו ניתוח כמותי של התוצאות הוא כלי מהימן, יש להתמקד באפשרות לשינויים עתידיים, כגון שינויים בסביבה הכלכלית והרכב הלווים, שיגרמו לכך שהאומדנים לא יהיו תקפים יותר.

5.2. במקרה בו ניתוח כמותי של התוצאות הוא פחות מהימן, יש לשים דגש על האופן בו נעשה שימוש במערכת הדירוג, סבירות תהליכי תיקוף אחרים בהם נעשה שימוש וניטורם, וקיום בקרה וסביבה טכנולוגית נאותים.

5.3. על מנת להוסיף על טכניקות כמותיות, יש להשתמש בניסיון ושיקול דעת לפיתוח, להתאמה, לפירוש ולתיקוף מערכות הדירוג ואומדני הסיכון.

5.4. על השלב האיכותי להתמקד בהערכת השאלה כיצד האינפורמציה מפורשת לצורך הקצאת לוויים לסלי סיכון / מאגרים ולצורך אמידת רכיבי הסיכון.

5.5. בהתייחס לדרישה לבצע backtesting ו-benchmarking, יש לעמוד בדרישות הבאות :

5.5.1. במקרים בהם אין די מידע פנימי או חיצוני ליישום backtesting ו-benchmarking, יש להוסיף לאומדנים מרווחי שמרנות (margin of conservatism). עם זאת, כשהמחסור במידע נובע ממאמצי התאגיד הבנקאי להשתמש רק בנתונים של שנות שפל, יש לשקול שוב את השימוש במידת השמרנות הנדרשת.

5.5.2. על הערכת תוצאות ה-backtesting ו-benchmarking להתמקד בחמשת הנושאים הבאים לכל הפחות :

5.5.2.1. פילוסופיית הדירוג (TTC, PIT, או שילוב של שתיהן), בה נעשה שימוש בפיתוח מערכות הדירוג : על תאגידים בנקאיים, המשתמשים במערכות דירוג שונות, לקחת בחשבון הבדלים בפילוסופיות הדירוג, כאשר הם מבצעים backtesting של רכיבי הסיכון. התעלמות מהבדלים בפילוסופיות הדירוג תגרום לייחוס הבדלים אלו לאי דיוקים באומדנים.

5.5.2.2. השיקולים והתהליך לקביעת "סף סבלנות" לתיקוף (היינו מידת אי ההתאמה הפוטנציאלית בין ציפיות ex ante והתממשות ex post, אותה מוכן התאגיד הבנקאי "לקבל"), ורשימה של תגובות (פעולות תיקון) אפשריות במידה שהסף נחצה.

5.5.2.3. האלמנטים האיכותיים עליהם מתבססים, כאשר יש קושי לבצע backtesting ראוי בשל מחסור בנתונים (בקרת איכות, למשל).

5.5.2.4. זיהוי שינויים בלתי צפויים על פני זמן, שעשויים להשפיע על תוצאות ה-backtesting וה-benchmarking.

5.5.2.5. מדיניות מתועדת, המסבירה את המטרה וההיגיון שבבסיס ה-backtesting.

6. על תהליכי התיקוף ותוצאותיו להיות נתונים לסקירה (review) בלתי תלויה. חשוב כי תהליכי התיקוף ותוצאותיו יסקרו על ידי גורם בתאגיד הבנקאי, שאינו תלוי בפונקציות שאחראיות על תכנון ויישום תהליך התיקוף. הסקירה יכולה להתפרש על פני מספר יחידות או להיות מרוכזת ביחידה אחת, בהתאם לאופן התנהלות בקורות התאגיד הבנקאי. כך לדוגמה, מבקר פנימי

(internal audit) יכול לבצע את תהליך הסקירה ולהיעזר במומחים טכניים של התאגיד הבנקאי (internal technical experts) או בצדדים שלישיים שאינם תלויים באחראים על תכנון ותיקוף מערכות הדירוג של התאגיד הבנקאי. ללא קשר למבנה הבקורות (controls) בתאגיד הבנקאי, חובה על המבקר הפנימי לוודא שתהליכי התיקוף מיושמים כמתוכנן וכי הם אפקטיביים.

יובהר כי הגורם שמפתח את מערכת הדירוג, והגורם שמתקף אותה, יכולים להיות חלק מיחידה ארגונית אחת. אפשרי למשל, שיחידת בקרת סיכונים אשראי (credit risk control unit)²³ תהיה אחראית לתכנון, יישום, ובחינת ביצועי מערכת הדירוג²⁴, היינו באותה יחידה ארגונית תהיה גם פונקציה שמפתחת את מערכת הדירוג וגם פונקציה שמתקפת אותה. הימצאות שתי הפונקציות באותה יחידה היא הגיונית, משום שלעיתים רק האנשים שמתכננים את מערכת הדירוג, יכולים לתקף אותה, בשל מומחיותם וניסיונם. יש "לפצות" על החשש לחוסר אובייקטיביות במקרה זה באמצעות סקירה של מבקר פנימי, או יחידת ביקורת בלתי תלויה אקוויולנטית. תפקידו של המבקר הפנימי יהיה לבחון את עומק, היקף ואיכות עבודת יחידת בקרת סיכונים האשראי. לאי תלות פונקצית בקרת סיכונים אשראי בפונקציות שהיא מבקרת ובגורם העסקי, ראו חלק ב', סעיף 2.2.1 להלן.

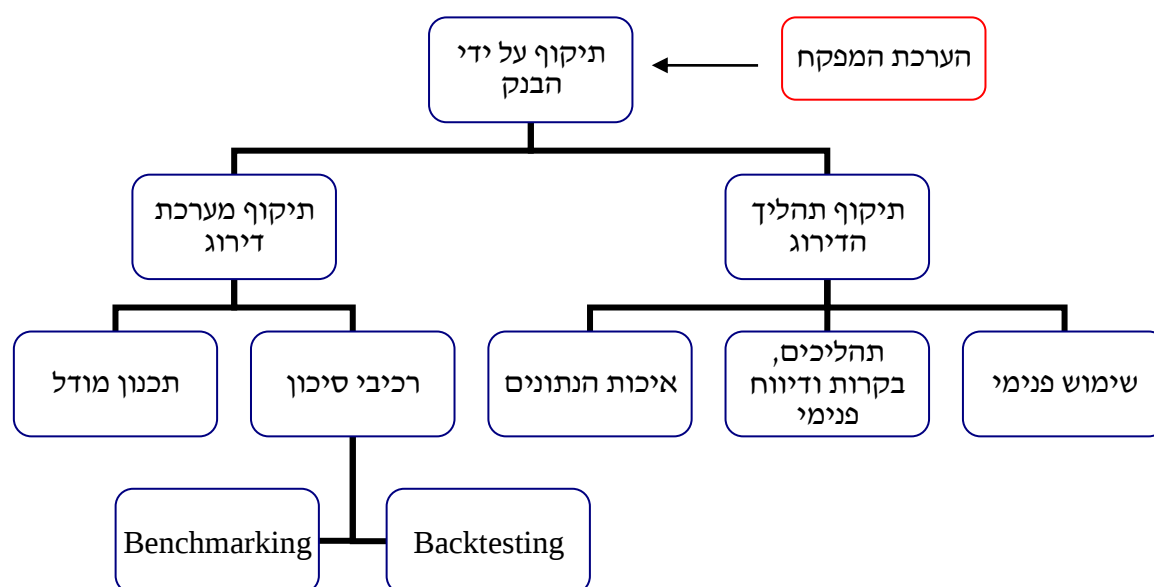
על המבקר הפנימי לדווח לפחות אחת לשנה להנהלה ולדירקטוריון, ולכלול את כל ההיבטים של תהליך הדירוג, ובכלל זאת ציות למדיניות ותהליכים; תהליך כימות רכיבי הסיכון ודיוקם; פיתוח מערכת הדירוג, שימוש בה ותיקופה; נאותות מערכות המידע והבקורות עליהן; ונאותות כישורי צוות העובדים וניסיונם. על הסקירה לזהות חולשות, לתת המלצות ולהבטיח קיומן של פעולות תיקון.

ב. מסגרת תיקוף

נוכח העובדה כי משמעות תיקוף היא בחינת תפקוד מערכת הדירוג בכללותה, כמו גם השימוש הנאות בה, מסמך המחקרים מציג את המסגרת הבאה לתיקוף:

²³ תפקיד היחידה אינו, בהכרח, חופף להגדרה שנקבעה בהוראת ניהול בנקאי תקין מספר 319.

²⁴ לשם כך, עליה לבצע את המשימות הבאות, בין היתר: תכנון מערכת הדירוג, סקירה שוטפת של קריטריוני הדירוג ופיתוח המודל, אישור של דיוק כל ציוני הסיכון, הערכת העקביות בין ענפים, תיקים ואזורים גיאוגרפיים, הערכת השימוש במודל, ניתוח הסיבות ל"דריסות" (overrides), תהליך כימות, backtesting, ניתוח מעברים (transitions) של דירוגים בפועל וחזויים, benchmarking כנגד מקורות מידע אחרים.

על הסטנדרטים שנקבעו בחלק א' של נייר עמדה זה, לחול על מסגרת התיקוף. להלן תיאור תמציתי של מסגרת התיקוף:

1. תיקוף מערכות דירוג

1.1 תיקוף תכנון המודל (Model Design)

תיקוף תכנון מודל, משמעותו בחינת פרטי המודל במונחים של האופן בו המודל מעריך את הסיכון הגלום בלווה / בעסקה, ובמונחים של תפוקות המודל.

מבנה המודל תלוי בתיק האשראי, עבורו המודל מתוכנן. כך למשל, מודלים לדירוג לווים קמעונאיים קטנים מבוססים על נתוני עבר וטכניקות סטטיסטיות, אם כי יש להשתמש גם בשיקול דעת בשלב הסופי (מודלים כמותיים). לעומתם, מודלים לדירוג תאגידים גדולים ומדינות מבוססים יותר על שיקול דעת מומחה, למרות שתוצאות הערכות כמותיות נלקחות בחשבון (מודלים איכותיים). מודלים לתאגידים קטנים (middle market) הם בדרך כלל שילוב של הערכות כמותיות ואיכותיות (מודלים משולבים). מודל משולב יכול להתבסס, למשל, על מידע משוק ההון ודוחות כספיים, וכן על הערכה איכותית של מומחה.

באופן כללי, על תאגידים בנקאיים לתעד את הסיבה לבחירת מודל מסוים, תיאורו, בסיס הנתונים ואבטחת איכותם, תהליך פיתוח המודל, הנחות בסיסיות, בחירת והערכת המשתנים המסבירים במודל וקביעת משקלם במודל, בחינות שוטפות שנעשות וכיוצא בזה.

על תאגידים בנקאיים לבחון ולתעד לכל הפחות את האלמנטים הבאים, בתיקוף של תכנון המודל:

1.1.1 מודלים כמותיים :

- ← רלוונטיות הנתונים, עליהם המודל מבוסס (ראו גם חלק א', סעיף 1.7 לעיל).
- ← השיטות הסטטיסטיות, בהן נעשה שימוש.
- ← פילוסופית הדירוג.
- ← אופן בחירת המשתנים המסבירים, ומשקלם.
- ← שימוש בשיקול דעת אנושי על תפוקות המודל.
- ← מידת ההבנה של העובדים הרלוונטיים אותו.
- ← ביצועי המודל ותפוקותיו, כולל כוח הניבוי של המודל.

1.1.2 מודלים איכותיים :

- ← סוג המידע על הלווה, והרלוונטיות של המידע.
 - ← סוג ההערכה האיכותית, המתבצעת, תיאורה, והסיבות לבחירה בה.
 - ← שקיפות תהליך ההערכה האיכותית.
- 1.1.3 מודלים משולבים : יש לבחון ולתעד את הנדרש בסעיפים 1.1.1 ו- 1.1.2 לעיל, וכן את טבע והיקף השימוש בהערכות כמותיות ואיכותיות, ואת השפעת ההיבטים האיכותיים והכמותיים על הדירוג.

1.2 תיקוף רכיבי סיכון

- יש לוודא כי רכיבי הסיכון LGD, PD ו- EAD נאמדו ותוקפו כהלכה. תהליך זה יתבצע באופן שוטף על פי הצורך, ולכל הפחות אחת לשנה.
- בהתייחס לאמידת כל רכיבי הסיכון, על תאגידים בנקאיים :
- ← להבטיח כי אומדני LGD, PD ו- EAD מבוססים על כל המידע והמתודולוגיות הרלוונטיים הקיימים. ניתן ורצוי להשתמש לא רק בנתונים פנימיים, אלא גם במקורות חיצוניים, כולל מאגרי מידע משותפים.
 - ← להבטיח כי האומדנים מבוססים על ניסיון היסטורי וראיות אמפיריות.
 - ← להבטיח כי שינויים באופן מתן הלוואות (lending practice) ובתהליכי חזרה מכשל (recovery processes) לאורך זמן, כמו גם התפתחויות טכנולוגיות ונתונים חדשים, יילקחו בחשבון באמידת רכיבי הסיכון.

- ← להבטיח כי בסיס הנתונים, המשמש לאמידה, דומה או לפחות בר השוואה לאלו של חשיפות התאגיד הבנקאי.
- ← להבטיח כי מספר החשיפות במדגם גדול מספיק.
- בהתייחס לתיקוף אומדני רכיבי הסיכון, על התאגידים הבנקאיים לעמוד בדרישות הכלליות הבאות:
- ← להשוות באופן שוטף שיעורי כשל, שיעורי הפסד וחשיפות בעת כשל עם אומדני PD, LGD ו-EAD, ולהראות כי הם בטווח המצופה (סעיף 501 להוראה).
- ← להשתמש בכלי תיקוף כמותיים אחרים ובהשוואת עם מקורות מידע חיצוניים רלוונטיים (סעיף 502 להוראה).
- ← להראות כי שיטות לבחינה כמותית, ושיטות תיקוף אחרות, הן יציבות ואינן משתנות לאורך המחזור הכלכלי (סעיף 503 להוראה).
- ← לקבוע וליישם נהלים פנימיים עבור מצבים, בהם סטיות ב-PD, LGD ו-EAD שהתממשו הן מהותיות דיין כדי להטיל ספק בתוקף האומדנים (סעיף 504 להוראה).
- להרחבה בנושא השיטות המקובלות לתיקוף אומדני רכיבי הסיכון, ראו מסמך המחקרים.

2. תיקוף תהליך הדירוג

תיקוף תהליך הדירוג משמעותו ביצוע הערכות איכותיות של (1) איכות הנתונים; (2) תהליכים ובקורות; (3) דיווח פנימי; ו- (4) שימוש פנימי.

2.1 איכות הנתונים

על תאגידים בנקאיים להשתמש במידע מדויק, מלא ונאות. "מדויק", משמעותו מידת ביטחון כזאת שתאפשר הימנעות מעיוות תוצאות. "מלא", משמעותו שבסיס הנתונים מאפשר לקבל תמונה מקיפה על כל קווי העסקים והמשתנים הרלוונטיים. "נאות", משמעותו שהנתונים ראויים לשימוש.

איכות נתונים היא תנאי בסיסי לאמידה מדויקת ומהימנה של רכיבי הסיכון. על תאגידים בנקאיים לתעד את אופן הטיפול בנתונים, ולהתייחס לכל הפחות לנושאים הבאים:

- ← מקור המידע, באיזה מידע חיצוני נעשה שימוש, התהליכים להשגתו, המסננים ששימשו לניפוי נתונים וליצירת המאגרים, תיאור ספציפי של המשתנים הכלולים ומילון מידע (פירוט המידע שקיים והגדרתו).

← כיצד המידע מופק, מאוחסן ומעובד. כך למשל, באשר לאחסון יש לקבוע תהליכים לשחזור מידע שאובד, ובאשר לעיבוד יש לבצע התאמה (בדיקת שלמות) בין נתונים חשבונאיים לבין תשומות מודל IRB, כיצד המידע "מנוקה", כיצד יוצרים עקביות בין מקורות מידע שונים וכו'.

← כיצד המידע נבחן ומנוטר. כך למשל, יש לקבוע סטנדרטים כמותיים לבחינת דיוק המידע (למשל, שיעור טעויות במדגם), שלמותו (למשל, שיעור תצפיות עם מידע חסר) ולוחות זמנים (למשל, כמות מידע שלא עודכן לפי לוח זמנים).

← מערכות IT המשמשות לאמור לעיל.

← השיטות הסטטיסטיות המיושמות לצורך האמור לעיל, ונאותותן.

← מי אחראי על תיקוף הנתונים וכיצד הוא מממש את אחריותו.

על תהליך התיקוף האיכותי להיסקר על ידי המבקר הפנימי או פונקציה אקוויולנטית.

2.2. תהליכים, בקורות ודיווח פנימי

2.2.1. **תיקוף תהליכים ובקורות** - על תיקוף התהליכים והבקורות לוודא כי התנאים הבאים מתקיימים:

← **אי תלות** - נדרשת אי תלות של שלש פונקציות:

(i) תהליך הסקירה - על הפונקציה שמבצעת סקירה של תהליך הדירוג ותיקופו, להיות בלתי תלויה בפונקציות המבוקרות. ראו חלק א', סעיף 6 לעיל.

(ii) תהליך הקצאה ואישור דירוגים - על הפונקציה, המאשרת דירוגים, להיות בלתי תלויה בגורם העסקי (העמדת האשראי). דרישה זאת רלוונטית בעיקר למקרים בהם שיקול דעת מומחה משמש להקצאת דירוג. עצמאות הקצאת הדירוג יכולה להיות מושגת על ידי שימוש במגוון שיטות, כמצוין בסעיף 424 להוראה.

(iii) פונקצית בקרת סיכוני אשראי - על פונקצית בקרת סיכוני אשראי להיות בלתי תלויה בכל הפונקציות שאת פעילותן היא מנטרת. בנוסף, עליה להיות בלתי תלויה בגורם העסקי. למרות שאין דרך אחת להשגת אי תלות, פונקצית בקרת סיכוני אשראי תיחשב בדרך כלל לבלתי תלויה אם תקיים את התנאים הבאים: (i) עובדי הפונקציה לא יבצעו משימות, שעליהם לבחון מאוחר יותר;

(ii) הפונקציה תהיה נפרדת מבחינה ארגונית מהפעילויות שהיא בוחנת; (iii) ראש הפונקציה ידווח ישירות להנהלה ולהנהלה הבכירה ו/או לוועדת הביקורת של הדירקטוריון לפחות פעמיים בשנה; (iv) אין קשר בין תגמול עובדי הפונקציה ובין ביצועי הפעילויות שהם סוקרים.

המבקר הפנימי יבחן את מידת העצמאות האמיתית של הפונקציה.

← **שקיפות** - על תכנון המערכת, פעולותיה ותהליכיה להיות שקופים כלפי צדדים אחרים, כגון בוחני מערכות הדירוג, מבקרים פנימיים וחיצוניים והפיקוח על הבנקים.

← **אחריות** - יש לוודא כי קיימת חלוקת אחריות ברורה בין הפונקציות השונות, הרלוונטיות לפעילות מערכת הדירוג (למשל, מתכנני המערכת, מפתחיה, משתמשיה, בוחניה, מעדכני הנתונים וכו'), וכי הן מצייתות לתהליכים ולמדיניות. לשם כך, נדרש שלצוות יהיה ידע מספיק ומשאבים אחרים למילוי משימותיו.

← **סקירה (Review)** - ראו חלק א' סעיף 6 לעיל. יש לוודא שמערכת הדירוג מבוקרת על ידי מבקר פנימי לפחות אחת לשנה, וכי ביקורת המבקר החיצוני בלתי תלויה, ובודקת גם עמידה בדרישות המפקח, אם קיימות.

2.2.2. דיווח פנימי

תיקוף דיווח פנימי משמעותו הערכת נהלי הדיווח הפנימי על תפוקות וטעויות המודל. יש לדווח על הדירוגים ועל האומדנים לרכיבי הסיכון לדירקטוריון ולהנהלה הבכירה. תדירות ומידת הפירוט עשויות להשתנות כפונקציה של רמת הדרג מקבל הדו"ח ורמת הסיכון, אך לכל הפחות עליהן לכלול:

← התפלגות הדירוגים.

← מעבר לווים בין קטגוריות דירוג.

← אומדני רכיבי סיכון לציונים וללוויים שונים.

← השוואת שיעורי כשל שהתממשו, LGDs ו-EADs שהתממשו עם האומדנים.

← מידת השינוי בהון הפיקוחי והכלכלי, ומקור השינוי.

← תוצאות מבחני קיצון.

← יעילות מערכות הדירוג והתהליכים.

בנוסף, על יחידת בקרת סיכוני האשראי להעביר להנהלה הבכירה דוחות ספציפיים, המתייחסים לתהליך הסקירה של מערכת הדירוג.

2.3. שימוש פנימי

על תיקוף השימוש הפנימי להעריך אם תפוקות המודל משמשות את תהליך ההחלטות הפנימיות של התאגיד הבנקאי. ככל שהתאגיד הבנקאי משתמש יותר באומדני IRB לקבלת החלטות, כך ההנהלה והפיקוח על הבנקים יהיו בטוחים יותר באיכותם וחוסנם. נדרש תיעוד של אופן השימוש בתפוקות המודל בתהליכי קבלת ההחלטות של התאגיד הבנקאי. להלן נושאים, בהם ניתן ליישם את מבחן השימוש:

← אסטרטגיה ותהליך התכנון - להעריך כיצד דירוגים ואומדני סיכון משמשים להקצאת הון כלכלי, לתכנון רכישות, קווי עסקים חדשים, התרחבות וכו'.

← ניהול חשיפות אשראי - להעריך כיצד דירוגים משמשים לתהליכים דוגמת אישור אשראי, תימחורו וקביעת מגבלות (limits).

← ניתוח ודיווח - להעריך כיצד דירוגים ואומדני סיכוי משמשים לניתוח ולדיווח על מידע על תיקי אשראי, ולהעברה של מידע אחר לרמות שונות בתאגיד הבנקאי.